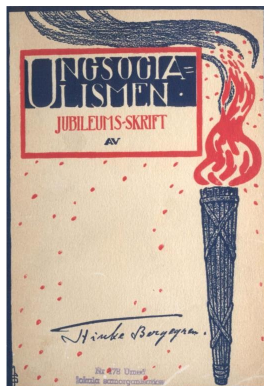

Ungsocialismen : Jubileums-skrift av Hinke Bergegren.

UNGSOCIALISMEN

HISTORIK

På uppdrag av Sverges Ungsocialistiska parti utarbetad och författad

av

HINKE BERGEGREN

UNGSOCIALISTISKA PARTIETS FÖRLAG
STOCKHOLM 1917

OSCAR MALMBORGS BOKTRYCKERI

STOCKHOLM 1917

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken har digitaliserats av SAC-Syndikalisterna och anpassats för Projekt Runeberg i augusti 2012 av Bert H.

FÖRETAL.

FRÅN BARNDOMEN SKALL MIN skildring gå. Ej tecknande personer, utan rörelsen, dess uppkomst och utveckling.

Hårda tider har det stundom varit. Och alltid fattigt. Men varken förföljelse eller penningbrist har förmått tämja de stridandes energi, förmått med ett uns nedslå deras entusiasm. Blickar man tillbaka på de 25 år, som förflutit sedan den första klubben såg dagen, gläds man över att det städse varit ett framåtgående, ingen kompromisslusta,

inte ett

finger till försoning med fienderna, de hel- och halvborgerliga.

Att ungsocialist varit ett skällsord, vad har det bekommit dem, som såg, att i detta “det bästa av alla samhällen“ var mördaryrket en ära, att vara stor utsugare en berömmelse, rika månglare hedersmän, politiska friare och kappan-efter-vind-jonglörer högst ansedda medborgare. Att ej räknas tillhöra dessa humbugs- och tjuvband känner en ungsocialist såsom den enda vänlighet han erfar från det hållet. De är hans dödsfiender. Han har intet med dem att göra. Han vet, att så länge de härskar och finns till, ska fattigdom, orättvisa och förnedring ligga som ett förkvävande moln över de *mångas* helvetesliv, medan de *få* dansar på lyckans och nöjets rosor i sin guldhimmel. Därför hatar han och avskyr dem, som man avskyr ett grymt och skabbigt djur.

Nedskällda, beljugna och ständigt med lagens hämnande rackor efter sig har ungsocialisterna i alla väder hållit modet uppe, hänsynslöst slagit tillbaka och, obekymrade om det borgerliga hundskallet, gått sin väg framåt. Utan skryt kan de våga det vackra påståendet, att de aldrig har svikit. Änskönt delevat just i en den jämmerliga kräkaktighetens tid, då de radikala överklassarna (Uppsala-verdandisterna) på sin väg till maktens soliga tinnar förrått friheten, som var deras eget sköldmärke; då det socialdemokratiska partiets ledare för egen snöd vinning blivit själva socialismens förrädare; då de av det långa tunga arbetet uttröttade proletärerna låtit sig lura att pådraga partidisciplinens tvångströja och blivit slavar i dubbel måtto. Mitt i detta andliga kryperi har ungsocialismen hållit färg. Det är dess stolthet.

Att de revolutionära socialisterna skulle i så mörka tider kunna samla stora massor, var ju inte att tänka på. Men hur liten skara de än varit, har deras agitation dock nått tiotusenden och tiotusenden; och deras strider åtminstone för försvarsnihilismen och mot religionsvanvettet har, trots de socialdemokratiska ledarnas vingelmakeri och motstånd, vunnit mäktig anklang bland Sverges proletärer. Och lika visst skall en dag deras stora fråga, den revolutionära socialismen, tränga fram till och omfattas av de förtryckta och bestulna.

Ett kvart sekel har gått i storm och hårda strider, vilka jag här skall söka skildra såopartiskt som det kan vara möjligt för en, som själv tillhört rörelsen i förföljelsens bittraste dagar.

Ty värr kan denna historik emellertid inte bli fullständig, enär flera landsortsklubbars öde har jag ej varit i tillfälle att utforska och följa. Stockholmsavdelningarna i stället blir måhända alltför dominerande, helt förklarligt då mitt material därifrån är rikast.

Jag tillägnar mitt arbete alla kamrater, jag tillägnar mitt arbete dem som varit med och stridit samt främst dem som hållit ut.

Stockholm i okt. 1917.

Hinke Bergegren.

SKAPELSEHISTORIEN.

SE, slig skal vi brödre, vi unge, på livsfærden, festlig og rig, vidne med vækkende tunge langs landet i bugt og vik.

DER er ej så taus en hule, lidt genlyd ejer den jo. Vi er som de sjungende fugle med frökorn i næb og klo. HENRIK IBSEN.

I OCH FÖR ETT VIKTIGT ärende hade “Socialistiska Barnklubben“ sammanträde den 15 november 1892. Det förelåg förslag om namnändring. Och blev så även beslutat. *Stockholms socialdemokratiska ungdomsklubb*, sedermera kallad

Stockholms Norra, den första av de ungsocialistiska klubbarna, döptes den kvällen. Det var i lokalen 14 Tunnelgatan, och där hade samlats mycket ung ungdom. Som stolt höll på sina unga år. Vilket strax gav sig tillkänna i diskussionen om vilken ålder som skulle bestämmas för inträde i klubben. Meningarna var något delade. Unga skulle de dock vara. Och beslutet blev högst 15, “under detta år fick medlemmarna vara så unga som helst". I full överensstämmelse därmed fastställdes månadsavgiften till 5 öre. Några röstade för 10.

Må de förnumstiga hånfullt le, det fanns dock hos dessa ungdomar en strålande glädje att få vara med i en rörelse, som de hoppades och visste skulle förgöra den fattigdom, de alla hade vuxit upp uti och levde uti. Det var friska viljor, gossar och flickor, som hörde till samhällets styvbarn och som för den skull inte åtnjutit någon vidare skolun-derbyggnad, och de törstade så starkt, intelligenta som de var, efter upplysning, att få veta någonting om livet och samhället och — framtiden. Man hade ljugit i dem alla kristendomens amsagor och löftet om himlen; de ägde för mycket förstånd att tro på den svarta vidskepelsen. De längtade och hungrade efter verklig bildning och, då samhället inte räckte dem minsta hjälp, tog de saken i egen hand, samlades i sin klubb för att utbyta tankar,SKAPELSEHISTORIEN. 13

öva sig att debattera, läsa högt ur sociala författares och diktares verk eller själva hålla föredrag inom den slutna kretsen av unga kamrater.

På ett sammanträde diskuterades om den undervisning de erhållit i den mindervärdiga skola, som kapitalistsamhället hänvisat dem (liksom andra fattiga barn) til], och de hade alla upptäckt, att katekesen var den stora förbannelsen. En talare menade också att bästa sättet att få katekesläsningen borttagen ur folkskolorna vore, att de, som just starkast kände och mindes dess olycka, borde inlämna en protestskrivelse till skolrådet. En annan höll före, att det skulle göra större verkan, om alla medlemmarna gick upp till skolrådet och där uttalade sin mening. Därav framgår att det fanns oppositionsgry hos den unga skaran. Och självförtroende. Men även självkritik. Ty diskussionen utmynnade i förslaget, “att vi borde vänta tills vi blev lite äl-dre“. Vilket antogs.

Jag antecknar vidare några ämnen för föredrag som hölls i klubben av medlemmar eller av utomstående: Om den svenska arbetar-

klassens förhållande till den kapitalistiska klassen; J. J. Rousseau, hans levnad och läror samt inflytande på franska revolutionen; Vitt slaveri och hednamission m. m. Väckt förslag om att ingå i det socialdemokratiska partiet avslogs på samma grund som promenadentill skolrådet. Däremot beslöt klubben — vetgiriga som dess medlemmar var — anslutning till Stockholms Arbetarbibliotek, fast med det bestämda förbehåll att de skulle ha samma rättigheter som andra föreningar. Så unga de var, höll de på sin värdighet.

De var tillika trosvissa, fullt medvetna om sin stora betydelse. I en debatt påvisar en medlem den nytta, som arbetarrörelsen kan ha av de ungas organisation. När 10 å 15 år var förbi, yttrade han,' då kanske de frön, man nu utsådde, skulle bära frukt, i det att många krafter, som då säkerligen tröttnat, kunde ersättas av dessa unga.

Hans profetia har som bekant gått i fullbordan. Ett ej ringa antal av det socialdemokratiska partiets stora och små påvar har tagit de första fjäten i föreningslivet där hos de ungas opposition, vartill grundstenen blev lagd den 15 november 1892. Meningen hade dock nog varit en annan än att föda upp tama ämbets- och tjänstemän utan minsta självständighet, marionetter i en kamarilla, kemiskt fria från allra minsta entusiasm. De unga hade säkert drömt annorlunda, då de inledde sina klubbstadgar med de stolta orden:

Klubbens ändamål år att genom muntlig och skriftlig agitation verka för de socialistiska lärornas utbredande bland ungdomen, för att bland dem i en snar framtid kunna bilda en elitkår för dessa lärors realiserande.— I skapelsehistorien berättas, att Jehovah vilade på sjunde dagen; det gjorde inte dessa unga. Även heter det i den gamla judesagan, att skaparen tyckte allt var ganska gott; dessa entusiastiska fattiga ungdomar tyckte, att deras verk var mycket gott, och gav varandra frivilligt löfte att hålla samman och fullkomna det än mera.

I MÅLBROTTET.

VARJE VECKA SAMLADES klubbens medlemmar till möte, som började och avslutades med unison sång, “Marseljäsen“, “Arbetets söner“ eller “Maningsrop“. Med förhoppningsfullaste intresse följde de allt som hände inom den stora arbetarrörelsen. Och till dess vårliga högtids- och mönstringsdag, 1 maj, ville klubben naturligtvis gärna vara med i tåget till *Gärdet*. Fast utan fana var det ju otänkbart, och en sådan kostade pengar. Ack, de pengarna! Det var deras bittra sorg, att de var så fattiga allesamman. Och något pekuniärt bistånd kunde de inte påräkna, minst av de gamla, som alltifrån klubbens första tillvaro såg snett på den, en sjukdom som tilltog med åren. Men närnöden är störst så . . . får man hjälpa sig själv. En energisk försakelsevecka räddade situationen. 1 maj tågade de under egen fana.

Ungefär en månad senare framkom förslag, att klubben skulle med sin fana deltaga i rösträttsdemonstrationen (4 juni), men förkastades “emedan socialdemokraterna på sitt program fordrar rösträtt endast för dem som fyllt 21 år.“ De unga var entusiastiska för partiprogrammets första del, som talar om framtiden, socialismen; varemot nutidsprogrammet, det demokratiska, skarpt kritiserades och av flertalet ogillades. Denna deras oppositionella hållning var för visso orsaken till deras otaliga tvister både med den socialdemokratiska distriktsstyrelsen och med Socialdemokraten, vars högviktiga redaktion såg medlidsamt ned på de galna smågossarna — när har en vaken ungdom fått heta annat än galen? — och införde referaten från deras möten elakt förkortade, ofta t. o. m. förvanskade. Det retade och smärtade klubbisterna, deras stridslust eggades, de hade redan nu att vända sig mot tvenne fronter, kapitalistsamhället och den svikande socialdemokratin. Betecknande är, att till den internationella arbetarkongressen i Zürich sände klubben en hälsning, ställd till Domela Nieuwenhuis, vilken de unga svenska proletärerna betygade sin högaktning för hans arbete “för den verkliga socialismens idéer, för den revolutionära klasskampens bedrivandei enlighet med de betryckta klassernas intressen". Och då de i klubben upptog spörsmålet om fredsrörelsen och socialismen, instämde de i de holländska representanternas på Zii-rich-kongressen förslag angående socialisternas hållning vid krigsutbrott, d. v. s. de uttalade sig för generalstrejkens proklamerande, om de maktägande viddjuren ville driva folken till slakt.

En viss stark motvilja mot militarismen hade redan förut visat sig bland Stockholms arbetare, senast ungefär ett år före ungdomsklubbens tillkomst, då De arbetslösas förening slungade ut sitt upprop till militären, som väckte det mest ilskna oväsen, blev beslagtaget och den ansvarige ådömd 8 månaders fängelse*). Naturligtvis hade även klubbisterna påverkats av denna agitation, och den anti-militaristiska frågan blev redan från begynnelsen ivrigt debatterad ibland dem.

Och likasom de unga, vakna proletärerna här hade sin ståndpunkt ganska klar och bestämd, så ock beträffande den farliga och andligt osnygga religionen. De sade högt ifrån, att “så länge en stor del av arbetarklassen trodde på bibelns läror, så länge som de var

*)TTppropet skildrar de arbetslösas mörka lott samt påminner soldaten, att han är en arbetets son, ett folkets barn. “Kanske har du en fader, en broder eller en god vän i den hungrande hopen. Då våra gemensamma tyranner hjärtlöst ropar sitt: “Ge fyr!“ — hur skall du då handla? Ditt

samvete ger dig svar på denna fråga. “försänkta i denna vidskepelsens dy, ska vi vara förtryckta. Låt oss koncentrera våra krafter på att få bort denna sten, som ligger för dörren till ett bättre samhälle

Stod de eniga i dessa ting, skildes däremot meningarna om nykterhetsrörelsen. Med 2 rösters majoritet antogs en resolution, som betecknade nykterhetsarbetet såsom “för ensidigt för att av socialdemokrater kunna understödjas. “ Och socialdemokrater var de och ville de vara. Medkämpar i den stora arbe-tarhären. Då klubben var knappt ett halvt år gammal, slöt den sig enhälligt till det socialdemokratiska partiet.

Högsta åldern för inträde i klubben bestämdes nu till 20 år, och de fick inte vara “hur unga som helst.“ Avgifterna höjdes därefter. Skolgossarna, som var med vid starten, hade tröttnat i striden eller de hade redan slutat skolan och kastats in i den hårda kampen för brödstycket. Sådant är proletärbarnets öde. Den bekymmerslösa fritiden liksom lekarnas tid upphör så tidigt för honom. Livets allvar grinar emot hans barnansikte. För den skull får han känna livets börda tidigare än det lyckliga överklassbarnet. Detta tvingar honom, den fattige, att rikta sina tankar på samhällsförhållandena, och är han begåvad med lite intelligens,

upptäcker han snart den orättvisa, som begås emot hans klass. Av instinkt blir han revolutionär. Han kän-ner djupt och varmt för alla, som tar frimodigt och skarpt de förtrycktas parti. Han längtar efter den stora uppgörelsens dag, och är han en allvarlig yngling vill han väpna sig till striden med all kunskap han kan nå. Så ivrade de unga klubbisterna för att det inom partiet borde bildas en talare- och diskus-sionsskola. Förgäves vädjade de till de äldre. Fick således lita på sig själva. Hart när den bästa lärdom för friska viljor och för socialister i de kampglada ungdomsåren.

***

Den första årsfesten firades med ett stor-ståtligt program, upptagande inte mindre än 23 nummer av såväl allvarligt som skämtsamt slag. Tal hölls både av medlemmar och utomstående. Bondkomiken hade då ännu inte trängt in i den socialdemokratiska arbetarrörelsen, såsom fallet blev i folkparkernas trevande dagar, men negerkomikern Broks-Dun-kan tycks ha varit en populär person. Andra skämtare uppträdde även vid den tidens arbe-tarfester. Klubbisterna avvek inte från det brukliga, och de kände sig stolta över att ha fullt hus.

Klubben blev omtalad. På fabriker och verkstäder stod brinnande dispyter, för ochemot. Många äldre skrattade blott åt kycklingarna som ville lära hönan värpa. De auktoritetstroende (och det är ju största massan) kunde t. o. m. förargas över, att de där pojkarna ville låtsas ha åsikter och vågade uppträda emot de gamla, som varit med från rörelsens början. Klubben växte och hade väl besökta veckosammanträden, där dusterna var heta och tron på framtiden stark.

Efter ett föredrag om orsakerna till det sociala eländet följde en högst livlig diskussion, vari förnams ett beklagande och fördömande av entusiasmens död, som gjorde sig alltmera märkbar inom arbetarrörelsen. Klubben ville tända den eld, som hade flammat så starkt i pioniärernas sinnen.

DE GLADA SLYNGELÅREN.

ATT DE VIDLYFTIGA överläggningarna i längden kunde bli något enformiga och tröttande för en del är ju ganska begripligt. “Även proletariatets ungdom bör äga nöje“, förklarade en medlem på tal om arbetarungdomens slöhet och föreslog som ett utmärkt medel att få klubben större, att dans någon gång omväxlade med de långa föredragen och debatterna. Han var inte ensam om den meningen. Flertalet rynkade dock föraktligt på näsan åt ett sådant tomt och ytligt betraktelsesätt. Enigheten var emellertid från nu inte mera densamma. Personliga fejder återspeglar sig en och annan gång i protokollen, som ej längre avfattas i samma djupt högtidliga form som förut. Små elakheter,

lustiga anmärkningar och dylikt generar sekreteraren sig inte för att skriva, och då det höjes protester däremot, försvarar han sig inte, men bättrar sig inte heller. Så heter det

— inom parentes naturligtvis — i ett refererande av ett föredrag: “Talaren gör ett längre uppehåll i följd av brist på vatten“, eller: “Gör här ett längre uppehåll, under vilket publiken blir orolig och rop på fortsättning höres. Ordf. knackar med klubban och frå-«ar, om talaren slutat. Talaren ber ordföranden lugna sig litet, medan han dricker ett glas sockerdricka, som man hämtat åt honom.11

Man rent av ser framför sig den arma föredragshållaren, som talat så det “gått varm t', gommen är torr och det finns inget vatten. En lång paus innan den befriande drycken kommer.

Att sekreteraren uppfattar detta från den komiska sidan, däri är ju intet ont. Lika lite som då han i protokollet inför deras julfest och tillägger efter högtidsanförandet: “Talaren dricker ur ett glas julöl “. Samt slutar sin skildring helt galghumoristiskt: “Ett missljud i den annars så vällyckade festen uppkom genom alt den förhyrda orgeln ej dugde att spela dansmusik på, och ej någon annan musik för ögonblicket kunde erhållas. Stämningen repade dock genast upp sig, då var och en visade sig kunna vissla, och festen fortsattes under allmän

tillfredsställelse till k!.2 på morgonen. Festen var i allo lugn och lyckad och intet klagomål förspordes, utom det att undertecknads hatt blev använd till tvättfat och sedermera söndersparkad“.

Det stundar tydligen andra tider. Bohéme-elementet gör sig allt bredare. Allvaret av-brytes ibland av nojs och skämt. Men man dömer alldeles falskt, om man därför från-känner dem det rätta revolutionära sinnelaget. De var mest fattiga ynglingar och flickor, som stod hela långa dagarna i det enformiga hårda arbetets slit. När söndagen kom och de samlades i den trånga möteslokalen, kunde det så hända att någon blev alltför uppspelt. Och det smittade. Naturligtvis ogillades sådana avbrott av de djupt allvarliga, vilka ofta just var föremål för skämtet.

En viss liten klunga talade varmt och ofta för festers avhållande. Väckte t. ex. förslag, om “en dansfest med punschbål och tillbehör% medan majoriteten höll på en enkel sexa på lokalen 14 Tunnelgatan. Dettablevemycketnöj-sammare och billigare. Det slutade med kompromiss, d. v. s. det ena försköt inte det andra. Men dansfesten gick med nära 25 kronors överskott, sexan med förlust.

Nu jublade minoriteten och gjorde krav på ett fälttåg mot verdandisterna. En av de neutrala i nykterhetsfrågan ställde sig på de stridslystnas sida, föregivande “att det kunde bli en behaglig omväxling i denna trista och händelsefattiga tid “.Absolutisterna var emellertid ej svarslösa. Då fråga väcktes om ett gemensamt rockupp-slagsmärlte för alla klubbister, yrkade en av dem bestämt avslag, emedan även “de moraliskt ruttna elementen i klubben komme att bära sådana märken och därmed skulle dessa offentliga solidaritetstecken medföra, att man tvingades under samma dom som svinen i klubben “.

Naturligtvis dunstade det ut, utom klubbens kaféväggar — ty de hade inte alltid råd alt hyra lokal, utan fick långliga tider hålla sina sammanträden på kaféet Hötorget 13 eller på Lufts kafé, hörnan av Drottning- och Appel-bergsgatorna — naturligtvis, säger jag, kom det ut, att några av de äldre i klubben ej var absolut fria från all spritglädje samt att trätor hörde, om ej precis till dagordningen så dock till det rätt ofta förekommande. Av både det ena och andra gjorde motståndarna stora nummer.

Men även mot klubbens agitation och dess läror drogs det till strid. Den inleddes av Stockholms Nyheter, som utkom några år på 1890-talet. I en ledare berättas om en gammal hederlig arbetare och hans hustru, som hade en son, vilken de väntade skulle bli deras ålderdoms glädje, helst som han alltsedan barnaåren ingivit de bästa förhoppningar. Efter slutad berömlig skolgång hade han försatts i ett gott yrke och han artade sig välunder de första åren. Men sedan kom han in på villovägar. Det började med att han ägnade sin lediga tid åt politiska funderingar: han blev en renhårig socialist och en ivrig deltagare i den socialdemokratiska ungdomsklubbens arbeten. Så urspårade han. Han hade blivit avvänd från det lugna och stillsamma arbetet, som lovat honom en i sin anspråkslöshet lycklig framtid.

I den stilen grät den arma storborgarbla-skan över en hel spalt. Jag har citerat så mycket därav, ty denna Stockholms Nyheters lögnsoppa, tillredd på redaktionen, är förebilden för otaliga historier, som “den bättre pressen “ i åratal serverat om arbetarsonen som drunknade i ungdomsklubbens giftiga matrikel.

Det hör till historien, att klubben bad att få in ett upplysande genmäle och det — nekades. Ja, det togs inte in i någon tidning. Socialistynglingarna kände man väl till!

Sådana motigheter skänkte de unga nytt mod, stärkte deras tro för den sak, de förfäktade, och knöt medlemmarna fastare samman, utan att betvinga den enskildes individualitet. De fortsatte de häftiga ordens bataljer, alltför pojkaktigt muntra mången gång, och sekreteraren förblev beständigt lika elak och fri.

Så står i ett protokoll: “Under det en del privata överläggningar och andra roliga sa-ker pågick bland medlemmarna, försökte sekr. att uppläsa protokoll från förra mötet“. Eller vid ett annat tillfälle: “Sekreteraren kan omöjligt referera denna diskussion, enär ofta 5 u 6 talare pratade en hop svammel på en gång“.

De intelligenta — dit räknade särskilt de sig, som höll på festernas mångfald — utgjorde ett särskilt kotteri, rallare-klubben eller den heliga rallarorden såsom den ock nämndes, och det var de som ofta satte en alltför glättig prägel på sammanträdena.

När det gällde viktiga saker däremot, behövde ingen frukta några missljud från de oroligas sida. De var för all del lika varmt besjälade av och hängivna klubbens åsikter, och de deltog lika allvarligt som någon i diskussionerna. Efter ett föredrag om socialismen och moralen råkade man in på kapitlet stöld. Skarpt bröt här meningarna sig. En talare påstod, att stöld i vissa fall kunde Sörsvaras. Om någon, sade han, tar en rock av en fattig människa, är det orätt, men om han tar tusen kronor i en bank är det berättigat. Då har han endast exproprierat sin egendom så gott han kunnat. Det är expro-priering av expropriatorerna. Häremot invände en annan talare: “Därför att kapitalisterna genom att betala arbetarna svältlöner stjäl från dem och på så vis bryter med moralen, så ska väl inte vi göra likadant; tvärtom ska arbetarna visa sin moral genom att undvika att begå stöld. “Diskussionen fick utgöra svar på frågan . . .

— En av klubbens stiftare har kallat denna tid slyngelåren. Jag har annekterat benämningen och anser stölden berättigad.

DET SJUDER OCH JÄSER.

VID DENNA TID UPPDÖK, GÅNG på gång, särskilt en fråga som blev ventilerad med ständigt starkare förhoppningar. Den omfattades med allra största intresse av varje klubbist. Det var endast så svårt att se någon lösning. Ty här hjälpte varken ord eller vackra tankar, utan endast pengar. Just vad som fattades dem.

En egen tidning ville de ha. Som program för bladet nämndes redan, “att tidningen oinskränkt hävdar den fria diskussionen på alla områden, utan att uppställa några skrankor bortom vilka sanningen ej skulle få sökas.“ Flera namn på tidningen föreslogs; ett var “Det unga Sverge“, som majoriteten dock alldeles ogillade, då det tydde på barntidning.

Och det blåste upp en häftig strid därom, en bitter ordväxling som om det funnes någon möjlighet för ett tidningsföretag. En talare vände slutligen tillbaka till den hårda verkligheten och menade, att “om klubben en gång lyckades få ihop omkring 100 kronor" skulle de skaffa sig eget sätteri. De skulle själva skriva, sätta och trycka sin tidning.

En annan medlem var mer praktisk och tyckte att bladet kunde hektograferas. Det blev billigare. Han framlade en tablå över utgifterna, som inte såg så farliga ut:

TABLÅ:

Hektografmassa

1

kilo

1:

50.

Hektografbläck

1

fl.

1:

—.

Papper (30 postpappersark)

—:

50.

———————————

Summa Kr.

3:

—.

Hur lockande detta än tedde sig, fanns det opponenter som anmärkte, att man inte gärna kunde begära 10 öre för ett 2-öres postpappersark. Förslagsmakaren bad (enligt protokollförarens städse elaka framställning) att få göra de värda herrarna uppmärksamma på, att beträffande tidningens värde “får man ej räkna på hur stort papperet är; om det är värt blott 2 öre, så är det ju en helt annan sak, när det blir *skrivet* på papperet.“

När klubben ej kunde ena sig om vad alla önskade, utgav en enskild medlem “Anarkus,organ för den socialistiska ungdomen“, hektograferad och med två nummers livslängd.

I anmälan ställer sig redaktionen bland dem, som vill “förfäkta de socialistiska kommunistiska idèerna i deras yttersta konsekvens, inseende det gagnlösa uti att hoppas på en lugn utveckling och övergång till ett bättre efter dessa tusentals år i nöd och förtryck.“

Klubbisternas förut omtalade sympati för den holländska anarkisten Domela Nieuwenhuis kommer ock till synes i Anarkus, som skriver: “Namnet Domela Nieuwenhuis och därmed förknippade händelser verkar alltid uppfriskande och avbrytande mot den unkna vanliga moderata anda, som i allmänhet vidlåder vårt parti.“

En annan hektograferad tidning, Den Unge Socialisten, som utkom den 18 mars, revolutionsdagen, anfaller häftigt “bolagsstämman å Riddarholmen“ samt uttalar som sin mening att genom riksdagen kan folket ingenting vinna.

Redan i Stormklockan och Folkets värn, tidningar som August Palm — då på fiendefot med partiets herrar — redigerade och av vilka det tillsammans blott utkom tre nummer: i februari och mars 1893 samt i mars 1894, gjordes häftiga angrepp mot riksdagsskojet. “I politiskt hänseende“, lovade anmälan, “kommer Stormklockan att kämpa för den socialistiska världsåskådningen, utan att därförfördjupa sig i parlamentariska funderingar. Parlamentarismen är och kommer att vara korrumperad så länge klass-samhället existerar“. Och i en artikel om det socialdemokratiska partiets tillbakagång klagades över, att andan å de offentliga möten, som partiet håller, är långt ifrån densamma som förr. Och orsaken till denna tillbakagång? Jo, “ledningen av partiet är alltför slingerbultaktig och förhandlande *utåt*, medan den med översitteri och hån bemöter en och var inom partiet, som vågar ha från dessa herrar ledare avvikande åsikter.“

De unga slukade dessa Palm-blad. Och väntade nygirigt på fortsättningen. Som dock tycktes utebli. Intet aprilnummer kom och Stormklockan var avsedd som månadstidning. Man förstod, att det var ekonomin som krånglade, och nu ville klubben — var den skulle få pengar ifrån, ja säg det! — träda räddande emellan. Till den ändan stegade tvenne klubbister hem till Palm, som bodde Luntmakaregatan 59, 1 tr. Samtidigt med att Palm uppträdde som tidningsutgivare arbetade han i sitt yrke, och han satt korsbent på skräddarbordet då de trädde in. Framförde försiktigt sitt ärende, att klubben ville höra, om inte den finge överta Stormklockan. Palm uttryckte i en svensk-tysk-dansk virvel av ord sin glädje över att ungdomen började vakna, men tidningen — nej den släppte han inte ifrån sig.

Det kom aldrig ut ett nummer mer.

VÅLD ELLER EJ?

Det parlamentariska spörsmålet väckte till liv många och häftiga debatter i klubben. En föredragshållare hade uttalat sig för den fredliga, framåtsträvande parlamentarismens väg. En sådan åsikt retade till motstånd. På följande sammanträde hölls föredrag om Våld eller inte? Här förkastades allt vad riksdagstaktik heter och framhölls att "det finns ej någon annan väg att gå än våldets".

Märk, mina läsare, att en orons tid genombävade hela Europa. På Sicilien rådde belägringstillstånd. Ryssland skakades av väldiga arbetaroroligheter samt företogs där masshäktningar för sammansvärjning mot zaren. Spanien hotades av en stark republikansk propaganda och anarkistiska attentat. Men högst gick de revolutionära stormvågorna i revolutionernas hemland, Frankrike. Den 10 januari 1894 avkunnades anarkisten Vaillants dödsdomVaillant hade stört deputeradekammarens överläggning med att kasta ned en dynamitbomb i salen.. Av denna anledning fruktade de maktägande repressalier, vadan massor av husundersökningar och häktningar av anarkister igångsattes runt om i landet. I februari gjorde Henry sitt bombattentat i Hotel Terminus, som två månader senare följdes av bombexplosionen i Restaurant Foyot.Den 24 juni träffades presidenten Carnot dödligt av den italienska anarkisten Caserios dolk.

Om dessa händelser hölls föredrag i klubben. Meningarna om våldstaktiken var dock som sagt delade. I Den Unge Socialisten utropar en författare, full av avsky för köpslåendet i riksdagen: "Var är den svenske Vaillant?"

En tid förgick. Så framkastade en av de moderata åter det stora tvisteämnet: Hur skall övergången till ett socialistiskt samhälle ske? Själv utvecklade han som sin åsikt, att denna ej åstadkoms medels hastiga revolterande omkastningar av samhällsförhållandena, vilka revolutioner blott skulle framkalla våldsamma bakslag; utan genom arbetarnas stigande makt i samhället och den kooperativa idéens utbredande och tillämpning. Många instämmanden hördes nu som vid föregående tillfällen. Motståndarna gav sig likväl ej. Utan höll alltjämt fast vid, att endast genom hårdnackade strider skulle den maktägande bourgeoisin ge vika, och, om det fordrades, skulle nog ej arbetarna rygga tillbaka ens för väpnad revolt.

På en rad möten dök samma strider upp flera år efter varann. Argumenten förblev desamma. Ingendera släppte efter ett grand på sin övertygelse.

Fast en mycket oriktig föreställning skulle man göra sig av klubbarbetet den tiden, omman trodde att det blott var en och samma sak, som upptog allas tankar och dryftades. Tvärtom växte den andliga livaktigheten inom klubben, nya frågor trängde oupphörligen fram. Ena gången var det kriget och dess förbannelse, som utgjorde föremål för aftonens diskussion, den andra utlystes möte i sedlighetsfrågan. 60 personer närvarande, berättar protokollet. Tvenne polisstenografer slank in på mötet utan att betala entré. P. P. Waldenström och Kristliga föreningen av unga män hade inbjudits, men lyste med sin frånvaro.

Klubbisterna protesterade mot det krigsgalna Gustav Adolf-firandet lika ivrigt som de igångsatte en agitation bland nattvardsungdomen, att den inte skulle låta narra sig till ovärdiga vidskepelse-ceremonier. Det fanns hos dessa unga lust att uträtta någonting, och de var glada i sin strid, änskönt kassabekymren liksom en ilsken hund högg dem i benen. Den enda makt som förmådde hindra, t. o. m. ibland lamslå deras propaganda.

— På sammanträde den 22 mars 1896 sände klubben, socialdemokratisk som den var fast av radikalare anstrykning, hälsningstele-gram till Wilhelm Liebknecht på hans 70-åriga födesedag "med tack för det storartade verk Ni uträttat i proletariatets tjänst." De följde alltjämt med största vakenhet allt vad som tilldrog sig inom arbetarrörelsen.

*

IN I SOCIALISMENS LED!

Den socialistiska ungdomsrörelsen avser att väcka och samla alla dem bland *ungdomen,* som inser, alt det nuvarande samhället är byggt på en systematisk orättvisa, och som därför med sin kraft vill deltaga i arbetet för ett socialistiskt samhälle, — denna paroll flög ut över landet, och snart stod “Stockholms Norra“ ej längre allena. I Göteborg bildades den första klubben utanför huvudstaden. Och mottogs med glädje. “Det är en ny länk i den kedja, som slutligen skall dragas tillsammans för att kräva ett styvmoderligt samhälle, som nekar bröd åt många av sina barn. Måhända skall ungdomens organisation en gång bli den livgivande kraften för ett parti, som antingen korrumperats eller underskattat sin egen betydelse och ställt sig på det borgerliga samhällets grund“. Det var stockholmarna som sände denna självsäkra och hoppfulla hälsning. Och dessa de båda första klubbarna kom att i lång tid stå i livlig rapport med varandra.

Långsamt gick det, ungdomsrörelsen fick dock fotfäste än här än där. Malmö ryckte in som trean. Klubben där hade säkert framtiden för sig, “ty — jag citerar ett privatbrev från en Stockholmsklubbist, som tillfälligtvis bodde i Malmö — om än skåningarna är

tröga, är de ändock envisa med det de en gång tagit sig till med, och dessutom har klubben här, i olikhet med klubben i Stockholm, att påräkna understöd från socialdemokratiska föreningen, som upplåter lokal gratis“. Det utlovade understödet torkade emellertid hastigt in. Socialdemokratiska föreningen pockade t. o. m. på återbetalning, något som klubben betraktade såsom högst småsint av föreningen, vilken borde “arbeta för vår gemensamma idé i stället för att lägga sina stora tillgångar i aktier.“

Malmöklubben gick raskt framåt, blev snart den medlemsstarkaste, redan från starten utskickande ett eldigt upprop till ungdomen.

Klubbar uppstod i Västerås, vilken bildade ett amatörsällskap som till förmån för anskaffande av en fana gav teatraliska aftonunderhållningar; i Eskilstuna och i Norrköping, som utgav flygbladet “Nya idéer“ i 2,000 ex. samt ett annat i 1,000 ex.; i Gävle och senare i Bomhus.

Frågan under 1896 var: bildandet av ett socialistiskt ungdomsförbund. Stockholmsklubbarna — ty nu fanns det två, den norra och södra — hade redan året förut tillsatt en underhandlingskommitté för att utarbeta förslag till stadgar, som sändes till avdelningarna. Klubbarna skulle för vinnande av en större stadga i en gemensam, planmässig propaganda för socialismens utbredande, sluta sig i ett

förbund med en gemensamt vald centralkommitté på 5 personer, bosatta i Stockholm. C. K:s verksamhet skulle vara att leda den yttre agitationen, stödja klubbar i dåligt läge och och utöva en överstyrelses alla plikter.

På våren 1897 var förbundet bildat genom anslutning från klubbarna i Stockholm och Eskilstuna; men först på hösten kom det dock helt till stånd, sedan klubbarna litet varstädes börjat vakna ur sin sommardvala. Och så snart valet efter många om och men var över, utsände C. K. den 2 oktober ett upprop, varav här må anföras ett utdrag:

Det förbund, som Socialistiska ungdomsklubbarna beslutat bilda, är nu sedan en månad konstituerat med namn ***Svenska Socialistiska Ungdomsförbundet.*** *Förarbetet har pågått i många år, och dröjsmålet endast förorsakats av de olika klubbarnas ändringar i stadgarna för samorganisationen. Så att dessa stadgar borde nu vara nära fullkomligheten.*

Centralkommittén som ombesörjer förbundets angelägenheter har korresponderat med avdelningarna och i huvudsak fått gynnsamma svar.

Ett samstämmigt behov av en agitator, som kunde sätta liv i sinnena, har gjort att vi utsänt bidragslistor för agitationen. Ett 30-tal listor cirkulerar redan bland klubbarnas medlemmar.

Ett manifest skall tryckas i 20,000 ex. och alla medlemmar i förbundet är inbjudna att skriva tävlingsförslag till detta manifest innan den 15 oktober.

Agitationsskrifter har Norra Socialdemokratiska Ungdomsklubben utan avgift överlämnat i 2,000 ex., tillsammans med 2,000 agitationstidningar. Av underhandlingskommittén har övertagits 500 st. broschyrer och

2,000

tidningar. Och Eskilstuna-avdelningen har även erhållit anbud på sitt lager av agitationstidningar. Vidare är så fördelaktiga villkor beviljade oss, att vi kan lämna alla partiets broschyrer till samma pris som genom expeditionen direkt.

Som synes är C. K. full av förhoppning. Den tänker först och främst på idéernas spridande, som skall ske genom att alla hjälpas åt. Litteratur har de. Och just i samma veva, som förbundet stiftades, fick de tillåtelse att få förfoga över en spalt i socialdemokratiska partiets veckotidning Folkbladet. “Ungdomens avdelning“ skulle bli liksom enföreningslänk mellan medlemmarna, då där intogs upprop samt meddelanden och referat från landets skilda klubbar.

I flera år var Folkbladet på så vis klubbarnas organ, de tillsatte kommissionärer för dess spridande, och från alla håll skrevs mycket flitigt, så den beviljade spalten var väl rågad i varje vecka.

De största förutsättningar, heter det nu så segervisst, finns att intressera de unga för socialismen, och vår propaganda kommer att bära stora frukter, då våra idéer lyckas tränga ned till den kraftlösa rädda ungdom som danas genom folkskolan.

*

BRANDS FÖRSTA PERIOD.

Allt ivrigare önskan om en egen tidning förnams från många håll. Behovet var ock stort, isynnerhet till försvar då rörelsen blev angripen, något som hände vid flerfaldiga tillfällen. Folkskolans vänner t. ex. beskyllde den socialistiska-anarkistiska propagandan för att vara orsak till ungdomens vanart (en tillvitelse som ju återupprepats gång på gång av hycklare och kristna lögnare). Ofta riktades skarpa anfall mot dessa unga, emedan de inte visade tillbörlig respekt varken för gud, kung, fosterland eller ledarna. De behövde ett organ, där de kunde få slå tillbaka så att det kändes. Detta var, som jag förut omtalat, en gammal fråga. Som år 1895 resulterade i ett litet blad: “Loke, en julhälsning till Sveriges ungdom“. Det trycktes i en upplaga på 3,500 ex. och mottogs av de socialdemokratiska tidningarna med erkännande. Ett borgerligt slaskrör, Smålandsposten, skvalade dock av skällning. Två år därefter följde ännu ett par nummer av Loke, det ena till minne av Pariserkommunen 1871. Därmed var Lokes saga all. Det fanns inga möjligheter vidare.

Bristen på kontanter räckte i all evighet. Men de ekonomiska bekymren förmådde ej lägga sordin över entusiasmen. De *ville* ha en tidning och de *skulle* ha en tidning. Till

arbetarnas stora demonstrationsdag 1898 kom den också. På det finaste papper som någonsin använts till en socialistisk tidning, försäkrade annonsen.

På kafé Frankfurt vid Skeppsbron samlades C. K.-medlemmarna. Allt var nu klart för tidningen. Endast namnet fattades. Det måste vara ett riktigt bra namn och på samma gång lätt att ropa ut. De gned sina geniknölar. Intet förslag vann gillande. Till sist undrade en av dem, om inte “Brand“ vore lämpligt. Med hänförelse gav man det namnet åt det nya giftet.

— branden kommer allt vad det lider. Vi skåda fått Små gnistor blott Utav den världsbrand som knappast kan anas Och i vars fotspår det nya skall danas.

Så löd en strof i den sång, som inledde Brand, 1:a maj-tidning, till Sverges arbetarungdom. Utgifven av Svenska Socialistiska Ungdomsförbundet.

Detta räknade nu 12 avdelningar. Alla besjälade av samma ungdomsfriska stridsglädje. Från norr till söder röt agitationens orkan. De revolutionära frökornen skulle spridas överallt bland proletariatets döttrar och söner. Klubbisterna glömde nämligen ej, att propagandan inom det socialdemokratiska partiethuvudsakligen bedrevs bland männen. Den kvinnliga agitationen åsidosattes totalt. Och likväl var det hon, modern, som äger det största

inflytandet på barnen, hon som skulle bäst kunna avslöja för det nya släktet de hemska orättvisorna, lära det känna och förstå socialismen och dess vackra mål och så egga de unga att deltaga i befrielseverket. Så resonerade den tidens klubbister, och i flera klubbar var det kvinnliga elementet starkt företrätt. Många intelliganta kvinnor tog ivrigt del i striderna. I Västerås hade klubben inbjudit stadens fabriksarbeterskor till ett sammanträde. De infann sig rätt talrikt och beslutet, som efter en lång debatt om kvinnans ställning fattades, gick ut på att platsens arbetande kvinnor borde ansluta sig till klubben, för att sedermera bilda egen förening.

Först till midsommaren såg Brand åter dagen. Det första numret hade mottagits med odelad sympati, försäkrade redaktionskommittén stolt. Isen är bruten. Våren, ja sommaren har kommit, med entusiasmens värme från kunskapstörstande ungdomssinnen kring alla Sverges bygder. Det påstods, att Brand redan skaffat förbundet dubbelt så många medlemmar och meningsfränder.

Likafullt dröjde det ända till hösten, innan de vågade taga det djärva steget och göra Brand till månadstidning. Rörelsen, sex år gammal, slog nu ut i blom. C. K. hade käntsig för om det politiska intresset vore lika vaket och publiken lika köplysten en gång i månaden och fått jakande svar från det unga Sverge, den publik Brand vände sig till.

Redaktionen, d. v. s. C. K., meddelade att “ingen författare, som vill bidraga med något för vår publik läsvärt, behöver riskera att få sina opus stympade eller förvrängda: han är personligt ansvarig för vad han skriver. Och den fega taktiken, att förvägra motståndare att försvara sig, skall inte bli vår.“ Man förstår vart snärten är riktad, man läser mellan raderna all grämelse över den behandling de rönt av Socialdemokraten.

Anmälan slutade med den ädla försäkran, att “vi ska alltid vara ärliga och stridslystna, vakna och modiga. Vi står i proletärernas led, har kämpat och lidit med dem, fått även deras världserfarenhet, ett grand av bildning därtill, och till sist — klasshatet“.

Numret innehöll besynnerligt nog porlrätt av kejsarna Wilhelm och Nicolaus, men även av stormän — Ibsen och Tolstoj.

Och nu lyste en ny Brand upp varje månad; julnumret med ett kraftigt tecknat omslag av den genialiske och så olycklige Arthur Högstedt.

*

RÖSTRÄTT OCH STORSTREJK.

Nya klubbar uppstod tätt efter varann: i Örebro, Uppsala, Sundbyberg, Nyköping, Hälsingborg, Södertälje, Motala, Karlstad, Landskrona, Bjuv, Karlshamn, Stugsund med flera platser. I Stockholm blev Kungsholmsklubben till i predikosalen Kungsgatan 34. Nu fanns sålunda trenne klubbar i huvudstaden, vilka vid behandling av viktigare ärenden brukade samlas till gemensamt möte.

Eskilstuna ryckte i början av 1898 upp till numro ett i medlemsstyrka. I staden fanns en underjordisk, mystisk håla, Nihilistgropen kallad, där de unga revolutionärerna höll til], diskuterade, smidde planer och där klubbens teatertrupp hade sina repetitioner. Där upplevdes många glada stunder.

Södertäljeklubben tog saken med mera allvar och bildade ett bibliotek, som utvecklade sig raskt och räknade efter blott några månader omkring 200 goda och värdefulla böcker. Vidare lade de grunden till en socialistisk söndagsskola med undervisning i matematik, astronomi och språk. Något som även försöktes i Stockholm. Helt naturligt för övrigt då det ju var från den längesedan avsomnade socialistiska söndagsskolan därstädes, som hela ungdomsrörelsen härstammade.

Överallt började klubbisterna, vilka ju i

allmänhet tillika hörde till sina fackföreningar, deltaga med stegrat liv i dagens händelser på det sociala och politiska området. Förbundet tränger allt mer och mer fram som en betydande faktor inom arbetarrörelsen, om ej

på annat sätt så genom sitt alltid vakna intresse, som tar sig uttryck i den mest entusiastiska agitation. Klubbar här och var anordnar offentliga möten, vinnande livligaste anslutning även från de äldre arbetarnas sida.

Första maj manar C. K. ungdomen under de röda fanorna. “Låt oss runt landet visa, att vi är medvetna om vårt människovärde; att vi vill bryta kapitalets bojor och att vi vill demonstrera med de äldre för normalarbetsdag och allmän rösträtt.“

Folkriksdagen 1893 hade skjutit fram allmänna rösträttskravet i första planet. Det socialdemokratiska partiet gick i têten. En hel falang radikal-liberaler stod tappert bi. Rösträttsfrågan var dagens mest brännande diskussionsämne. Även ungdomsklubbisterna låg i av hela sin själ. Att den allmänna rösträtten ej kunde erhållas med valsedeln i hand, det höll de för givet. Kungens och statsministerns svar på rösträttspetitionen hade väl varit tillräckligt klart och avvisande. Några kraftigare medel måste till för att uppnå några större reformer. Överallt i klubbarna ekade revolutionära förslag. I Malmö enades man om, att det nu ej återstod annat för svenskafolket än att själva genom maktmedel taga sig den nödvändigaste och oavytterligaste mänskorätt, som man så länge genom pappersdemonstrationer förgäves bett om. En skördearbetarstrejk skulle vara ett effektivt vapen för den allmänna rösträtten. Södertäljeklubben uttalade sig för en storstrejk. Och i Stockholm drabbade visserligen de gamla motståndarna inom Norra klubben åter ihop, men alla var eniga att det krävdes något mera än “be och tigga“, ifall man verkligen önskade komma till något resultat. En talare förklarade högt, att han ansåg deltagande i riksdagsval endast såsom ett agitationsmedel. För att lösa de stora samhällsfrågorna måste man organisera revolutionen, samla de revolutionära krafterna. En annan förordade, att envar betalade sin skatt och använde sin röst samt att kretsföreningar bildades för att på så sätt få socialdemokratiska arbetarrepresentanter i riksdagen. Och en tredje visade på, att de socialdemokratiska representanterna skulle ha nytta av stöd från den allmänna opinionen t. ex. genom gatudemonstrationer och folkbeväpning. Talaren ville själv vara med, “att vi här i Stockholm under riksdagens sammanträden tågade ner från södra bergen och Kungsholmens kullar, om ej för annat så för att ropa: “Ned med Boström! Leve rösträtten!“ Resultatet av debatten blev en kommitté för att utröna hur en agitationskulle kunna bedrivas bland järnvägsmännen, vilkas stora betydelse i en storstrejk man insåg. Från flera håll föreslogs militärstrejk och skattevägran. Det begynte blåsa skarpare vindar i frihetens stamort.

VÅLD ELLER EJ?

Det parlamentariska spörsmålet väckte till liv många och häftiga debatter i klubben. En föredragshållare hade uttalat sig för den fredliga, framåtsträvande parlamentarismens väg. En sådan åsikt retade till motstånd. På följande sammanträde hölls föredrag om Våld eller inte? Här förkastades allt vad riksdagstaktik heter och framhölls att “det finns ej någon annan väg att gå än våldets“.

Märk, mina läsare, att en orons tid genombävade hela Europa. På Sicilien rådde belägringstillstånd. Ryssland skakades av väldiga arbetarorohigheter samt företogs där masshäktningar för sammansvärjning mot zaren. Spanien hotades av en stark republikansk propaganda och anarkistiska attentat. Men högst gick de revolutionära stormvågorna i revolutionernas hemland, Frankrike. Den 10 januari 1894 avkunnades anarkisten Vaillants dödsdomVaillant hade stört deputeradekammarens överläggning med att kasta ned en dynamitbomb i salen.. Av denna anledning fruktade de maktägande repressalier, vadan massor av husundersökningar och häktningar av anarkister igångsattes runt om i landet. I februari gjorde Henry sitt bombattentat i Hotel Terminus, som två månader senare följdes av bombexplosionen i Restaurant Foyot.Den 24 juni träffades presidenten Carnot dödligt av den italienska anarkisten Caserios dolk.

Om dessa händelser hölls föredrag i klubben. Meningarna om våldstaktiken var dock som sagt delade. I Den Unge Socialisten utropar en författare, full av avsky för köpslåendet i riksdagen: “Var är den svenske Vaillant?“

En tid förgick. Så framkastade en av de moderata åter det stora tvisteämnet: Hur skall övergången till ett socialistiskt samhälle ske? Själv utvecklade han som sin åsikt, att denna ej åstadkoms medels hastiga

revolterande omkastningar av samhällsförhållandena, vilka revolutioner blott skulle framkalla våldsamma bakslag; utan genom arbetarnas stigande makt i samhället och den kooperativa idéens utbredande och tillämpning. Många instämmanden hördes nu som vid föregående tillfällen. Motståndarna gav sig likväl ej. Utan höll alltjämt fast vid, att endast genom hårdnackade strider skulle den maktägande bourgeoisin ge vika, och, om det fordrades, skulle nog ej arbetarna rygga tillbaka ens för väpnad revolt.

På en rad möten dök samma strider upp flera år efter varann. Argumenten förblev desamma. Ingendera släppte efter ett grand på sin övertygelse.

Fast en mycket oriktig föreställning skulle man göra sig av klubbarbetet den tiden, omman trodde att det blott var en och samma sak, som upptog allas tankar och dryftades. Tvärtom växte den andliga livaktigheten inom klubben, nya frågor trängde oupphörligen fram. Ena gången var det kriget och dess förbannelse, som utgjorde föremål för aftonens diskussion, den andra utlystes möte i sedlighetsfrågan. 60 personer närvarande, berättar protokollet. Tvenne polisstenografer slank in på mötet utan att betala entré. P. P. Waldenström och Kristliga föreningen av unga män hade inbjudits, men lyste med sin frånvaro.

Klubbisterna protesterade mot det krigsgalna Gustav Adolf-firandet lika ivrigt som de igångsatte en agitation bland nattvardsungdomen, att den inte skulle låta narra sig till ovärdiga vidskepelse-ceremonier. Det fanns hos dessa unga lust att uträtta någonting, och de var glada i sin strid, änskönt kassabekymren liksom en ilsken hund högg dem i benen. Den enda makt som förmådde hindra, t. o. m. ibland lamslå deras propaganda.

— På sammanträde den 22 mars 1896 sände klubben, socialdemokratisk som den var fast av radikalare anstrykning, hälsningstele-gram till Wilhelm Liebknecht på hans 70-åriga födesedag “med tack för det storartade verk Ni uträttat i proletariatets tjänst.“ De följde alltjämt med största vakenhet allt vad som tilldrog sig inom arbetarrörelsen.

*

IN I SOCIALISMENS LED!

Den socialistiska ungdomsrörelsen avser att väcka och samla alla dem bland *ungdomen,* som inser, alt det nuvarande samhället är byggt på en systematisk orättvisa, och som därför med sin kraft vill deltaga i arbetet för ett socialistiskt samhälle, — denna paroll flög ut över landet, och snart stod “Stockholms Norra“ ej längre allena. I Göteborg bildades den första klubben utanför huvudstaden. Och mottogs med glädje. “Det är en ny länk i den kedja, som slutligen skall dragas tillsammans för att kräva ett styvmoderligt samhälle, som nekar bröd åt många av sina barn. Måhända skall ungdomens organisation en gång bli den livgivande kraften för ett parti, som antingen korrumperats eller underskattat sin egen betydelse och ställt sig på det borgerliga samhällets grund“. Det var stockholmarna som sände denna självsäkra och hoppfulla hälsning. Och dessa de båda första klubbarna kom att i lång tid stå i livlig rapport med varandra.

Långsamt gick det, ungdomsrörelsen fick dock fotfäste än här än där. Malmö ryckte in som trean. Klubben där hade säkert framtiden för sig, “ty — jag citerar ett privatbrev från en Stockholmsklubbist, som tillfälligtvis bodde i Malmö — om än skåningarna är

tröga, är de ändock envisa med det de en gång tagit sig till med, och dessutom har klubben här, i olikhet med klubben i Stockholm, att påräkna understöd från socialdemokratiska föreningen, som upplåter lokal gratis“. Det utlovade understödet torkade emellertid hastigt in. Socialdemokratiska föreningen pockade t. o. m. på återbetalning, något som klubben betraktade såsom högst småsint av föreningen, vilken borde “arbeta för vår gemensamma idé i stället för att lägga sina stora tillgångar i aktier.“

Malmöklubben gick raskt framåt, blev snart den medlemsstarkaste, redan från starten utskickande ett eldigt upprop till ungdomen.

Klubbar uppstod i Västerås, vilken bildade ett amatörsällskap som till förmån för anskaffande av en fana gav

teatraliska aftonunderhållningar; i Eskilstuna och i Norrköping, som utgav flygbladet “Nya idéer“ i 2,000 ex. samt ett annat i 1,000 ex.; i Gävle och senare i Bomhus.

Frågan under 1896 var: bildandet av ett socialistiskt ungdomsförbund. Stockholmsklubbarna — ty nu fanns det två, den norra och södra — hade redan året förut tillsatt en underhandlingskommitté för att utarbeta förslag till stadgar, som sändes till avdelningarna. Klubbarna skulle för vinnande av en större stadga i en gemensam, planmässig propaganda för socialismens utbredande, sluta sig i ett

förbund med en gemensamt vald centralkommitté på 5 personer, bosatta i Stockholm. C. K:s verksamhet skulle vara att leda den yttre agitationen, stödja klubbar i dåligt läge och och utöva en överstyrelses alla plikter.

På våren 1897 var förbundet bildat genom anslutning från klubbarna i Stockholm och Eskilstuna; men först på hösten kom det dock helt till stånd, sedan klubbarna litet varstädes börjat vakna ur sin sommardvala. Och så snart valet efter många om och men var över, utsände C. K. den 2 oktober ett upprop, varav här må anföras ett utdrag:

Det förbund, som Socialistiska ungdomsklubbarna beslutat bilda, är nu sedan en månad konstituerat med namn ***Svenska Socialistiska Ungdomsförbundet.*** *Förarbetet har pågått i många år, och dröjsmålet endast förorsakats av de olika klubbarnas ändringar i stadgarna för samorganisationen. Så att dessa stadgar borde nu vara nära fullkomligheten.*

Centralkommittén som ombesörjer förbundets angelägenheter har korresponderat med avdelningarna och i huvudsak fått gynnsamma svar.

Ett samstämmigt behov av en agitator, som kunde sätta liv i sinnena, har gjort att vi utsänt bidragslistor för agitationen. Ett 30-tal listor cirkulerar redan bland klubbarnas medlemmar.

Ett manifest skall tryckas i 20,000 ex. och alla medlemmar i förbundet är inbjudna att skriva tävlingsförslag till detta manifest innan den 15 oktober.

Agitationsskrifter har Norra Socialdemokratiska Ungdomsklubben utan avgift överlämnat i 2,000 ex., tillsammans med 2,000 agitationstidningar. Av underhandlingskommittén har övertagits 500 st. broschyrer och 2,000

tidningar. Och Eskilstuna-avdelningen har även erhållit anbud på sitt lager av agitationstidningar. Vidare är så fördelaktiga villkor beviljade oss, att vi kan lämna alla partiets broschyrer till samma pris som genom expeditionen direkt.

Som synes är C. K. full av förhoppning. Den tänker först och främst på idéernas spridande, som skall ske genom att alla hjälpas åt. Litteratur har de. Och just i samma veva, som förbundet stiftades, fick de tillåtelse att få förfoga över en spalt i socialdemokratiska partiets veckotidning Folkbladet. “Ungdomens avdelning“ skulle bli liksom enföreningslänk mellan medlemmarna, då där intogs upprop samt meddelanden och referat från landets skilda klubbar.

I flera år var Folkbladet på så vis klubbarnas organ, de tillsatte kommissionärer för dess spridande, och från alla håll skrevs mycket flitigt, så den beviljade spalten var väl rågad i varje vecka.

De största förutsättningar, heter det nu så segervisst, finns att intressera de unga för socialismen, och vår propaganda kommer att bära stora frukter, då våra idéer lyckas tränga ned till den kraftlösa rädda ungdom som danas genom folkskolan.

*

BRANDS FÖRSTA PERIOD.

Allt ivrigare önskan om en egen tidning förnams från många håll. Behovet var ock stort, isynnerhet till försvar

då rörelsen blev angripen, något som hände vid flerfaldiga tillfällen. Folkskolans vänner t. ex. beskyllde den socialistiska-anarkistiska propagandan för att vara orsak till ungdomens vanart (en tillvitelse som ju återupprepats gång på gång av hycklare och kristna lögnare). Ofta riktades skarpa anfall mot dessa unga, emedan de inte visade tillbörlig respekt varken för gud, kung, fosterland eller ledarna. De behövde ett organ, där de kunde få slå tillbaka så att det kändes. Detta var, som jag förut omtalat, en gammal fråga. Som år 1895 resulterade i ett litet blad: "Loke, en julhälsning till Sveriges ungdom". Det trycktes i en upplaga på 3,500 ex. och mottogs av de socialdemokratiska tidningarna med erkännande. Ett borgerligt slaskrör, Smålandsposten, skvalade dock av skällning. Två år därefter följde ännu ett par nummer av Loke, det ena till minne av Pariserkommunen 1871. Därmed var Lokes saga all. Det fanns inga möjligheter vidare.

Bristen på kontanter räckte i all evighet. Men de ekonomiska bekymren förmådde ej lägga sordin över entusiasmen. De *ville* ha en tidning och de *skulle* ha en tidning. Till

arbetarnas stora demonstrationsdag 1898 kom den också. På det finaste papper som någonsin använts till en socialistisk tidning, försäkrade annonsen.

På kafé Frankfurt vid Skeppsbron samlades C. K.-medlemmarna. Allt var nu klart för tidningen. Endast namnet fattades. Det måste vara ett riktigt bra namn och på samma gång lätt att ropa ut. De gned sina geniknölar. Intet förslag vann gillande. Till sist undrade en av dem, om inte "Brand" vore lämpligt. Med hänförelse gav man det namnet åt det nya giftet.

— branden kommer allt vad det lider. Vi skåda fått Små gnistor blott Utav den världsbrand som knappast kan anas Och i vars fotspår det nya skall danas.

Så löd en strof i den sång, som inledde Brand, 1:a maj-tidning, till Sverges arbetarungdom. Utgifven av Svenska Socialistiska Ungdomsförbundet.

Detta räknade nu 12 avdelningar. Alla besjälade av samma ungdomsfriska stridsglädje. Från norr till söder röt agitationens orkan. De revolutionära frökornen skulle spridas överallt bland proletariatets döttrar och söner. Klubbisterna glömde nämligen ej, att propagandan inom det socialdemokratiska partiethuvudsakligen bedrevs bland männen. Den kvinnliga agitationen åsidosattes totalt. Och likväl var det hon, modern, som äger det största inflytandet på barnen, hon som skulle bäst kunna avslöja för det nya släktet de hemska orättvisorna, lära det känna och förstå socialismen och dess vackra mål och så egga de unga att deltaga i befrielseverket. Så resonerade den tidens klubbister, och i flera klubbar var det kvinnliga elementet starkt företrätt. Många intelliganta kvinnor tog ivrigt del i striderna. I Västerås hade klubben inbjudit stadens fabriksarbeterskor till ett sammanträde. De infann sig rätt talrikt och beslutet, som efter en lång debatt om kvinnans ställning fattades, gick ut på att platsens arbetande kvinnor borde ansluta sig till klubben, för att sedermera bilda egen förening.

Först till midsommaren såg Brand åter dagen. Det första numret hade mottagits med odelad sympati, försäkrade redaktionskommittén stolt. Isen är bruten. Våren, ja sommaren har kommit, med entusiasmens värme från kunskapstörstande ungdomssinnen kring alla Sverges bygder. Det påstods, att Brand redan skaffat förbundet dubbelt så många medlemmar och meningsfränder.

Likafullt dröjde det ända till hösten, innan de vågade taga det djärva steget och göra Brand till månadstidning. Rörelsen, sex år gammal, slog nu ut i blom. C. K. hade käntsig för om det politiska intresset vore lika vaket och publiken lika köplysten en gång i månaden och fått jakande svar från det unga Sverge, den publik Brand vände sig till.

Redaktionen, d. v. s. C. K., meddelade att "ingen författare, som vill bidraga med något för vår publik läsvärt, behöver riskera att få sina opus stympade eller förvrängda: han är personligt ansvarig för vad han skriver. Och den fega taktiken, att förvägra motståndare att försvara sig, skall inte bli vår." Man förstår vart snärten är riktad, man läser mellan raderna all grämelse över den behandling de rönt av Socialdemokraten.

Anmälan slutade med den ädla försäkran, att "vi ska alltid vara ärliga och stridslystna, vakna och modiga. Vi står

i proletärernas led, har kämpat och lidit med dem, fått även deras världserfarenhet, ett grand av bildning därtill, och till sist — klasshatet“.

Numret innehöll besynnerligt nog porlrätt av kejsarna Wilhelm och Nicolaus, men även av stormän — Ibsen och Tolstoj.

Och nu lyste en ny Brand upp varje månad; julnumret med ett kraftigt tecknat omslag av den genialiske och så olycklige Arthur Högstedt.

*

RÖSTRÄTT OCH STORSTREJK.

Nya klubbar uppstod tätt efter varann: i Örebro, Uppsala, Sundbyberg, Nyköping, Hälsingborg, Södertälje, Motala, Karlstad, Landskrona, Bjuv, Karlshamn, Stugsund med flera platser. I Stockholm blev Kungsholmsklubben till i predikosalen Kungsgatan 34. Nu fanns sålunda trenne klubbar i huvudstaden, vilka vid behandling av viktigare ärenden brukade samlas till gemensamt möte.

Eskilstuna ryckte i början av 1898 upp till numro ett i medlemsstyrka. I staden fanns en underjordisk, mystisk håla, Nihilistgropen kallad, där de unga revolutionärerna höll til], diskuterade, smidde planer och där klubbens teatertrupp hade sina repetitioner. Där upplevdes många glada stunder.

Södertäljeklubben tog saken med mera allvar och bildade ett bibliotek, som utvecklade sig raskt och räknade efter blott några månader omkring 200 goda och värdefulla böcker. Vidare lade de grunden till en socialistisk söndagsskola med undervisning i matematik, astronomi och språk. Något som även försöktes i Stockholm. Helt naturligt för övrigt då det ju var från den längesedan avsomnade socialistiska söndagsskolan därstädes, som hela ungdomsrörelsen härstammade.

Överallt började klubbisterna, vilka ju i

allmänhet tillika hörde till sina fackföreningar, deltaga med stegrat liv i dagens händelser på det sociala och politiska området. Förbundet tränger allt mer och mer fram som en betydande faktor inom arbetarrörelsen, om ej på annat sätt så genom sitt alltid vakna intresse, som tar sig uttryck i den mest entusiastiska agitation. Klubbar här och var anordnar offentliga möten, vinnande livligaste anslutning även från de äldre arbetarnas sida.

Första maj manar C. K. ungdomen under de röda fanorna. “Låt oss runt landet visa, att vi är medvetna om vårt människovärde; att vi vill bryta kapitalets bojor och att vi vill demonstrera med de äldre för normalarbetsdag och allmän rösträtt.“

Folkriksdagen 1893 hade skjutit fram allmänna rösträttskravet i första planet. Det socialdemokratiska partiet gick i têten. En hel falang radikal-liberaler stod tappert bi. Rösträttsfrågan var dagens mest brännande diskussionsämne. Även ungdomsklubbisterna låg i av hela sin själ. Att den allmänna rösträtten ej kunde erhållas med valsedeln i hand, det höll de för givet. Kungens och statsministerns svar på rösträttspetitionen hade väl varit tillräckligt klart och avvisande. Några kraftigare medel måste till för att uppnå några större reformer. Överallt i klubbarna ekade revolutionära förslag. I Malmö enades man om, att det nu ej återstod annat för svenskafolket än att själva genom maktmedel taga sig den nödvändigaste och oavytterligaste mänskorätt, som man så länge genom pappersdemonstrationer förgäves bett om. En skördearbetarstrejk skulle vara ett effektivt vapen för den allmänna rösträtten. Södertäljeklubben uttalade sig för en storstrejk. Och i Stockholm drabbade visserligen de gamla motståndarna inom Norra klubben åter ihop, men alla var eniga att det krävdes något mera än “be och tigga“, ifall man verkligen önskade komma till något resultat. En talare förklarade högt, att han ansåg deltagande i riksdagsval endast såsom ett agitationsmedel. För att lösa de stora samhällsfrågorna måste man organisera revolutionen, samla de revolutionära krafterna. En annan förordade, att envar betalade sin skatt och använde sin röst samt att kretsföreningar bildades för att på så sätt få socialdemokratiska arbetarrepresentanter i riksdagen. Och en tredje visade på, att de socialdemokratiska representanterna skulle ha nytta av stöd från den allmänna

opinionen t. ex. genom gatudemonstrationer och folkbeväpning. Talaren ville själv vara med, “att vi här i Stockholm under riksdagens sammanträden tågade ner från södra bergen och Kungsholmens kullar, om ej för annat så för att ropa: “Ned med Boström! Leve rösträtten!“ Resultatet av debatten blev en kommitté för att utröna hur en agitationskulle kunna bedrivas bland järnvägsmännen, vilkas stora betydelse i en storstrejk man insåg. Från flera håll föreslogs militärstrejk och skattevägran. Det begynte blåsa skarpare vindar i frihetens stamort.

K0NGRESS-FEBERN.

ALLTJÄMT UTVIDGADE SIG DEN socialistiska ungdomsrörelsen. Ständigt kom nya klubbar till. Väl hände ock att någon av de gamla somnat av, men nu levde upp med nytt mod. I Göteborg t. ex., varest det rått en tids stiltje, följdes nu Hagaklubben av en klubb i Majorna, och Ungdomskommunen bildades, bestående av de båda nämnda klubbarna jämte målarlärlingarnas samt bleck- och plåtslagerilärlingarnas sektioner.

Det motstånd, rörelsen mötte på många platser, var stort; ofta till skada, ibland gagneligt. I Örebro hjälpte en krävstinn direktör till med reklam för klubben genom att förbjuda sina arbetare att ingå i den.

Ungdomen själv, ännu i slaveri ochförnedring, gjorde dock det starkaste motståndet. Liknöjdheten och socialistskräcken satt djupt rotad hos den stora massan. Om Malmö arbetarungdom heter det, att den tycks vilja befatta sig med allt utom med socialismen. De individuella kroppsliga behoven sätts i främsta rummet. Spritbegäret är hos en del förhärskande. Kärleken spelar en stor roll, och för att vinna den skönas bifall fordras åtskilliga atlet- och gymnastikkonster.

Denna stora slöhet var orsaken till förbundsorganets osäkra ställning och slutliga fall. Genom personliga uppoffringar hade C. K. lyckats sätta i gång företaget. Med glädje och skyhöga förhoppningar hade Brand mottagits av alla klubbister. Varje klubb hade sin Brand-kår. Man avstod på flera håll från provisionen, allt i den goda meningen att underlätta tidningens utgivande. Och likväl — — Ack, de pengarna, som oupphörligen skulle spöka! De förbannade pengarna, som utsugarna hade så gott om, led dessa unga entusiaster sådan brist på, att boktryckaren sade stopp. Och det vart stopp.

I första taget dock blott för några månader. N:o 1 på det nya året (1899) lät vänta på sig. C. K. likt andra fattiga ville ej ropa ut sitt armod, utan uppgav som skäl för försinkandet att man ville invänta resultatet av den pågående prenumerantinsamlingen. Först i mars blev Brand åter synlig. Sedan gjordesett hopp till 1 maj. Sex nummer var allt som utkom det året. Under 1900 trenne dödsryckningar. Och därmed är det slut med förbundets tidning för denna gång.

*

NORRKÖPING 1899.

Ett önskemål, som från mer än ett håll försports under senaste året, var avhållandet av en kongress. Förbundet skulle så knytas fastare samman, klubbarna närma sig varann och propagandan för de revolutionära idéerna stärkas. C. K. vart nödd att taga saken under övervägande, och i januari 1899 inbjöds ungdomsförbundets avdelningar till en kongress i pingst.

I den stora proletärstaden vid Göta älv samlades 15 ombud (förutom C. K. och revisorer). Blott åtta av förbundets klubbar hade haft råd att låta sig representera. Dessa var Stockholm (med 4 ombud), Södertälje (3), Göteborg (2), Gävle (2), Västerås, Landskrona, Hälsingborg och Uppsala (med vardera ett ombud). Detta var inte vidare storartat, enär förbundet, som vid slutet av 1897 utgjorde blott 300 medlemmar, sedan dess hade svält ut tili mer än 20 klubbar med över 1,200medlemmar. Emellertid kände sig kongressdeltagarna belåtna med, att det åtminstone blivit något av, och förhandlingarna under de båda hänryckningens dagar gick med fart och i

kamratlig sämja, hur striderna än blossade upp särskilt i ett par tre frågor.

Några partientusiaster hade föreslagit att ändra namnet till Svenska *socialdemokratiska* ungdomsförbundet i stället för socialistiska. Egentligen var det ju en struntfråga, men det låg nog däri en åstundan att så att säga underordna sig partiet, varemot många reagerade. Diskussionen drog duktigt ut på tiden, utan något resultat. Ty visserligen antogs förslaget med en rösts övervikt, men då majoriteten var så knapp, ansågs det riktigast att underställa beslutet klubbarnas gemensamma omröstning. (Som ledde till det gamla namnets bibehållande.)

Stadgarna, som reviderades, inleddes med denna förklaring om förbundets ändamål:

Förbundet är en sammanslutning mellan Sverges socialistiska ungdomsorganisationer för vinnande av en större stadga i en gemensam, planmässig propaganda för socialismens utbredande, och väckande av intresse hos ungdomen för sociala, politiska och kulturella spörsmål samt befordrandet av humanitära strävanden.

Centralkommittén skulle väljas av kongressen och bestå av 7 personer med säte i Stockholm.

I frågan om folkbeväpning gjordesbesynnerligt nog intet uttalande. Däremot antogs beträffande förbundets ställning till nykterhetsrörelsen en resolution som var ett tydligt eko av det socialdemokratiska partiets vingelresolutioner i den frågan. Meningarna hade i diskussionen brutit sig skarpt emot varann. Båda parterna var ungefär jämnstarka. Utan tvivel — skriver Östgöten, den enda tidning som, och det mycket opartiskt, refererade förhandlingarna — hade den resolution, som följde på debatten, blivit något annorlunda, om inte några nykterhetsvänner i avgörande stund övergått till motpartiet. Resolutionen blev antagen med två rösters övervikt och däri uttalar kongressen "sin sympati för de humanitära strävanden, som framförs genom nykterhetsrörelsen då det gäller att bortarbeta det omåttliga och fysiskt skadliga i ett överdrivet bruk av rusgivande drycker"; men mot lagstiftning i sådana saker "som obestridligen måste anses vara vars och ens privata sak" protesterades.

Från Södertäljeklubben hade motionerats om anordnande av studiecirklar samt söndagsskolor. Kongressen instämde livligt och, som bekvämast var, lastade saken på den kommande C. K. Även förelåg förslag om bildandet av en skandinavisk ungdomsrörelse, för vilket alla uttalade sig. En samstämmighet som ej uppnåddes, då det gällde frågan om ett gemensamt förbundsmärke. Hur vackertdet än skulle bli, var majoriteten omedgörlig. Den ville ej ge förbundet någon sekteristisk prägel.

Särskilt intresserat diskuterades förbundets tidning. Förslag hade väckts om att utge Brand tvenne gånger i månaden. Det var säkert allas kära önskan, men — ekonomin avskar tvärt vingarna på sådana högtflygande planer. Däremot skulle "Socialistiskt Bibliotek", som C. K. just för att stärka kassan vågat sig på, fortsätta med ett häfte à 10 öre i veckan. Början hade gjorts med en översättning av ett av Krapotkins agitatoriskt kraftigaste verk, "Kampen för brödet", och det hade visat sig vara ett lyckat företag.

Med anledning av de väldiga strider för föreningsrätten, som vid denna tid fördes i Norrland och Halland, slutade så kongressen sina förhandlingar med att uttala sin varma sympati för de kämpande proletärerna. Helst som föreningsrätten, framhöll man, bör vara den första som arbetarorganisationerna här i Sverge, liksom fallet varit i utlandet, måste tilltvinga sig.

— På aftonen annandag pingst skildes ombuden, sedan det socialistiska ungdomsförbundets första kongress hyllats med unison sång och hurra.

*

SÖDERTÄLJE 1900.

Stockholm och mellersta Sverge ställdes småningom i skuggan. Skåne tog sakta men säkert övertaget. Dess klubbar uppvisade det största medlemsantalet. På en konferens i Eslöv bildade de ett sydsvenskt distrikt, som fick namnet Södra Sverges samverkande ungdomsklubbar. Agitationen blev kraftigare, enhetligare. Och då en ny kongress följde redan år 1900, rustade de sig för att få ledningen i sina energiska och arbetsvana händer.

Åter var det pingst. I den vackra kringelstaden skulle slaget stå. Ombudens antal var vid denna andra kongress blott 11, således färre än i Norrköping.

Förslaget om centralkommitténs förflyttning kom ej (direkt åtminstone) från Skåne, utan från Stockholms Södra. Fast det låg i luften, att det var i det sydligaste landskapet den skulle förläggas. Men varest där? Hälsingborgsombudet ville, att det skulle skåningarna själva få bestämma. Både Hälsingborg, Malmö och Landskrona gjorde anspråk på äran. Kongressen avgjorde dock saken och utsåg — Landskrona. Jag understryker detta, ty nu började rivalskapet nere i Skåne, som ej upphörde förr än med splittringen. Knappast då.

Södertäljekongressens övriga beslut visade hur helt och fullt klubbisterna alltjämtuppgick i tanken på den allmänna rösträtten. Visserligen betonades, att ungdomsförbundet borde mera ivrigt och eftertryckligt lägga an på den revolutionära propagandan och därvid särskilt med kraft fortsätta den av arbetarpartiet nedlagda agitationen för storstrejkens förberedande, men i samma andedrag biträder kongressen i en resolution i värnpliktsfrågan den brantingska politiken, vilken gillade ett hästskojarbyte av utsträckt värnplikt mot utsträckt rösträtt. Så viktig ansågs rösträtten. En minoritet fanns dock som brännmärkte slik politik såsom ovärdig ett revolutionärt parti.

Omdömet om förbundets andra kongress kan ej bli annat än att den var matt. Debatterna ganska torra och släpande. Entusiasmen lågade ej med samma glöd. Berodde det måhända därpå, att en stor missräkning hade drabbat dem alla: att förbundsorganet ej kunde hållas vid liv?

Att det nedslagit modet märktes i diskussionen om att göra ett försök med en ny tidning. Göteborgsklubben hade insänt en motion i det syftet, framlagt en i detalj utarbetad plan samt som namn föreslagit “Den unge socialisten“. Motiveringen var utförlig. Brand såsom den redigerats angreps, ty en förbundstidning borde ge en serie ögonblicksbilder av förbundet självt, visa på vilken utvecklingsgrad detta stod och städse i förstarummet sysselsätta sig med detsammas livsfrågor. Det skulle Brand ha försummat. I motsats till göteborgarnas mening förfäktade de flesta talarna, att Brand förträffligt fyllt de krav, som kunde ställas på ett förbundsorgan. Och ordföranden begravde den avsomnade med ett klubbslag.

*

GÖTEBORG 1901.

Ungdom är ett brott, det är ju känt. Och alla gamlingar häcklar alltid den ungdom som lever och rasar i deras tid. En ynklig komedi som upprepar sig generation efter generation.

De socialdemokratiska herrarna klagade också. De saknade den *verkliga* ungdomen. De unga nu, de var inte unga; de hade alltför stor tendens till oppositionell lusta och bristande vördnad mot äldre partivänner. Ordagrant så uttryckte sig de snusförnuftiga och insåg ej sin egen löjlighet.

Som Socialdemokraten hade Stockholmsklubbarna alldeles inpå sig, var det egentligen mot dem, som tidningen rasade, hälsande med tillfredsställelse att C. K. vart förflyttad. Därmed skulle, hoppades man, den socialistiska ungdomsrörelsen i huvudstaden lida ettkännbart avbräck. Och så inträffade verkligen. Det kom ett bakslag. Några månader låg klubbarbetet alldeles nere. Återupptogs emellertid på nyåret. Norra klubben rekonstituerades och skulle nu gå en arbetsam och stormig framtid iill mötes.

I landsorten intog ungdomsrörelsen plats efter plats. Ända upp till Malmberget nådde den — då vår nordligaste utpost, — utbredde sig över landet, ned till Skåne, där flera nya klubbar såg dagen både i städer samt i gruv- och industrisamhällen på landsbygden: i Lund (med ej mindre än 129 medlemmar vid starten), i Engelholm, Ystad, Hässleholm, Eslöv och Höör. De äldre klubbarna växte starkare och större snart sagt med varje månad. C. K. i Landskrona, som utförde ett outtröttligt arbete, var belåten. Och som rörelsen syntes ta ny fart, kom tanken på en egen tidning upp på nytt och med allt starkare krav. C. K. ansåg det omöjligt att lyckas i sina strävanden att

utbreda förbundet förr än, såsom det lyder i dess årsberättelse, “vi hade vår gamla Brand på benen igen“. Något som vart en rent tvingande nödvändighet, då Folkbladet helt hastigt och kitsligt nekade att vidare upplåta någon spalt eller minsta utrymme för de unga revolutionärerna, vilka aldrig tycktes vilja lära sig att säga ja och amen till allt de äldres tal.

I mars 1901 stod Brand upp från de döda.Illustrerad socialistisk tidning, organ för Socialistiska ungdomsförbundet. Redigerad av Nils Wessel i Malmö. För att förbundet ej skulle bli lidande av eventuella förluster blev en särskild tidningsförening bildad, vari klubbarna uppmanades att lösa andelar, vilket gick mycket trögt. Brand kom dock regelbundet ut varje månad, lämnade t. o. m. ett litet överskott, så att på kongressen (sådan hölls även detta år) övertog förbundet tidningen såsom sin egendom.

— Från Göteborg rapporterades ett i den svenska ungdomsrörelsens annaler dittills oerhört uppsving. Marken var tydligen färdig och lucker. Klubbisterna förtröttades ej, sex nya klubbar växte på kort tid upp i stadens utkanter ocli omnejd. Till julen 1900 försökte de med ett tillfällighetsblad, Revelj. Rastlöst gick de till sitt värv att väcka de unga proletärerna. Någon gång i månaden hölls möten av endast de kvinnliga klubbmedlemmarna för att om möjligt lägga grunden till en socialdemokratisk kvinnorörelse. Medlemsantalet i Göteborgsklubbarna uppgick (mars månad 1901) i Hagaklubben till 180, Majorna 50, Ols-kroken 90, Lindholmen 50, Gårda 100, Mölndal 150 samt Surte 45. Ej under således att årets kongress blev förlagd till den stora krä-marstaden på västkusten.

Kongressen öppnades som vanligt på pingstmorgonen. 12 klubbar var representerademed 14 ombud plus den nya centralkommittén. Denna kom rustad med en rätt utförlig och vacker årsberättelse, vilket säkert mycket bidrog till att det ej kunde vara tal om att förflytta överstyrelsens förläggningsplats. Landskrona hade hedrat sig, åtminstone hade agitationen varit stark i södra och västra Sver-ge. Ett förhållande som skarpt avspeglade sig i kongressens sammansättning. Av “nordligare" klubbar hade endast Västerås sänt ett ombud. Ej ens Stockholm var med. Däremot liera av klubbarna i Skåne samt de många i Göteborgstrakten.

Från Kristiania Socialdemokratiske Ungdomslag mottog kongressen ett telegram (undertecknat Jacob Vidnes, norska Socialdemokratens nuvarande redaktör). Det var en hälsning och lyckönskan. “Vi kommer efter og vil vtere med at bygge broderskabeds kirke i norden. Socialismen leve!" Den internationella byrån i Bryssel hade skickat en häls-ningsskrivelse. Kongressen kände sig så internationell, att förslaget om anslutning till ungdomsförbundet i Bryssel enhälligt antogs.

Rösträttsfrågan dykte naturligtvis upp även detta år och beslöt kongressen hemställa till det socialdemokratiska partiet, att detta skulle återupptaga arbetet på storstrejkstankens förverkligande.

Emellertid tog omredigeringen av stadgarna den mesta tiden i anspråk. Nu föreskrevs attåldersgränsen nedåt skulle vara 15 år, men att ingen sådan bestämdes uppåt. Det var de unga till sinnet, som förbundet ville samla och ena.

Såsom det anmärkningsvärdaste i de antagna stadgeändringarna måste nog det betraktas, att i inledningen — om förbundets ändamål — insköts orden: bedrivande av antimili-tarislisk propaganda. Det stora härordnings-förslaget, i vilket det gamla indelningsverket avlöstes av allmän värnplikt, hade ju blivit antaget året förut. 8 månaders kaserndisciplin och militärråhet väntade alla friska unga män. Det hade varit under ryssfruktan och efter en till vansinne uppjagad försvarsagitation, som det lyckats krigsuslingarna att påbörda det kära fosterlandet denna förbannelse, som väckte glödande förbittring isynnerhet bland den ungdom som skulle snöras in i militarismens tvångströja. För att motverka det importerade preussiska barbariet måste en hänsynslös agitation igångsättas bland de värnpliktiga. Bedrivande av antimilitaristisk propaganda ingick nu självklart i de socialistiska ungdomsklubbarnas arbete. “Lyckas det“, skrev Brand, “att hela världen över bland militären inblåsa den antimilitära andan, då blir krigen omöjliga. Det är en stor uppgift, som ligger öppen för den svenska socialistiska ungdomen. Det är en kulturmission, på vilken vi måste sätta in all vår kraft, all vår energi*.Detta stod ock klart för förbundets tredje kongress. Enhälligt fattades beslutet om bekämpandet av den stora knektfaran genom masspridning av antimilitaristiska flygblad, anordnande av agitationsmöten bland knekttröjans ungdom, för att för dem klargöra militarismens förbannelse, samt “att förbundet i övrigt genom varje medel söker påverka

militären och den värnpliktiga ungdomen i så hänseende, att dessa vid tillfällen, då kapitalistklassen finner sig föranlåten att använda militären i sitt eget intresse, ej låter bruka sig mot sina egna bröder och sin egen klass.“ Hur betecknande är ej, att ett 50-tal beväringsmän i Landskrona sände kongressen ett hälsningstelegram med “hopp om en lycklig lösning av frågan om agitationen mot militarismen“.

Den striden blev nu upptagen på allvar. Ståndaktigt och hänsynslöst som sig bör gick klubbisterna till sitt civilisatoriska arbete och hän mot ett gott stycke seger. ett hopp till 1 maj. Sex nummer var allt som utkom det året. Under 1900 trenne dödsryckningar. Och därmed är det slut med förbundets tidning för denna gång.

*

NORRKÖPING 1899.

Ett önskemål, som från mer än ett håll försports under senaste året, var avhållandet av en kongress. Förbundet skulle så knytas fastare samman, klubbarna närma sig varann och propagandan för de revolutionära idéerna stärkas. C. K. vart nödd att taga saken under övervägande, och i januari 1899 inbjöds ungdomsförbundets avdelningar till en kongress i pingst.

I den stora proletärstaden vid Göta älv samlades 15 ombud (förutom C. K. och revisorer). Blott åtta av förbundets klubbar hade haft råd att låta sig representera. Dessa var Stockholm (med 4 ombud), Södertälje (3), Göteborg (2), Gävle (2), Västerås, Landskrona, Hälsingborg och Uppsala (med vardera ett ombud). Detta var inte vidare storartat, enär förbundet, som vid slutet av 1897 utgjorde blott 300 medlemmar, sedan dess hade svält ut tili mer än 20 klubbar med över 1,200medlemmar. Emellertid kände sig kongressdeltagarna belåtna med, att det åtminstone blivit något av, och förhandlingarna under de båda hänryckningens dagar gick med fart och i kamratlig sämja, hur striderna än blossade upp särskilt i ett par tre frågor.

Några partientusiaster hade föreslagit att ändra namnet till Svenska *socialdemokratiska* ungdomsförbundet i stället för socialistiska. Egentligen var det ju en struntfråga, men det låg nog däri en åstundan att så att säga underordna sig partiet, varemot många reagerade. Diskussionen drog duktigt ut på tiden, utan något resultat. Ty visserligen antogs förslaget med en rösts övervikt, men då majoriteten var så knapp, ansågs det riktigast att underställa beslutet klubbarnas gemensamma omröstning. (Som ledde till det gamla namnets bibehållande.)

Stadgarna, som reviderades, inleddes med denna förklaring om förbundets ändamål:

Förbundet är en sammanslutning mellan Sverges socialistiska ungdomsorganisationer för vinnande av en större stadga i en gemensam, planmässig propaganda för socialismens utbredande, och väckande av intresse hos ungdomen för sociala, politiska och kulturella spörsmål samt befordrandet av humanitära strävanden.

Centralkommittén skulle väljas av kongressen och bestå av 7 personer med säte i Stockholm.

I frågan om folkbeväpning gjordesbesynnerligt nog intet uttalande. Däremot antogs beträffande förbundets ställning till nykterhetsrörelsen en resolution som var ett tydligt eko av det socialdemokratiska partiets vingelresolutioner i den frågan. Meningarna hade i diskussionen brutit sig skarpt emot varann. Båda parterna var ungefär jämnstarka. Utan tvivel — skriver Östgöten, den enda tidning som, och det mycket opartiskt, refererade förhandlingarna — hade den resolution, som följde på debatten, blivit något annorlunda, om inte några nykterhetsvänner i avgörande stund övergått till motpartiet. Resolutionen blev antagen med två rösters övervikt och däri uttalar kongressen “sin sympati för de humanitära strävanden, som framförs genom nykterhetsrörelsen då det gäller att bortarbeta det omåttliga och fysiskt skadliga i ett överdrivet bruk av rusgivande drycker“; men mot lagstiftning i sådana saker “som obestridligen måste anses vara vars och ens privata sak“ protesterades.

Från Södertäljeklubben hade motionerats om anordnande av studiecirklar samt söndagsskolor. Kongressen instämde livligt och, som bekvämast var, lastade saken på den kommande C. K. Även förelåg förslag om bildandet av en skandinavisk ungdomsrörelse, för vilket alla uttalade sig. En samstämmighet som ej uppnåddes,

då det gällde frågan om ett gemensamt förbundsmärke. Hur vackertdet än skulle bli, var majoriteten omedgörlig. Den ville ej ge förbundet någon sekteristisk prägel.

Särskilt intresserat diskuterades förbundets tidning. Förslag hade väckts om att utge Brand tvenne gånger i månaden. Det var säkert allas kära önskan, men — ekonomin avskar tvärt vingarna på sådana högtflygande planer. Däremot skulle “Socialistiskt Bibliotek“, som C. K. just för att stärka kassan vågat sig på, fortsätta med ett häfte à 10 öre i veckan. Början hade gjorts med en översättning av ett av Krapotkins agitatoriskt kraftigaste verk, “Kampen för brödet“, och det hade visat sig vara ett lyckat företag.

Med anledning av de väldiga strider för föreningsrätten, som vid denna tid fördes i Norrland och Halland, slutade så kongressen sina förhandlingar med att uttala sin varma sympati för de kämpande proletärerna. Helst som föreningsrätten, framhöll man, bör vara den första som arbetarorganisationerna här i Sverge, liksom fallet varit i utlandet, måste tilltvinga sig.

— På aftonen annandag pingst skildes ombuden, sedan det socialistiska ungdomsförbundets första kongress hyllats med unison sång och hurra.

*

SÖDERTÄLJE 1900.

Stockholm och mellersta Sverge ställdes småningom i skuggan. Skåne tog sakta men säkert övertaget. Dess klubbar uppvisade det största medlemsantalet. På en konferens i Eslöv bildade de ett sydsvenskt distrikt, som fick namnet Södra Sverges samverkande ungdomsklubbar. Agitationen blev kraftigare, enhetligare. Och då en ny kongress följde redan år 1900, rustade de sig för att få ledningen i sina energiska och arbetsvana händer.

Åter var det pingst. I den vackra kringelstaden skulle slaget stå. Ombudens antal var vid denna andra kongress blott 11, således färre än i Norrköping.

Förslaget om centralkommitténs förflyttning kom ej (direkt åtminstone) från Skåne, utan från Stockholms Södra. Fast det låg i luften, att det var i det sydligaste landskapet den skulle förläggas. Men varest där? Hälsingborgsombudet ville, att det skulle skåningarna själva få bestämma. Både Hälsingborg, Malmö och Landskrona gjorde anspråk på äran. Kongressen avgjorde dock saken och utsåg — Landskrona. Jag understryker detta, ty nu började rivalskapet nere i Skåne, som ej upphörde förr än med splittringen. Knappast då.

Södertäljekongressens övriga beslut visade hur helt och fullt klubbisterna alltjämtuppgick i tanken på den allmänna rösträtten. Visserligen betonades, att ungdomsförbundet borde mera ivrigt och eftertryckligt lägga an på den revolutionära propagandan och därvid särskilt med kraft fortsätta den av arbetarpartiet nedlagda agitationen för storstrejkens förberedande, men i samma andedrag biträder kongressen i en resolution i värnpliktsfrågan den brantingska politiken, vilken gillade ett hästskojarbyte av utsträckt värnplikt mot utsträckt rösträtt. Så viktig ansågs rösträtten. En minoritet fanns dock som brännmärkte slik politik såsom ovärdig ett revolutionärt parti.

Omdömet om förbundets andra kongress kan ej bli annat än att den var matt. Debatterna ganska torra och släpande. Entusiasmen lågade ej med samma glöd. Berodde det måhända därpå, att en stor missräkning hade drabbat dem alla: att förbundsorganet ej kunde hållas vid liv?

Att det nedslagit modet märktes i diskussionen om att göra ett försök med en ny tidning. Göteborgsklubben hade insänt en motion i det syftet, framlagt en i detalj utarbetad plan samt som namn föreslagit “Den unge socialisten“. Motiveringen var utförlig. Brand såsom den redigerats angreps, ty en förbundstidning borde ge en serie ögonblicksbilder av förbundet självt, visa på vilken utvecklingsgrad detta stod och städse i förstarummet sysselsätta sig med detsammas livsfrågor. Det skulle Brand ha försummat. I motsats till göteborgarnas mening förfäktade de flesta talarna, att Brand förträffligt fyllt de krav, som kunde ställas på ett förbundsorgan. Och

ordföranden begravde den avsomnade med ett klubbslag.

*

GÖTEBORG 1901.

Ungdom är ett brott, det är ju känt. Och alla gamlingar häcklar alltid den ungdom som lever och rasar i deras tid. En ynklig komedi som upprepar sig generation efter generation.

De socialdemokratiska herrarna klagade också. De saknade den *verkliga* ungdomen. De unga nu, de var inte unga; de hade alltför stor tendens till oppositionell lusta och bristande vördnad mot äldre partivänner. Ordagrant så uttryckte sig de snusförnuftiga och insåg ej sin egen löjlighet.

Som Socialdemokraten hade Stockholmsklubbarna alldeles inpå sig, var det egentligen mot dem, som tidningen rasade, hälsande med tillfredsställelse att C. K. vart förflyttad. Därmed skulle, hoppades man, den socialistiska ungdomsrörelsen i huvudstaden lida ett rummet sysselsätta sig med detsammas livsfrågor. Det skulle Brand ha försummat. I motsats till göteborgarnas mening förfäktade de flesta talarna, att Brand förträffligt fyllt de krav, som kunde ställas på ett förbundsorgan. Och ordföranden begravde den avsomnade med ett klubbslag.

*

GÖTEBORG 1901.

Ungdom är ett brott, det är ju känt. Och alla gamlingar häcklar alltid den ungdom som lever och rasar i deras tid. En ynklig komedi som upprepar sig generation efter generation.

De socialdemokratiska herrarna klagade också. De saknade den *verkliga* ungdomen. De unga nu, de var inte unga; de hade alltför stor tendens till oppositionell lusta och bristande vördnad mot äldre partivänner. Ordagrant så uttryckte sig de snusförnuftiga och insåg ej sin egen löjlighet.

Som Socialdemokraten hade Stockholmsklubbarna alldeles inpå sig, var det egentligen mot dem, som tidningen rasade, hälsande med tillfredsställelse att C. K. vart förflyttad. Därmed skulle, hoppades man, den socialistiska ungdomsrörelsen i huvudstaden lida ettkännbart avbräck. Och så inträffade verkligen. Det kom ett bakslag. Några månader låg klubbarbetet alldeles nere. Återupptogs emellertid på nyåret. Norra klubben rekonstituerades och skulle nu gå en arbetsam och stormig framtid iill mötes.

I landsorten intog ungdomsrörelsen plats efter plats. Ända upp till Malmberget nådde den — då vår nordligaste utpost, — utbredde sig över landet, ned till Skåne, där flera nya klubbar såg dagen både i städer samt i gruv- och industrisamhällen på landsbygden: i Lund (med ej mindre än 129 medlemmar vid starten), i Engelholm, Ystad, Hässleholm, Eslöv och Höör. De äldre klubbarna växte starkare och större snart sagt med varje månad. C. K. i Landskrona, som utförde ett outtröttligt arbete, var belåten. Och som rörelsen syntes ta ny fart, kom tanken på en egen tidning upp på nytt och med allt starkare krav. C. K. ansåg det omöjligt att lyckas i sina strävanden att utbreda förbundet förr än, såsom det lyder i dess årsberättelse, "vi hade vår gamla Brand på benen igen". Något som vart en rent tvingande nödvändighet, då Folkbladet helt hastigt och kitsligt nekade att vidare upplåta någon spalt eller minsta utrymme för de unga revolutionärerna, vilka aldrig tycktes vilja lära sig att säga ja och amen till allt de äldres tal.

I mars 1901 stod Brand upp från de döda.Illustrerad socialistisk tidning, organ för Socialistiska ungdomsförbundet. Redigerad av Nils Wessel i Malmö. För att förbundet ej skulle bli lidande av eventuella förluster blev en särskild tidningsförening bildad, vari klubbarna uppmanades att lösa andelar, vilket gick mycket trögt. Brand kom dock regelbundet ut varje månad, lämnade t. o. m. ett litet överskott, så att på kongressen (sådan hölls även detta år) övertog förbundet tidningen såsom sin egendom.

— Från Göteborg rapporterades ett i den svenska ungdomsrörelsens annaler dittills oerhört uppsving. Marken var tydligen färdig och lucker. Klubbisterna förtröttades ej, sex nya klubbar växte på kort tid upp i stadens utkanter ocli omnejd. Till julen 1900 försökte de med ett tillfällighetsblad, Revelj. Rastlöst gick de till sitt värv att väcka de unga proletärerna. Någon gång i månaden hölls möten av endast de kvinnliga klubbmedlemmarna för att om möjligt lägga grunden till en socialdemokratisk kvinnorörelse. Medlemsantalet i Göteborgsklubbarna uppgick (mars månad 1901) i Hagaklubben till 180, Majorna 50, Ols-kroken 90, Lindholmen 50, Gårda 100, Mölndal 150 samt Surte 45. Ej under således att årets kongress blev förlagd till den stora krä-marstaden på västkusten.

Kongressen öppnades som vanligt på pingstmorgonen. 12 klubbar var representerademed 14 ombud plus den nya centralkommittén. Denna kom rustad med en rätt utförlig och vacker årsberättelse, vilket säkert mycket bidrog till att det ej kunde vara tal om att förflytta överstyrelsens förläggningsplats. Landskrona hade hedrat sig, åtminstone hade agitationen varit stark i södra och västra Sver-ge. Ett förhållande som skarpt avspeglade sig i kongressens sammansättning. Av “nordligare" klubbar hade endast Västerås sänt ett ombud. Ej ens Stockholm var med. Däremot liera av klubbarna i Skåne samt de många i Göteborgstrakten.

Från Kristiania Socialdemokratiske Ungdomslag mottog kongressen ett telegram (undertecknat Jacob Vidnes, norska Socialdemokratens nuvarande redaktör). Det var en hälsning och lyckönskan. “Vi kommer efter og vil vtere med at bygge broderskabeds kirke i norden. Socialismen leve!" Den internationella byrån i Bryssel hade skickat en häls-ningsskrivelse. Kongressen kände sig så internationell, att förslaget om anslutning till ungdomsförbundet i Bryssel enhälligt antogs.

Rösträttsfrågan dykte naturligtvis upp även detta år och beslöt kongressen hemställa till det socialdemokratiska partiet, att detta skulle återupptaga arbetet på storstrejkstankens förverkligande.

Emellertid tog omredigeringen av stadgarna den mesta tiden i anspråk. Nu föreskrevs attåldersgränsen nedåt skulle vara 15 år, men att ingen sådan bestämdes uppåt. Det var de unga till sinnet, som förbundet ville samla och ena.

Såsom det anmärkningsvärdaste i de antagna stadgeändringarna måste nog det betraktas, att i inledningen — om förbundets ändamål — insköts orden: bedrivande av antimili-tarislisk propaganda. Det stora härordnings-förslaget, i vilket det gamla indelningsverket avlöstes av allmän värnplikt, hade ju blivit antaget året förut. 8 månaders kaserndisciplin och militärråhet väntade alla friska unga män. Det hade varit under ryssfruktan och efter en till vansinne uppjagad försvarsagitation, som det lyckats krigsuslingarna att påbörda det kära fosterlandet denna förbannelse, som väckte glödande förbittring isynnerhet bland den ungdom som skulle snöras in i militarismens tvångströja. För att motverka det importerade preussiska barbariet måste en hänsynslös agitation igångsättas bland de värnpliktiga. Bedrivande av antimilitaristisk propaganda ingick nu självklart i de socialistiska ungdomsklubbarnas arbete. “Lyckas det“, skrev Brand, “att hela världen över bland militären inblåsa den antimilitära andan, då blir krigen omöjliga. Det är en stor uppgift, som ligger öppen för den svenska socialistiska ungdomen. Det är en kulturmission, på vilken vi måste sätta in all vår kraft, all vår energi*.Detta stod ock klart för förbundets tredje kongress. Enhälligt fattades beslutet om bekämpandet av den stora knektfaran genom masspridning av antimilitaristiska flygblad, anordnande av agitationsmöten bland knekttröjans ungdom, för att för dem klargöra militarismens förbannelse, samt “att förbundet i övrigt genom varje medel söker påverka militären och den värnpliktiga ungdomen i så hänseende, att dessa vid tillfällen, då kapitalistklassen finner sig föranlåten att använda militären i sitt eget intresse, ej låter bruka sig mot sina egna bröder och sin egen klass.“ Hur betecknande är ej, att ett 50-tal beväringsmän i Landskrona sände kongressen ett hälsningstelegram med “hopp om en lycklig lösning av frågan om agitationen mot militarismen“.

Den striden blev nu upptagen på allvar. Ståndaktigt och hänsynslöst som sig bör gick klubbisterna till sitt civilisatoriska arbete och hän mot ett gott stycke seger.

DE HÅRDA STRIDERNAS OCH FÖRFÖLJELSENS SKEDE,

SOM VARAR DEN DAG SOM ÄR.

PREUSSERIET STACK FRAM redan i Rappes folkhögskola (såsom beväringsdrillen kallades åren före den stora härordningsreformen) och stegrades med ilfart sedan krigsdårarna fått riktigt övertag i och genom de 8 månadernas påbjudna kasernliv. En sund svensk måste instinktlikt reagera mot denna tyska slavförfäelse. Så skedde även. Det visade sig strax det avskyvärda systemet var genomtrumfat i riksdagen, att massor av de unga uppfylldes av vämjelse däremot. Särskilt bland den vakna proletärungdomen jäste det allt starkare och starkare.

Fast i så full låga hade det aldrig slagit ut, om ej den antimilitaristiska lösen så högt och modigt givits av ungdomsklubbarna. Och så ihärdigt var deras arbete! Agitationsmöten utlystes i Stockholm, i Göteborg, i Landskrona, i Malmö o. s. v., till vilka värnpliktiga var inbjudna och kom i väldiga skaror. När årets 21-åringar skulle börja det dem ådömda knektstraffet, hände det på flera orter, att klubbisterna anordnade föredrag för dem aftonen före s. k. inryckningen och följde dem den andra dagen med klubbens röda fana i första ledet ända fram till samlingsplatsen eller till mordhelvetets port. Där hurrades för socialismen och ropades “ned med militarismen!“ mitt för näsan på det häpna och ilskna befälet. Grundtonen i propagandan var, att hos militären inskärpa'den mänskliga plikten att ställa sig på folkets sida i dess kamp för frihet.

Den fosterländska pressen i landets alla vinklar och vrår galltjöt. Allra värst då C. K. slungade ut ett revolutionärt upprop till militären. Då skreks enstämmigt på polis. Och mycket riktigt, Landskrona-uppropet beslagtogs. Det socialistiska ungdomsförbundet skulle ha sitt åtalsdop för att växa upp till ett kraftigt och vitt utbrett förbund. Med det tröstade sig i Brand....

“Du unge militär som ståtar där i kronans granna rock, har du någon gång tänkt överdin ställning? “ Med den frågan vänder sig uppropet till den värnpliktige, påvisande för honom att han ju ingenting har att försvara, att han blott är ett illa behandlat styvbarn i fäderneslandet, som är de stora godsägarnas, de stora industririddarnas, tjuvarnas och skälmarnas fosterland. Uppropet skildrar överklassens privilegierade ställning, utsugarnas list att först suga ut folket och sedan få detta folks söner, klädda i uniform, att hålla vakt kring rövargodset. Därpå följer några kraftiga ord om disciplinen, och så klämmen: “En dag ska arbetarna, dina kamrater, samlas till demonstration för sina politiska rättigheter, som så länge förvägrats dem.4) Revolter uppstår, naturligtvis, framkallade av den s. k. ordningsmakten, och militären kommenderas ut för att skjuta. Du är med i ledet. Kan du mörda dina bröder med kallt blod?“ Rätten förfasade sig. Det var ju uppmaning till myteri. Domen blev sex månaders fängelse. Och likafullt fortsatte tidningarna sitt ulvatjut, och bland skrikhalsarna var Hjalmar Branting inte den sämsta. Riksdagsvalet stod för dörren och den tiden måste han fria till de liberala. Alltså stämde han in i deras låt

*) För storstrejk som påtryckningsmedel för att framtvinga en radikal lösning av rösträttsfrågan arbetade, såsom i det föregående påpekats, klubbisterna ar fulla krafter. Utan Överdrift kan man säga, att de gick i spetsen för denna propaganda och hade också uppnått sitt mål: storstrejken ‘låg i iuften" just vid denna tid.och i flera nummer av Socialdemokraten slog han fast, att arbetarpartiet intet haft att skaffa med det farliga uppropet. Med anledning därav utskickade ungdomsförbundets centralkommitté följande dräpande förklaring:

“Arbetarpartiet har inte haft, har inte och kommer inte att ha något att göra med den antimilitaristiska propagandan i Sverge. Ett parti, som av alla krafter söker skaffa sig socialt anseende och som gång på gång sätter förvärvandet av detta anseende över programpunkterna, kan naturligtvis inte äventyra sitt anseende genom att angripa en så viktig och grundmurad samhällspelare som militarismen.

Vi hoppas, att denna förklaring må vara nog, och tror att detta öppna tillkännagivande skall vara tillräckligt att avtvätta från partiets vapensköld den grundlösa misstanken, att det någon gång varit med om ett så civilisationsbefrämjande arbete som ett angrepp på det militaristiska barbariet".

Emellertid hade Skåne-klubbisterna ännu inte hunnit till den klara försvarsnihilismens ståndpunkt. Själva C. K. uppmanar i ett och samma meddelande till intensiv antimilitaristisk agitation och till att bilda skytteklubbar, för

att “på detta sätt söka åstadkomma ett väpnat Sverge, redo att försvara sig såväl emot yttre som inre fiender“. Och i Malmö hade länge dryftats frågan om arbetarnas deltagande i den frivilliga skytterörelsen. Dagen efter proletariatets demonstrationståg 1 maj 1902, hölls möte i därvarande Folkets hus och fattades enhälligt och med entusiasm beslutet att bilda “Fosterländska skytteklubben“. Och initiativet hade utgått från — Malmösocialdemokratiska ungdomsklubb. “Bravo, Malmön ungdomsklubb!“ satte Socialdemokraten som rubrik på den kära nyheten, och Arbetet larmade vitt och brett om arbetarnas försvarsvillighet.

I huvudstaden däremot gav sådan fosterländskhet intet eko. Tvärtom, klubbisterna var av känsla, förstånd och övertygelse uppriktiga försvarsnihilister. Och drev en sådan kraftfull propaganda, att patentsocialdemokraterna inte ens dristade sig på ett försök att där bilda något slags skytteorganisationer. Det var från Stockholm denna konsekventa oppositionsrörelse spridde sig till hela landet, liksom det var från Stockholm som den revolutionära ungdomsrörelsen utgått.

*

DEMONSTRATIONER och 5TORSTREJK

Norra klubben, vilken med delvis nya krafter upptagit striden för arbetarklassens frigörelse, räknade vid nyårstid (1902) 130 medlemmar. Under hela vintern hölls stora offentliga möten i Folkets hus’ A-sal. Jämte sitt outtröttliga arbete för den socialistiska och försvarsnihilistiska propagandan, ville klubben tillika verka för en rättning åt

vänster inom det socialdemokratiska partiet. Något som till en del lyckades. Hur hade inte hela ledarefalangen sökt tränga tillbaka fordran på storstrejk? Tvungna blev de likväl att ge vika. Och då höll de som sluga spelare god min, ja, låtsade som det var så de alltid hade velat.

Med anledning av den extra partikongressen i april jublade Brand, att nu börjar det ljusna, nu är vägen klar. Partiet har närmat sig handlingens propaganda, ropades det. Fast sanningen var, att trots kongressens i försiktiga och i mångtydiga, äkta socdemiska vändningar gjorda uttalande för en omfattande storstrejk som påtryckningsåtgärd för en verklig lösning av rösträttsfrågan, så hoppades ledarna på, att det var och skulle förbliva endast ett hot och att det skulle inskränka sig till möten, resolutioner och demonstrationer.

Söndag efter söndag i april följde också stora entusiastiska möten vid Lill-Jans. På den andra söndagen höll ungdomsklubben möte i Folkets hus’ A-sal på förmiddagen före Lill-Jans-mötet. Salen fullpackad. Stämningen ytterst livlig. En talare kallade den revolverspänningstämning. Där planlades en demonstration, som skulle följa efter Lill-Jans-mötets slut. Och så skedde. Den stora folkmassan trängde genom det rika Östermalms helgdagstysta gator i riktning mot Gustav Adolfs torg samt därifrån till Folkets hus, frånvars fasadbalkonger nya tal hölls och leven utbragtes för den allmänna rösträtten och storstrejken.

Den gången stod polisen oförberedd och förhöll sig följaktligen lugn. Söndagen därpå, då höga vederbörande trodde att demonstrationstågets mål var slottet, högg polisen in och följden blev kravaller som varade långt ut på aftonen.

I Stockholm var detta förspelet till storstrejken. Den 15—17 maj gick den av stapeln med betydande anslutning. Brand konstaterade, att hänförelsen varit storartad, givande gott hopp om, att arbetarna i Sverge är redobogna att gå ut då det gäller ännu större saker än den allmänna rösträtten.

Samma energiska agitation, som Stockholmsklubbisterna utfört, hade klubbarna på andra platser drivit, skjutande på där stor- och småpåvarna i det längsta ville streta emot.

Enär storstrejken blev så lyckad, behövde partiets ledande herrar ju inte vredgas på de unga. Men verkställande utskottets förräderi efteråt, mot Separatorsarbetarna, väckte en storm av indignation och skarpaste fördömelse. Detta kunde de skyldiga, ledarna, inte smälta och i sitt hat kastade de sig över ungdomsrörelsen.

*

I SPLITTRINGENS TECKEN.

För att dra ungdomen med måste nytta förenas med nöje eller snarare tvärtona, men svårigheten ligger då i att hålla jämnvikten mellan de båda, så att ej rörelsen urartar till en muntrationsförening. Sådant och liknande resonemang hördes snart sagt vart man kom i landet. Överallt var man på sin vakt emot 1 ustbarheternas överhandtagande. Utom i en del skånska klubbar, vilka redan urartat, med en vådlig massa medlemmar av båda könen, i nationalkostymer utstyrda danshoppetossor. Dessa förstod ej och ville inte tänka på eller befatta sig med samhällsfarliga och revolutionära spörsmål, därför var det heller ingen konst att hos dem väcka ovilja mot de allvarliga klubbarnas allvarliga arbete. Där planterades också splittringens tistel.

I Malmöklubben fanns ett par streber, som redan förtörnades då C. K. blev förlagd till Landskrona och ej dit, till Malmö, och de började nästan strax sitt mullvadsarbete. I det syftet fick de klubben att fordra en sådan omöjlighet, som att kvartalsavgifterna till förbundet, vilka förut var de minsta tänkbara, skulle ytterligare sänkas (från 15 till 5 öre per medlem), och om klubben ej skulle få sin vilja fram, hotade den att utträda ur förbundet.Det lyckades C. Iv. den gången att ordna saken. Men därför gav sig inte herrar streber, understödda som de var av de förnärmade ledarna inom det socialdemokratiska partiet.

Hade dessa, ledarna, kanske någon gång visat en smula sympati för ungdomsorganisationen, var det nu alldeles slut därmed, då de unga tydligen inte ville vara sprattelgubbar, som satts i rörelse av auktoriteternas trådar. Nu smädades och förföljdes den unga oppositionen. Partiet hade därtill en skämttidning, Karbasen, som skulle hjälpa till att karbasa ned varje självständig tanke och alla som inte knäföll inför ledareskrået. Hur olyckligt skämtbladet gick till väga kan läsaren förstå, då jag omtalar, att en teckning framställde partiet såsom en cirkus, ledarna såsom uppträdande clowner och på galleriet satt en ungsocialist och visslade. — Gjorde han inte rätt, som visslade åt de politiska clownerna?

En annan hjälpare i sin stora nöd hade ledarna i en tidningsslusk från landsorten, som ehuru han inte tillhörde partiet tjänade som dess lydiga dräng. Med anledning av hans frasrika artiklar skrev en författare i Brand om “Spader Knekt eller Ärelystnad utan Förmåga", en utmärkt satir, dräpande för skandalskribenten Viktor Larsson. Men — ett angrepp på honom, som var partiets splitter-nyaste gårdvard, det fick inte gå oanmärkt. Och nu kom från den servila Malmöklubbenen ljungande protest mot att Brand hade kunnat ta in något sådant. Men red. gav svar, så det ven om öronen på de ödmjuka betjänterna i Skåne.

Nå, dessa glömde inte sitt nederlag, oeh när kongressen, förbundets första, stod för dörren, fick de klubben att motionera om att Brand skulle hädanefter förläggas — till Malmö. Så skulle de få hand om den och därmed anfallen på de ofelbara en gång för alla sluta upp. De rustade sig nu till de stora slag, som säkert väntade i Stockholm.

Där öppnades kongressen den 21 februari

1903. Malmö kom sex man stark. Stockholms Norra hade två ombud. De övriga tio klubbarna, som var representerade, blott ett var.

Frågan om Brands förflyttning kallade så gott som alla ombuden i elden. Här gällde det, om förbundet skulle gå framåt eller tillbaka, om det skulle förbliva självständigt eller en nigande docka. Diskussionen blev ofta häftig och slutade med att Malmö-klubbens motion avslogs med 11 röster mot 7. Albert Jensen, som sedan sommaren 1902 redigerat Brand, kom således lyckligtvis att fortfarande ha förbundets tidning om hand.

Det mest utmärkande för Stockholmskon-gressen var likväl besluten i militär-, reli-gions- och partifrågorna. Några enstaka för-svarsvänliga röster lät höra sig, snälla ekonIrån partiets tidningar. Försvarsnihilister-na slog dock grundligt ned det socialdemokratiska pratet om folkhären. Och i den resolution som antogs, uttalas klart och tydligt, att en av förbundets viktigaste uppgifter är, atl med alla till buds stående medel bekämpa krigseländet i

vilken form som helst: militär eller folkbeväpning.

Därmed var striden mot det bedrägeri, som det socialdemokratiska partiet hade lysande på sitt program — milis eller folkhär —förklarad, och klubbisternas agitation bland landets proletärer drevs nu så ivrigt och starkt, att de socialdemokratiska halvhets- och hum-bugsherrarna till sist vart som bekant nödda att gå med på folkhärens slopande. . . .

Kongressen 1903 upptog ock till behandling den så viktiga antireligiösa propagandan, uttalande som förbundets plikt såsom kulturell proletärorganisation att av alla krafter bekämpa den religiösa fördummelsen.

Ungdomsförbundets ställning til! partiet framkom i ett par, tre debatter och resolutioner. I frågan om den fackliga och politiska organisationens särskiljande ville kongressen ej göra annat uttalande än att det var av vikt att den diskuterades och hölls vid liv. För att stävja och omöjliggöra påveväldet inom partiet föreslogs, att fullt avlönad förtroendeman ej borde få inneha s. k. ledarställning Det skulle vara av allra största betydelse. OchT SPLITTRINGENS TECKEN.

med anledning av en motion, att ungdomsförbundet ej skulle göra opposition emot arbetarpartiet utan vackert erbjuda samarbete, framhölls att det ju vore som att krypa till korset efter alla försåtliga och lögnaktiga angrepp som gjorts från partiets sida. I stället betonade kongi'essen, att “ett verkligt livskraftigt parti förefinnes endast då det består av självständiga, av auktoritetstro oberoende individer och dess verksamhet vilar på basis av fullt fritt meningsutbyte."

— Samma afton, som kongressen avslutats, var ett offentligt möte arrangerat i Folkets hus, utomordentligt lyckat, stämningsfullt och enigt. En av malmöiterna uppträdde och uttalade sitt hopp att Malmöklubben snart skulle stå på samma ståndpunkt som Stockholms-klubbarna. Dagen därpå reste han hem, skrev osanningar om kongressen i Arbetet och fick klubben att på sammanträdet den 17 mars utgå ur förbundet. Under partibladens jubelskrän och rika välsignelser stiftades en spräng-organisation. Partipamparnas springgossar hade lyckats.

Arbetet skrev: “For vår del önskar vi gärna, att det frSn Malmö givna exemplet måtte följas i alla landsändar, så ati vi med snaraste får en stark ungdomsorganisation, som ej är anarkistisk ... ej heller enbart socialistisk utan socialdemokratisk. “

Och fru Kata Dalström uppvaktade i sin stora förtjusning splittringsgeneralen med^ ett brev, som började sålunda: “Bästa partivän! Jag måste till Er med ett par ord uttrycka min glädje över att Ni och Edra kamrafer där nere tagitavstånd ifrån den revolutionära socialismen a la Hinke Ber-gegren och hans falang, och bildat en på socialdemokratisk botten stående ungdomsrörelse.“

Pamparna liksom deras lakejer och kammarjungfrur var överlyckliga. Alla stod som en man mot socialismen, för småborgerlighetens kompromissreformer.

I en agitationsskrift av senare datum skriver Gustav Möller — vilken som mången ann gjort sin karriär i sprängför-bundet, fast hoppade därur när bättre chanser vinkade — om sprängningen 1903 bl. a.: “Striden, som en gång föranledde bildandet av det nya ungdomsförbundet, gällde i själva verket innerst frågan, huruvida arbetarungdomen skulle stå fullt solidarisk med den svenska arbetarrörelsen eller om den skulle uppgiva bandet, som knöt nytt och gammalt samman. Det är så vi bör se saken, och i detta ljus framstår den mycket förkättrade utbrytningshistorien som en naturlig produkt av omständigheterna . . . Aldrig skulle brytningen kunna försvaras, om den skulle ha avsett att omintetgöra ungdomsrörelsens karaktär av salt i arbetarrörelsen — —“ Nej, här slutar jag citera herr Möller. Det är nog. Han har uttalat domen. Ty då den nya ungdomsrörelsen verkligen blev lite salt, så vart den som bekant vrakad. Alltså: sprängningen 1903 kan inte försvaras, enär dess mening just var att omintetgöra ungdomsrörelsens karaktär av salt i arbetarrörelsen.

Surte-klubben följde troget malmöiternas fina exempel. Och Jönköpingsklubben gick likaså, under Smålands Folkblads applåder, ut ur det farliga förbundet och — dog av ansträngningen.

Flera klubbar var det visst ej, som då lystrade till splittringssignalen. Men i Stockholms Norra hände, att

styrelseval skulle företagas. En medlem var särskilt angelägen att få komma med, blev också uppsatt som kandidat, men föll igenom. På hans initiativ samlades då en del ungdom, för vilka “påvisades med flera exempel", säger åtminstone protokollet,“det resultatlösa i den gamla ungdomsklubbens verksamhet“ (resultatlös, i sanning! mankom inte ens in i styrelsen, hur gärna man ville!), och Stockholms Socialdemokratiska ungdomsklubb såg dagen.

Det nya förbundet hade, med hela partipressens välvilliga bistånd, vind i seglen. Splittringen bland proletärungdomen var fullbordad.

*

VÄRNPLIKTSVÄGRARE.

Den revolutionära ungdomsrörelsen hade träffats av ett hårt slag. Visserligen varade det ej så länge förr än den nya ungdomsrörelsen, för att kunna bestå, var nödsakad att erkänna och upptaga åtminstone ungsocialisternas antimilitaristagitation. Men i första tiden åstadkom sprängningsmännen en fördärvlig splittring även härutinnan. Vilket bäst visade sig i Malmö. Föregående år hade de till slaktövningarna dömda tågat under den röda fanan när de ryckte in. Nu, i år, gick de som lydiga barn under den blågula, den fosterländska krigsfanan. Det socialdemokratiska förräderiet hade inhöstat en vacker vinst. Mördarsamhället triumferade.Ungsocialisternas strid blev otroligt försvårad. Vad arbetarpartiets anseendejäktande, uppåtsträvande ledare ej lyckades med, att genom splittringen stäcka de revolutionäras mod och kraft, det ville nu de maktägande utföra med lagens arm. De höll alla enigt ihop mot det revolutionära upplysningsarbetet. De förstod, att det var fara å färde. Arbetarna kunde ju verkligen få upp ögonen för vad de hade att göra: att inte kompromissa med sina fiender utsugarna, att inte gå i slavok under sina fiender förtryckarna, utan bryta med klassamhället och dess maktägande, uppsäga dess förmynderskap, neka att lyda dess lagar och tända den sociala revolutionens stormeld. — Nej, arbetarna fick inte lära sig förstå sin egen frälsning! Det gamla måste bestå. Slavarna måste förbliva slavar. Fast de naturligtvis skulle få det lite bättre. Om detta stora bedrägeri stod de eniga, både liberaler, konservativa och patentsocialdemokrater. Och de hjälptes nu åt att rädda proletärerna från deras egen verkliga frälsning, de hjälptes åt att beljuga, förlöjliga, bekämpa och tysta ned den framträngande revolutionära socialismen. Alla vapen var tillåtna. Och just nu gällde det för samhällets försvarare att ta i med krafttag, ty de ihärdiga sfi-ningsmännen sträckte sina färder runt landet och det var tydligt att väldiga massor arbetare började att lyssna. Oppositionen mot detbestående låg i luften. För den skull samlades kapitalistväldets herrar och proletariatets förrädare till gemensam kamp. I liera år ekade alla tidningar i Sverge av skällning på ungsocialisterna och skrik på polis.

I huvudstaden stod de hetaste sammandrabbningarna. Där låg ju de socialdemokratiska ledarnas borg. Och nu mer än någonsin var kamarillan sammankittad, ty nu yppade sig högre vyer, högre ereställen än en futtig för-troendemannastol. Genombrottet hade kommit med 1902 års val. Riksdagsfraktionen var nu fyra man stark. Vem vet, nästa gång kan det bli min tur, tänkte både den ena och andra lilla påven och lydde trofast den utfärdade ordern, att vanfrejda och smygunder-gräva allra minsta opposition.

Intet tycktes dock kunna hindra den revolutionära agitationen. Den utvidgades beständigt. Nya socialistiska ungdomsklubbar stiftades oupphörligen. Än bland de nordliga malmfältens trälar i Nautanen och Kiruna, än bland deras yrkesbröder i mellersta Sverge, i Grängesberg, Blötberget, Gräsberg och Idker-berg. Stenhuggarna började röra på sig i Blekinge och Bohuslän; ett socialistiskt ung-domsdistrikt omfattade Lysekil, Malmön, Håle och Härnäset. I ett flertal städer såsom Eksjö, Falun, Arvika, Halmstad, Falkenberg, Vaxholm, Uddevalla, Hedemora, Karlshamn liksom i en del industrisamhällen på landet, så-O

som Tidaholm, Graversfors, Katrineholm, Åtvidaberg, uppträdde snart en frimodig skara Brand-soldater och energiska klubbister. I mer än en sjöstad hade därvarande klubb kommit på den tanken att väcka sjöfolket och få dem med. Hälsingborgarna tog första steget och utgav ett lättfattligt, väl skrivet upprop, som spreds gratis i stora massor. Det innehöll en sjömans ord till sina kamrater. Kanhända var det detta upprop, som givit impulsen till en

klubb ombord. Eldarna och besättningen på den stora ångaren “Manja gående med kollast på England och Holland, hade nämligen bildat en socialistisk ungdomsklubb med täta sammanträden och diskussioner ombord. . . .

Frågan om utbrytningen behandlades be-gripligtvis på ett stort antal platser. Arlöv-klubben, landets största, som förut stått utanför förbundet, ingick nu däri för att visa sin anslutning till den revolutionära socialismen.

I Ystad avgavs en skarp protest mot det lumpna i Malmöklubbens handlingssätt: när

man inte kunde få regera envåldigt i det gamla förbundet, skapade man ett nytt, vilket naturligtvis skulle styras från Malmöhåll. I Örebro försökte ledarna inom arbetarhären förgäves att få klubben över till “syföreningsförbundet.“ Och i Malmö bildades redan den 24 april en socialistisk ungdomsklubb, trots all motagita-tion.De stormigaste och mest uppseendeväckande mötena var dock de i Stockholm, där både myndigheter, de maktägande samt deras kry-pare, patentdemokraterna, begagnade vilka tillhyggen som helst i sina ilskna anfall mot ungsocialisterna och deras allt kraftigare och farligare propaganda. Man rasade kanske värst över att ständigt gick en sådan ström av arbetare till dessa skandalmöten, rabaldermöten, utskällningsmöten — smeknamn, som nummer efter nummer dansade genom hela svenska pressen och i landsorten väckte fruktan för yttersta dagen. Politiker, präster och mi-litarister gormade högljudast och argast. Ty ingenting var heligt för de fräcka klubbisterna. Det senaste, de “i sitt virriga begär att väcka uppseende, “ hittat på var värnpliktvägran, väl det svartaste illdåd som kunde tänkas, viskade ett darrande blad. Där fick man se, hur det gick med dem som avsatt Gud! skrek de heliga både i kyrkor och läsarkapell. Galningar som inte vet vad de gör, mumlade dagspolitikens heroer och tog avstånd. Fosterlandsförrädare! fosterlandsförrädare! höjde de krigsgalna sitt skall, som gav genljud i alla partier.

I januari 1907 hade två det året värnplikts-skyldiga Stockholmsklubbister tillställt vederbörande var sin förklaring, att de ej ämnade vara med om några som helst mordövningar samt att deras vägran ej på minsta sätt va^förestavad av religiösa skrupler. Den ena av dem kom, vilseledd av befälet, så till vida att svika, att han åtog sig militärarbete. Den andra, Carl Schönqvist, som av övermakten fördes till “konungens göta livgarde“, vägrade lika bestämt inför krigsrätt och belönades med en månads fängelse. Schönqvist förklarade sitt raska handlingssätt sålunda: “För

att tvinga de maktägande måste vi säga ifrån, att nu har vi spelat vildar länge nog, och att vi ej vill gå som deras verktyg längre. Nu måste det vara stopp med denna förbannelse för mänskligheten. Jag är ju en medlem i ett civiliserat samhälle, som jag tycker kunde verka för högre syften än att bara kräva mera och mera militarism. Det är ju en skam så stor, så man kan nog ej leta upp maken, så vida inte religionen, som med sina dogmer och fördomar stöder densamma, är större. Jag har för min del ej funnit något bättre radikalmedel, för att bli kvitt krig och tvångs-mordövningar än att säga ett bestämt nej till allt vad därtill hörer “.

Som Schönqvist stod fast vid sitt besluter-höll han — för vägran att lyda förmans i tjänsten givna befallning, såsom den militära termen lyder för värnpliktsvägran — på nytt fängelse, år 1905 i två månader och 1910 i sex månader, samt 1912 straffarbete i åtta månader. Straffarbete! Hur ruttet “i själ och hjärta“ måste ej det samhälle vara, som hämnas medstraffarbete på ärliga och modiga, konsekventa fredskämpar!

Emellertid är Schönqvist ej den enda ungsocialist och värnpliktsvägrare, som drabbats av detta barbariska straff. För vägran att deltaga i mordövningar ådömdes Frithiof Larsson år 1905 tre månader; Albin Thunell fick år 1907 tre månader och året därpå 4 V» rnå-nad; samma år (1908) dömdes Karl Wästman till 7 Va och Olof Magnusson till 8 månader; år 1909 Karl Jansson och E. H. Söderlund till

2 månader var, Rickard Almskoug, Elis Höglund, I. Wallander, Arvid Andersson, Gottfrid Norman och Efraim Jansson till 3 månader var, Oskar Pålsson till 4 månader, Oskar Pettersson till 6 månader och Axel Holmström till 7 >/,; år 1910 Gustav Magnusson och Gabriel Johansson till 3 månader var; år 1913 Tage Hansson till 2 månader samt år 1915 A. V. Nordberg till 3 månader och Thure Lin-säth till 9 månader, allt straffarbete. Dessutom har ej få ungsocialister för samma stora brott pinats med enkelt fängelse i två till nio månader. Ej av

smak för martyrskapet har de offrat sig, det var för att deras egen inre övertygelse, stark och manlig, krävde det.

Om en av dessa värnpliktsvägrare må särskilt minnas, därför att hans öde blev så hemskt. Rickard Almskoug, tillhörande Ival-marklubben, skickades sedan han fått sin dom, tre månaders straffarbete, till kronohäktet iVästervik. Det var i april 1909. Ingen av hans anhöriga eller kamrater hörde ett ord av honom. Som levande begraven satt han inom de tysta murarna. Sista söndagen i maj; fördes han skyndsamt från fängelset till lasarettet och dog samma dag. Allt var så hemlighetsfullt. En man, som vågat resa sig upp mot den största bland uselheter, militarismenr kastas i fängelse — och fängelset mördar honom ...

Klubbarna i Stockholm sjöng tydligt ut sin mening, att bland de kampmedel, som freds-vännerna har till sitt förfogande, står väl vägran att göra militärtjänst som det mest radikala och effektiva av alla. Och kongressen, som även denna gång, april 1905, förlagts till Göteborg, uppmanade till intensiv agitation för värnpliktsstrejk.

Denna förbundets första kongress efter skåningarnas sprängning visade allra största livaktighet. Ombuden hade aldrig varit tillnärmelsevis så många på någon föregående kongress. Allt tydde på, att intresset för socialismen och de stora samhällsfrågorna förblev ständigt lika vaket. Och agitationen stegrades med motståndet, hånflinet, förföljelsen.

I synnerhet var det ett av kongressens beslut som åstadkom stor förbittring, ja för “patén tarna“ verkade det som ett knytnävslag i ansiktet. Alla riksdagssjuka harmades. Skulle det lyckas att få arbetarna att upptäcka detparlamentariska bedrägeriet, då var det slut med utsikterna att segla in i andra kammarens lycksalighet.

Under beklagande av, att inom den socialdemokratiska arbetarrerörelsen parlamentarismen blivit framskjuten såsom det enda säkra medlet till arbetareklassens frigörelse, förklarade kongressen, att utvecklingen inom samhällena alltmera pekade därhän, att det mest effektiva vapen, proletärerna för närvarande har till förfogande i kampen mot ett allt hänsynslösare klassamhälle, är generalstrejken. Sålunda måste en energisk agitation utvecklas för att göra Sverges arbetare förtrogna med tanken på nödvändigheten av detta vapens användande.

Nu såg man, vilka utopister ungsocialisterna var, när de kunde upptaga detta vanvett, såsom en tysk påve brännmärkt generalstrejken, (en dödsdom som alla påvar i hela världen sedan idisslade). Men klubbisterna lät minst av allt avskräcka sig av ett ord. Generalstrejkstanken var utsådd. Yanvettsropet förstummades märkvärdigt hastigt.

Allt allmännare begynte man förstå, att en ny taktik var nödvändig ifall det skulle vara en rörelse till förmån för arbetarna och inte för ledarna. Det socialdemokratiska partiet hade med stora steg avancerat bakåt och allt kärvänligare strukit sig upp emot “radikala" borgerliga partier. Det hövdes alltså att någon höll socialismens fana obefläckad!I religionsfrågan underströks med skärpa beslutet från föregående kongress. Och för första gången framkastades tanken på att göra Brand till veckotidning.

Socialdemokraten refererade kongressen under hånfulla rubriker, vanställande besluten som om de varit riktade mot arbetarrörelsen, för att på så vis reta upp partivännerna emot ungsocialisterna.

*

KLUBBARBETET I SMÅTT OCR STORT.

Ungsocialisterna har alltid varit påpassliga. Till Hälsingborg väntades Billing, bispen. Han skulle hålla galenskapsförhör med församlingen. Strax gav stadens klubbar ut ett flygblad till föräldrarna, att inte låta sina barn vara med om sådant medeltida taskspeleri. Buss på’t, gnisslade någon bladlus. Och det blev åtalat.

När dumt folk samlades i kyrkorna för att fira Oskar II sjuttifemårsdag, uppvaktade Stockholmsklubbister vid kyrkportarna och utbjöd en sång, skriven för dagen, protesterande mot kungafjäsket. Och den hade strykande åtgång, ty i kyrkan hade kungssången sjungits och man trodde nu, att det var den som såldes.I Karlstad hade överklassvälgörenheten tagit upp det moderna knepet att “göra gott“ genom andra, låta andra bestå kalaset.

Klubben stod strax redo och slungade ut till “barnens dag“ ett avslöjande upprop, som träffade och väckte mycken ond blod. Och i samma stil överallt. Klubbisterna har sällan låtit något lämpligt tillfälle gå förbi ulan alt protestera mot det officiella hyckleriet och hum-bugsmakeriet, eller ulan att passa på att agitera för sina samhällsfientliga idéer.

Aven av den orsaken väste hela presskopp-let som giftiga ormar. När de s. k. hederliga männen av pennorna ej hade annat till hands, grep de ogenerat till vilken lögn som helst. Synnerligen betecknande var, att dessa, som den tiden hörde till de största spritstånkor inom den s. k. bildade klassen, gång på gång beskyllde ungsocialisterna för dryckenskap. Att flertalet klubbister i åratal (såsom än i dag) tillhörde någon nykterhetsorden, det låtsade “de ärliga tidningarna1 inte om. Ändamålet var att svärta ner på alla möjliga sätt. Det hade de ju betalt för.

Lyckligtvis bekom bakdanteriet de strids-glada agitatorerna, ty var medlem var ett stycke agitator, inte det ringaste. De låg i och arbetade på alla tänkbara vis. Kanske livligare än några andra tog de del i den stora arbetarrörelsen, utan några personliga fördelar, oegennyttigt, uppoffrande. Då en vin-ter arbetslösheten var ovanligt stor i huvudstaden, anordnade klubbarna föreläsningar för de arbetslösa med föredrag av både revolutionära, socialdemokratiska och borgerliga talare. Och med full rätt kan sägas, att det var det socialistiska ungdomsförbundet som tog initiativ till angreppen mot den förräderi-omhuldande, så ofta missbrukade Åkarpsla-gen. Ett av de så häcklade A-salsmötena gav signalen, som sedan gick ut över hela landet.

Och frågan för dagen under flera år ägnade, såsom redan förut på mer än ett ställe omtalats, klubbarna outtröttligt ett intensivt arbete, låt vara att det också från en del medlemmars sida skedde huvudsakligen för att få rösträttsfrågan löst och bragt urvärlden. Den hade, enligt deras uppfattning, redan ödat alltför mycken tid. På enskilda sammanträden utgjorde den stora, eviga dagsfrågan ämnet för långvariga debatter, offentliga möten utlystes därom, om det brännande spörsmålet: i fall storstrejken skulle tillgripas 1905 eller ej? Som det var val-år kämpade de hungriga, d. v. s. hela kamarillan, som hjältar för att förkväva varje tanke därpå. Medan arbetarna själva, de fattiga och förtryckta, var entusiastiska och längtande efter en avgörande strid. Aldrig har hänförelsen varit mer lågande. Och tiden så gynnsam. Att tillfället ej då togs i akt, det hämnade sig, det var liktydigt med ett kommande bakslag, ett ne-<lerlag om en gång det farliga vapnet skulle tillgripas.

Man får ej förtänka ledarna, på vilka vilade ett sådant ansvar, nämligen att komma sig upp, att de hyste agg så det gnistrade om det emot oppositionen och synnerligast mot klubbarna, som gick i téten och som utvecklade den kraftfullaste och mest uppmärksammade propagandan. Överstyret tog efter vanligheten avstånd. Och småmästarna i landets skilda arbetarkommuner gjorde likaså. Dock fanns det undantag. I Hälsingborg stod de tre klubbarna på bästa fot med kommunstyrelsen, “så vi har inte någon som helst strid annat än emot samhället och kapitalisterna“ skrev en medlem så betecknande. Och i Lund rådde likaledes ett gott samförstånd mellan klubben och arbetarkommunen. Fast ty värr kom både på ena och andra platsen den dag, då enigheten skulle sprängas av uppkomlings-sjuka ledare .. .

Under 1905 och närmaste följande år förmärks inom ungsocialistiska förbundet en äv-lan att få klubbarna distrikt vis sammanknutna. Skåningarna ville t. o. m. taga ett steg längre och inbjöd en sommar till skandinaviskt socialistiskt ungdomsmöte, vilket blev utomordentligt lyckat. Där i Sverges sydligaste provins var och förblev klubbarna starka och livaktiga, utförande ett grundligt och entusiastiskt arbete. I Malmö inrättade klub-ben en debattörskola, i vilken medlemskortet n:r 1 är utställt på — Alg. F. Rosberg.

I Landskrona, Lund och Hälsingborg öppnades läsestugor; i sist nämnda stad även ett kafé. Vilket dock aldrig kom till det välståndT som Malmöiterna lyckats med sitt, ännu i sitt flor stående, kafé.

Måhända var denna tid den allra arbetsammaste och agitatoriskt kraftigaste som förunnats ungsocialismen. Runt hela landet lika. I Kalmar t. ex., som visade starkt uppsving, utgav agitationskommittén först Jul-Viskan, vilken tidning nästan uteslutande skrevsT sattes, trycktes och såldes av klubbister; sedan följde Gnistan, ett litet blad det där lyste i två nummer, samt slutligen Gula Faran, vars första artikel “Fyra kungar eller fyra stråtrövare i tjuvsamhället, med fyra porträtt, uppkallade alla samhällsfånar till protest, en indignation och förbittring som var

det stilla vansinnet likt.

Lundaklubben ville väcka den skånska ungdomen med en starkt agitatorisk tillfällighets-tidning, Ungsocialisten; och i Hälsingborg utgavs Revelj, ett i rött tryckt propagandab!adr riktat mot militarism och strejkbryteri.

Västra Sverges ungsocialister bidrog i den skriftliga agitationen med ett litet festblad, ävenledes kallat Revelj, vari förekom den förmodligen första svenska artikeln om syndika-lismen. Bergslagens socialistiska ungdoms-klubbar utgav Glöd, ett skarpt agitationsnummer mot religionsförfäelsen. Till proletärungdomen i Norrköping riktade klubben där i ett flygblad en uppmaning: “Ej blott de till åren unga, utan alla till tanken och sinnet unga, bör sluta sig till vår frihetsälskande skara“. Och centralkommittén sökte i ett upprop sprida kunskap om generalstrejkens betydelse.

I alla landsändar arbetades det under högtryck. Alla klubbar ville vara med i elden. Det agiterades och diskuterades, nya upprop och flygblad dök upp ena dagen här, andra dagen där. Och myndigheterna ville även vara med, glupska i sin hämndtörst.

*

MED LAGENS ARM.

Officiellt stred socialdemokratiska partiet för miiis, folkhär, byggd på den s. k. demokratiska principen “en man, ett gevär“. Skytterörelsen gick som en grumlig väg över norden, skrev Einar Håkansson så träffande. Och ej blott överklassen galltjöt för fosterlandet, utan ock det statssocialistiska patentet. Ungsocialismen hade således en förbittrad strid. Och den fördes med det ungasinnets entusiasm, med den sanna övertygelsens värma. På otaliga platser i landet anordnades liksom förut, fast nu oftare och större, möten, dit militär var inbjuden. Kamratskapet, enigheten mellan proletärerna i uniform och i arbetsdräkt knöts överallt fastare med den ärliga förståelsens och det gemensamma hatets starka band.

I Stockholm stod agitationskommittén för dessa möten, besökta av värnpliktiga både från de olika gardena och flottan. Föredrag hölls i skilda ämnen såväl om militarismens förbannelse som om arbetarrörelsen, om socialismen m. m. Utanför möteslokalen, Tunnelgatan 14 och senare Folkets hus, patrullerade civilklädda sergeanter och korpraler för att mota “de underlydande", vilka var förbjudna att efter kyrkans lögner få höra ett sant ord. Mötena var nämligen oftast anordnade på söndagsmiddagarna. Polisen sökte bistå överknektarna. Allt förgäves. Möte följde på möte, ständigt fullsatta.

Och landsorten stod inte efter. I synnerhet visade Norrköpingsklubben, det året Norge gjorde sig fritt samt något år framåt, en vakenhet och stridslust, som oroade dem, vilka makten har, på det högsta. Albert Jensen skrev för klubbens räkning ett flygblad med direkt uppmaning till mobiliseringsstrejk, ifall det krigiska vanvettet skulle ansätta Sverges regering i förargelsen över att Norge lite rasktoch överraskande räckt handen till farväl. Som det är bättre att stämma i bäcken än i ån, ville Norrköpingsflygbladet mana arbetarna att säga nej, innan det var för sent. Justitieminister Gustav Berg darrade på taburetten och slog omkring sig med lagens smutsiga svärd. I Halmstad blev klubbstyrelsen stämd för ett möte, där man utdelat det farliga flygbladet. I Göteborg trakasserades tre ungsocialister för att ha spritt det. Och Jen-sen åtalades för ingenting mindre än uppmaning till myteri eller upptor och ansågs värd utmärkelsen sex månaders fängelse.

Detta åtal blev föremål för gisslande artiklar i Lagens Arm, “tidning för kovans in-håvande“, såsom Norrköpingsklubben ärligt tillkännagav, ty nu behövdes mynt, då lagens arm kommit riktigt i farten. Jensen var i Mjölby och höll föredrag. Ett heligt fjons till polis tyckte det var hädelse mot Gud, och så kom saken inför Pontius Pilatus. Och då man nu dragit ut att kämpa för sin vidskepelses konung, passade rättvisan på att kasta sig över Brand, det nummer där Einar Håkansson så utmärkt skildrade den heliga nattvar-, den. Kannibalernas tandagnisslan kan inte uttryckas i ord. Men de hade ju den kristliga glädjen att få ett nytt religionsmål att stilla sin hämndaptit med.

Justitieminister Bergs lysande härskartid var emellertid snart slut. Han föll jämte sinakonservativa kamrater i regeringen. Efter den norska kuppen blåste det upp vänstervind här. Det frisinnade genombrottet var inne. Sverge fick sin första vänsterministär. Som lovade att regera efter nya noter. Fast melodien blev densamma: militär och polis.

Den stackars staaffska ministären ägde inte ryggrad eller mod att tillbakaslå reaktionens angrepp mot tidens stora frågor, än mindre att försvara dessa. Förrädare mot vad de själva förklarat vara ett folks heligaste rättigheter blev både Staaff, Bergström och Fridtjuv Berg. Och borgerliga fredsvänner som de var tycktes de ha ett särdeles gott öga till den radikala, konsekventa fredsrörelsen, till ungsocialisternas oförtröttade strid mot krigs-vurmarna och mot deras drabanter inom alla läger.

Som ett slags ursäkt lör de liberalas undfallenhet kan visserligen anföras, att de reaktionära förde ett pockande oväsen. Med iver och vrede uppträdde de mot den försvarsni-hilistiska rörelsen, mot vilken de påkallade myndigheternas bistånd. “Till motarbetande .av den ungsocialistiska propagandan" stiftade de ett bolag för att utgiva en fosterländsk försvarsvänlig tidskrift, avsedd att utdelas gratis till varje regemente och till flottans stationer, eskadrar o. s. v. De förtörnades nämligen hejdlöst över sammanträdena mellan arbetare och värnpliktiga. Och för att protesteraMED LAGENS ARM.

93

emot “denna fosterlandsförrädiska agitation“ kallades Stockholms fosterländska, militärgalna män och kvinnor till möte i Nationals stora sal. Inbjudan var undei'tecknad “framstående män ur alla samhällsklasser11. Ja, ungsocialisterna väckte alla framstående trogna själar till kristlig fosterländsk samling. Dessa höjde söta Jesus’ banér under krigsfanfarer, Gud och fosterland, kristendom och kanoner och kulor, allt i harmonisk förening. Men när Stockholmsklubbisterna svarade i A-salen*) på de råa barbarernas skrän i National, övervakades mötet av 40 poliser. Ändock hördes det inte av något åtal. Då skummade de samhällsbevarande av ilska och fick nu hr Staaff att till nästa antimilitaristmöte skicka en extra stenograf, och då polisen inte heller nu gjorde min av att åtala, befallde ministerynkryggen sådant mot mötets talare. Och domstolen lydde: utan att ett enda vittne hördes, ej ens den besoldade stenografen, dömdes Axel Holmström till 3 månader och den, som skriver detta till 10 månaders fängelse.

Det haglade ålal och domar. Med lagens arm skulle alla sant mänskliga åsikter slås ned. Och samhällets herrar och arbetarnas

Anslutningen från arbetarnas sida var så stor, att då A-sals-mötet var slut, väntade cirka 1,500 — som ej kunnat få plats — i hallen, där kvällens föredrag återupprepades, den antimilitaristiska resolutionen föredrogs och blev med jubel antagen.nya herrar räckte varandra handen och gick ut att söka ta livet av den antimilitaristiska och försvarsnihilistiska propagandan. Det var i ryss-skräckens stora dagar, då sågfilare låg gömda bakom varje buske. Man vrålade mot moskoviterna. Och likafullt var deras envåldshärskare helig i Sverge! Vilket syntes tydligt nog vid Eugen Schaumans skott. En zarens hund blev dräpt. Med anledning av några kloka och ärliga reflektioner över attentatet åtalades svenska tidningar för förnär-melser mot hans majestät av knutpiskan och galgarna!

Staaffska regeringen satte emellertid kronan på sitt förrädarverk, då straffarbete för misshagliga åsikter inskrevs i Sverges lag. Staaff-lagen kallad, ett verk av den fega undfallenhetens mes. För att rädda skenet och sin vän förrädarn, tog Branting högt som vanligt avstånd från antimilitaristerna och kallade helt vänligt och vackert Staaffs gemenhet för anarkistlag. Därmed var den liksom försvarad. Och så hände det förargliga, att den första, som råkade ut för anarkistlagen, var en — socialdemokrat.

Förföljelsens djävul, som den frisinnade ministärens munkorgsdekokt så välvilligt bjudit välkommen, visade sina smutsiga klor överallt i landet. För den skull drev ungsocialisterna sitt arbete grundligare, mera planmässigt, med alla medel, öppet eller hemligtMED LAGENS ARM.

efter de metoder som omständigheterna fordrade. I Lund förde de i l:a-maj-demonstra-tionen standar med röda inskriptioner: “Ned med militarismen!“ “Kamp mot den religiösa humbugen!" Där var polisen lugn. Inte så i Hälsingborg; tvärtom, här visade de sig som riktiga kosacker. Men så tillhörde också polismästarn det hämndgiriga läsarföljet.

När beväringen anlände hem från det militära pinolägret, möttes de av ungdomsklubbarna. Musik i téten, standar med inskriptioner mot mord och krig. Det tålde inte den sant kristlige se. Han rusade in i folkmassan, hans blodsgarde följde och de lyckades rycka till sig det ena standaret. Med det andra tågade de frigivna mordövningsfångarna samt deras kamrater upp till ungsocialisternas kafé... Men sabellagrarna tillfredsställde inte den viktiga polismästarn; nu skulle offren plockas fram, och häktningar företogs bland klubbisterna; ej färre än sex fick betala polisbråket med straffarbete: A. V. Svensson och Sigfrid Lundberg i 4 månader, Oscar Malmborg och Elis Höglund i 6 månader, Nils Hansson och Filip Ström i ett helt år var.

Som Nya Folkviljan, vilken börjat utgivas det året, hade sitt rätta hem i Hälsingborg, kom nu myndigheterna att rikta sina förföl-jarögon på den och tidningens ansvariga utgivare Carl V. Cederholm hugnades med tryck-frihetsåtal, som inte gick av för mindre än 1 månads fängelse för hädelse och ett halvt års straffarbete för en artikel om, att den hemliga propagandan hade begynt.

Så var verkligen förhållandet: de hemliga uppropen och flygbladen hade kommit. “En kamrats ord“ flög ut över landet och spriddes under en och samma natt på otaliga platser. Detta ljungande upprop, utgivet från ett hemligt tryckeri, som polisen aldrig kunde spåra upp, låg i soldaternas salmböcker, det var uppklistrat på slottsportarna i Stockholm, på kyrkportarna i Göteborg, på militärernas skottavlor i Kaknässkogen, på gathörn och anslagstavlor i Landskrona, Uppsala, Hälsingborg — det första hemliga uppropet. Det fick efterföljare och alltid skedde spridningen lika energiskt och tyst. En söndag var landsvägen mellan Säter och Hedemora upplyst av röda flygblad. En annan gång var turen kommen till Köping, vars svartaste pressorakel kvidde:

hatten mellan måndagen och tisdagen synes stadens hinke-anska ungdom ha utövat en livlig verksamhet. Inte nog med att i portgångar, på gator samt på knutar och plank ett iöravarsfientligt, fosterlandsförrädiskt upprop till de värnpliktiga var inkastat och uppklistrat, utan de djärvdes rent av att med en hittills enastående fräckhet vanhelga själva templet genom att å huvudingången fastklistra nämnda upprop.

Om templet ligger centralt bör ju dess portar vara en enastående bra anslagstavla, så-

vida folk verkligen bryr sig om att läsa vad där kungöres.

Propagandan var mönstergill, följd av utmärkt resultat. Ja, “så storartat resultat1, stod det i Brand, “har väl sällan någon rörelse kunnat skryta av. Runt hela Sverge har ar-betarungdomen vaknat till insikt om den stora förbannelsen. Och se, hur tusentals av dessa unga agiterar i tvångsknektfröjan, hur andra besöker lägerplatserna varje söndag; de kommer fullastade med flygblad, tidningar, upprop. De blir trakasserade på alla sätt och vis, de vänder ändock tillbaka. På en slätt har officerarna hittat på att fotografera dem. Nästa gång, agitationstruppen kom igen, hade den en kamera med sig och knäppte väbeln och officerarna. Ingenting hindrar dem, ingenting slår ned deras mod!“

Detta var ej något dumt skryt, utan sanningen, det verkliga förhållandet. Men i Socialdemokraten släppte Hjalmar Branting ur sig denna tjocka groda, att förtroendemännen vågade ungsocialisterna sig på, men de aktade sig noga, för “att gent emot de makthavande tala så positivt, att det kunde bli farligt för dem själ va “. Ack ja, det var de socialdemokratiska ledarna som riskerade något sådant och därför fick de anseende och kom upp sig hos de makthavande, medan ungsocialisterna blott under året 1906 dömdes, förmodligen därför att de var så fega och försiktiga, till33 månaders fängelse och IIV2 års straffarbete.

Staaffska herrarna hade redan innan det året var förbi försvunnit. Deras tid räckte blott sju månader och de hann skämma ut sig tillräckligt ändå. Nu var det justitie-Pe-tersson som förde runorna med den äran. Konservativ som han var, gick han i de frisinnades fotspår. (Kan något mer dräpande sägas om vår första liberala ministär?) Och Staafflagen kom riktigt i svängen jämte andra lagparagrafer mot det fria ordet och den fria tanken. Själv

försvarade sig justitieministern med, att den fosterlandslösa agitationen antagit sådana för krigsmakten farliga former. Den 9 maj 1908 stod han i Helgeandsholmens större stenkista, rum Andra kammaren, och meddelade folkets förskräckta representanter* att från april 1906 till och med december 1907 hade 239 anmälningar inkommit från regementschefer om upproriska skrifter, som utdelats vid alla regementen utom fyra samt vid flottan och alla fästningar. Alltså måste han, lagarnas höga övervakare, gripa in.

Aven på hädelseåtal var Petersson synnerligen begiven. Och Brand och Nya Folkviljan beslagtogs gång på gång. Mest utmärkte sig dock den peterssonska Eeran, då Militäragita-tionskommittén i Stockholm det året, då Tol-stoj ingick i sitt 80:de år, utgav hans präktiga, väckande upprop “Tänkförst—handlasedan“.MED LAGENS ARM.

99

Det konfiskerades. Och Birger Svahn, vilken anmälde sig som ansvarig för den svenska upplagan, fick sitta häktad i flera månader och därpå av rådhusrätten dömd till det skändliga straffet: ett års straffarbete med åtföljande ett års vanfrejd.

Samma sommar, som Tolstojs väckande ord åstadkom sådan oro, utkämpade Malmö hamnarbetare en hård strid. De snygga arbetsgivarna uppehöll arbetet vid hamnen med engelska strejkbrytare. Några ungsocialister, som rördes av den nöd de såg i många strejkares hem, beslöt att jaga bort slöddret, och i det syftet kastades bomben mot strejkbrytarskep-pet Amalthea. Rådhusrätten fällde dödsdomar, som högre rätt och s. k. kunglig nåd förändrade till livstids straffarbete för Anton Nilsson, Algot Rosberg och Alfred Stern. Vilka tre kamrater först efter nio år — det år ungsocialismen firar 25-års-jubileum — blivit befriade från fängelsets tortyr.

I sammanhang med Amalthea-saken bör erinras om den skandalösa förföljelse, som vändes mot Carl Schröder. Av hämnd kastade man sig vid första tillfälle över honom och skickade honom för ett föredrag till straffarbete i 1 år och 3 månader.

Denna långa lista på våldshandlingar, som lagens arm utfört mot ungsocialister, är ingalunda fullständig. Flera agitatorer — Hjalmar Nilsson, Gustav Svensson, Josef Anderssonför att blott nämna några — har för sina åsikter fått plikta med fängelsestraff i månader och år.

Och ändock har det ej lyckats dem, som makten har, och deras simpla medhjälpare att tvinga frihetens män till reträtt eller att tvinga dem att slå av ett grand på sina revolutionära meningar.

*

BRAND BLIR VECKOTIDNING.

Endast ett par tre år var gångna, då från olika håll hördes önskningar om en sammanslagning av de båda ungdomsförbunden. Ungdemokratiska klubbar hade, kanske mycket i följd av den obligatoriska dansen efter sammanträdena, blomstrat hastigt upp. För deras allvarliga medlemmar hade orons tid dock inte gått spårlöst förbi, de hade radikaliserats, åtminstone i militärfrågan. På en stor del platser tillsatte de ungsocialistiska och ungdemokratiska klubbarna gemensamma agitationskommittéer, som utgav upprop, ej blott antimilitaristiska utan även behandlande storstrejken. Vänskap och samförstånd i mycket efterträdde den bittra fientligheten.

I augusti 1906 kom det t. o. m. tillöverläggningar mellan representanter från de båda förbundens styrelser. Det var fråga om en sammanslagning. Fast resultatlöst naturligtvis. Ty ungdemokratiska ledarna hängde alltför fast vid den parlamentariska trosdogmen. Därpå strandade alla utsikter och allt tal om enighet. För ungsocialisterna stod det som huvudsak, att den rena socialistiska idén fick inte skjutas åt sidan, skymmas undan av dagens kompromisspolitik . . .

Från och med julen 1904 flyttade Brand till Stockholm. Jag blev dess redaktör. Rörelsen hade ju åter börjat taga starkare fart i huvudstaden, de stora mötena och striderna där följdes av landsbygden med spänning, det hade för den skull befunnits riktigast och fördelaktigast att förbundets tidning utkom därifrån. Nu gällde blott att få Brand

utvidgad. Ofta hade detta önskemål framkastats, kongresser diskuterat därom, C. K. och tidningens kontrollkommitté undersökt alla förutsättningar, det fanns en klippa som föreföll rent av oöverstiglig. Samma olycka som ständigt varit klubbarnas stora sorg: fattigdomen. Det fattades pengar. Och ingen utsikt att kunna trolla fram några. Frågan fick förfalla. För att uppstå på tredje dagen. Den kom igen, oupphörligen.

På kongressen i Örebro 1907 tycktes det börja ljusna på allvar. Man kände sig åtminstone närmare en lösning. Fast osäkertvar ännu, om man skulle våga taga steget fullt ut och göra Brand till veckotidning eller till en början blott skicka ut den två gånger i stället för en gång i månaden. Kontrollkommittén fick handlingsfrihet. Och under hösten fattade den djärvt sitt beslut: från och med 1908 skulle Brand utkomma som veckotidning och vid sidan därav Brands Månadshäfte i samma format som förut och illustrerat. Detta indrogs dock efter ett år. Brand, veckotidningen, däremot lever och strider för ungsocialismens idéer med samma glädje som från första dagen.

*

SVERGES UNGSOCIALISTISKA PARTI.

Ungsocialisterna skulle ha extra kongress. Det var i Tolstoj-uppropets och Amalthea-bombens år. Tidningarna hade av den orsaken mycket att beställa med kongressen, både före och efteråt. Naturligtvis gav de hederliga och sant frisinnade skribenterna en vink åt polisen att hålla öga på anarkisterna. Det var med anledning av bomben, som kongressen hade sammankallats, det visste alla. Eller rättare trodde sig veta. Ja, ett mer än andra välunderrättat blad kunde berätta försina förskräckta och nyfikna läsare, att föredragningslistans första punkt var kemi.

I tre dagar stod slaget. I Stockholms Folkets hus.

Brand hälsade kongressen med hänförelse. “Vi samlas för att rådslå om förhållanden, som senaste tider har fött, och att rusta oss med både andliga och materiella vapen emot förtrycket, förföljelsen, våldet... Våra unga, friska tankar och idéer ska verka likt bomber och spränga bort den konservativa, liberala och socialdemokratiska reaktionens bålverk. “

Den extra kongressen var utlyst för att ändra formen för anslutningen till förbundet, som, utom att vara en organisation, avsedd att bedriva socialistisk agitation bland ungdomen, så småningom kommit att bli den «nda bäraren av den revolutionära socialismens idéer. Förbundets namn och karaktär av ungdomsförbund kunde emellertid avhålla äldre socialister med revolutionär åskådning från att sluta sig till detsamma. Att lösa frågan om en utvidgning eller omläggning utgjorde således kongressens huvuduppgift.

Förslagen var otaliga. Meningarna stötte hårt ihop. För visso uttryckte dock en talare allas innersta tanke, då han yttrade, att han “alltid haft som önskemål: en enig ar-

betarrörelse. Men då man begår det ena attentatet, den ena nedrigheten efter den andramot olika tänkande, då förlorar man hoppet om enighet."

Efter den långa debatten beslutade kongressen med 49 röster mot 6 att omlägga förbundets organisationsform. Frågan utsändes till klubbarna, som gillade kongressens beslut. Den utvidgade organisationens namn blev Sverges Ungsocialistiska parti.

Och den första ändring som företogs i organisationens program var, att partiet, inseende att den parlamentariska taktiken inte är ägnad att föra arbetarna fram till det mål varefter de strävar: det socialistiska samhället, förklarade, att för arbetarklassen gäller det ej att erövra den politiska makten, som alltid kommer att ligga i händerna på dem som är innehavare av samhällets rikedomar* och därmed statsinstitutionerna, utan fast mera att erövra den ekonomiska makten. Som de mest effektiva vapen för denna erövring framhölls generalstrejken och den verkliga kooperationen.

På den extra kongressen antogs vidare förslaget om centralkommitténs förläggande till Stockholm, som sålunda

åter blev ungsocia-Jismens “residensstad11 .. .

1909:an kom — med storstrejken. Den 2 augusti skulle 80 tusen arbetare kastas ut, så lät herrar arbetsgivares order. Då svarade arbetarnas herrar med en proklamation om storstrejk, fast ej genast, utan om några dagar.Det blev dock en storartad uppmarsch. Och ett jämmerligt, svekligt slut.

Med de ungas hela hänförelse och glöd hade klubbisterna på många, många platser gått med, varit de driftigaste och uthålligaste att stärka modet hos de strejkande och att arbeta under ledarnas kommando, tegat med all opposition, om de ock tydligt såg hur ordentligt det bar åt klyvningens helvete, kort sagt: de gjorde (vad de trodde vara) sin plikt mot sina arbetskamrater, Och de fick plikta. När allt ramlat omkull, kom straffet över dem. De till nederlagets vanära skyldiga ledarna vann ära och upphöjelse. Hundratals ungsocialisters namn ristades i stället på svarta listorna. Hundratals fick ej mer någon anställning inom Sverges gränser. Deras öde blev att emigrera. En ordentlig åderlåtning i det nya partiets led.

Andra ungsocialister råkade i delo med s. k. rättvisan. Så fanns i Norberg-Kärrgruvan en ung viktig-petter till länsmansbiträde, som ställde till så, att där uppstod en del små sammanstötningar mellan arbetarna och polisen. Följden blev häktningar. Detta drabbade bl. a. en av ungsocialismens ivrigaste, mest entusiastiska förkämpar däruppe i gruvsamhället. Honom ville man hämnas på. Herrarnas häradsrätt dömde 0. Wallenstein til i 2 Vs års straffarbete!

Storstrejkens grundliga fiasko, tack vareledarnas stora oförmåga och ryggradslösa politik, väckte emellertid massor av arbetare till besinning och insikt om, att det måste vara något fel med arbetarrörelsen. Hos de vakna proletärerna utan socialdemokratiskt slavblod uppstod följaktligen tanken på en ny facklig organisationsform. Därom började man debattera på arbetsplatser, i loger, på klubbar, överallt. I Borlänge hölls en konferens, dit Dalarnas och Gestriklands arbetare inbjudits i och för diskuterande av frågan. Östra distriktet av Ungsocialistiska partiet spridde ett flygblad, “Fackföreningarna och socialdemo-kratin“, som skarpt och dock fullt sakligt påpekade nödvändigheten av att komma bort från den försumpning, förflackning och det förborgligande, som det socialdemokratiska dagsjobberiet dragit med sig inte allenast inom det politiska utan även inom det fackliga området. Och då Ungsocialistiska partiet hösten 1909 skickade sina ombud till kongress i Stockholm, rörde sig den hetaste och intressantaste debatten just om detta ämne. Stockholms Norra hade föreslagit, att kongressen skulle upptaga till prövning “bildandet av en revolutionär, ekonomisk kamprörelse, som vid sidan av den nuvarande fackföreningsrörelsen bildar lokala samorganisationer, sammanhållna av en hela landet omfattande centralorga-nisation". Ämnet var ömtåligt. Alla ombuden hörde ju till sina respektive fackförenin-gar. En och annan ville ogärna släppa tanken, att det nu efter sommarens svältkrig skulle blåsa nya friska vindar i dessa. Kongressens flertal däremot misströstade alldeles i det hänseendet. Och beslutet blev, att frågan för närmare utredning hänsköts till en kommitté.

Beträffande den antimilitaristiska agitationen ville kongressen hålla samma kurs som hittills, fast med grövre artilleri, för att begagna blodmännens språk.

Det beslut, som ute i klubbarna hälsades med mest entusiastiska instämmanden, var nog det, att partiet skulle gå i författning om upprättandet av eget tryckeri. Därom hade varit mycket tal; nu blev det verklighet...

Den på partiets första kongress tillsatta kommittén i fackföreningstaktikfrågan lät ej höra av sig. I stället började man ett par år senare att i Skåne med stor iver behandla om-organisationsspörsmålet. Konferenser hölls, därpå en kongress, och Sverges Arbetares Centralorganisation blev grundad samt har, som bekant, sedan på jämförelsevis få år utvecklat sig, särskilt inom vissa yrken, mycket starkt. En sorglig följd blev emellertid en viss tillbakagång i Ungsocialistiska partiet. Dels emedan många missuppfattat den nya organisationen, dels därför att flera av de mest energiska klubbisterna blev indragna i arbetet för platsens lokala samorganisation, så tiden räckteinte till för klubben. Den fick stå efter. Så småningom har dock allt flera och flera av lokalisterna insett, att deras proletära och revolutionära plikt ålägger dem att likafullt agitera för ungsocialismen samt stå bland dess förföljda och ändock ständigt stridsvilliga, entusiastiska förkämpar. Ungsocialismen är det nya, spirande, det segrande, inte för dagen, men i morgon. Alltså misströstar vi aldrig, om det också någon tid ser mörkt ut. Alla förstår vi, att det då

gäller att ta nya tag.

Under de senare åren har partiet drivit en ganska omfattande förlagsverksamhet samt vid sidan av Brand utgivit extratidningar i betydande upplagor. Den första, Den blågula faran, utsändes vid ett fosterländskt maskerad-tillfälle och verkade tvåfallt gott: dels agitatoriskt, dels ekonomiskt. För den skull fortsattes “farorna11, Den svarta, Den röda, Den ryska; sist nämnda i 59 tusen exemplar. Och än i dag är extratidningarnas tid inte slut...

När partiet år 1912 hade sin andra kongress, skrev Brand, på tal om hur storstrejks-nederlaget hade verkat förkvävande och jagat hundradetal av våra bästa kamrater ur landet, att “denna blodavtappning märkes ännu i vår rörelse och att övervinna denna, att rådslå om sättet att gjuta nytt liv i de domnade andarna, att förbereda ett intensivt upp-ryckningsarbete, blir säkerligen kongressens största uppgift. “Kongressen blev dock matt, föga uppryckande. Egentligen var det blott två frågor, som ropade andarna till verklig strid. Den ena rörde förhållandet mellan partiet och Sverges Arbetares Centralorganisation och resulterade inte i något uttalande; den andra frågan handlade om partiets ställning till den individualistiska anarkismen. Med en rösts övervikt fattade kongressen härvid en resolution, som gick ut på, att den individualistiska anarkismen måste betraktas som en mot socialismen fientlig riktning. Den ungsocialistiska rörelsen, hette det, strävar efter etablerandet av ett socialistiskt samhällsskick, vilket i främsta rummet innebär en ekonomisk omdaning av samhällsförhållandena genom upphävandet av den privata eganderätten till produktionsmedlen, medan däremot den individualistiska anarkismen oftast propagerar för den privata egendomsformen såsom en garanti för individens obegränsade, suveräna frihet. Vidare strävar ungsocialismen, liksom varje socialistisk rörelse, att grunda solidaritet inom den stora arbetarklassen, strävar att skapa en samhörighetskänsla, som är nödvändig i och för en massaklion mot kapitalismen och dess våldsorgan (staten m. fl.), medan den individualistiska anarkismen huvudsakligen vädjar till varje individs trånga egenintresse och absoluta individuella självhävdelse.

Resolutionens antagande gjorde i så måttounder, att de gamla personliga tvisterna, som härjat i en hel del klubbar, numera var som bortblåsta.

Men med Brands profetia om kongressens egentliga uppgift gick det som oftast med profetior: det blev litet eller intet därav. Ja, livet är nu sådant, att på konstlad väg väcks inga revolutionära tankar, inga revolutionära strömningar, inga revolutionära kämpar. En kongress kan skriva stadgar och fatta beslut, den läker dock inga sår, den återskaffar ej agitatorer som farit västan över havet.

Men tiden läker alla sår och kan också föda nya agitatorer. Och den tid kommer — många tecken tyder därpå — då det ungsocialistiska uppryckningsarbetet skall på nytt ta fart. Ja, den tiden är redan här. Under det galna åtal såret 1915 syntes, lyckligt nog, hur oförskräckt arbetet för den revolutionära socialismen pågår. Det jäser och sjuder som i ungdomens dagar. Lågande är hänförelsen, levande de ungas såväl som de äldres intresse. Med jubel och tacksamhet blickar vi tillbaka, och med jubel och tillförsikt ser vi framåt i tiden, ty vad ungsocialismen än har fått genomleva, den har ständigt, ständigt gått framåt.

*

UNGDOMSLANDET.

I sagan ligger Ungdomslandet långt, långt bort, mång tusende mil härifrån. Och han, den unga prinsen, som drog dit för att hämta ungdomens äpple åt sin gamla far, han sökte förgäves. Då fick han i skogen, där han for vilse, äntligen se ett litet ljus, som på långt avstånd flämtade mellan träden. Och där i en jordhydda bodde en gammal kvinna, som då hon hörde hans ärende, att han sökte Ungdomslandet, förvånades, ty hon var tre hundra vintrar gammal och hade aldrig hört om det landet.

Hon var emellertid drottning över djuren på marken, och hon ville höra, om någon av dem visste något. Därför — då dagen grydde och sol rann upp — blåste hon i sin pipa. Det blev ett starkt gny i skogen, när alla fyrfota djur kom löpande. Dock, ingen av dem visste något om Ungdomslandet.

Då sade den gamla till prinsen: “Kanske min syster känner till det. Hon råder över fåglarna i luften.“ Och hon befallde ulven att föra prinsen till hennes syster.

På ulvens rygg bar det av över mark och skog, över berg och dal, och över många villa stigar.

Fåglarnas drottning kunde dock inte ge bättre besked och det fast hon levat i sex hundra vintrar. Men även hon blåste i sin pipa, då det blev ett starkt susande och dön i luften,enär alla himmelens fåglar kom farandes. Inte heller någon av dem visste något om Ungdomslandet.

Deras drottning sade till prinsen: “Jag har en syster, som råder över fiskarna i vattnet, hon känner måhända till det.“ Och på den stolta örnens rygg bar det av, som en stormvind över blåa hav och gröna skogar.

Fiskarnas drottning, fast hon levat i nio hundra vintrar, hade aldrig hört någon förtälja om Ungdomslandet. Hon samlade liksom de andra sina undersåtar, för att höra om någon av dem visste något, — och se! han, den gamla valen, han hade just farit mång sinom tusende mil, ty han kom från det fjärran land, som heter Ungdomslandet.

Och på valens rygg fördes prinsen dit; det bar av i brusande fart hän genom vattnet.

Och han kom till det förtrollade slottet och vandrade genom många rum, det ena präktigare än det andra, till en hög sal, smyckad med täcken av guld och silver, och i vars mitt växte ett träd med de allra kostligaste äpplen . . .

Så långt bort förlägger sagan ungdomslandet, så stora svårigheter måste övervinnas för att komma dit. Och dit måste vi dock nå, för att få kraft, mod och hänförelse i vår strid för revolutionen, för proletariatets frigörelse från klassorättvisa, förtryck och nöd. LEVE REVOLUTIONEN! UNGSOCIALISMEN LEVE! socialdemokratiska ungdomsklubb. “Bravo, Malmön ungdomsklubb!“ satte Socialdemokraten som rubrik på den kära nyheten, och Arbetet larmade vitt och brett om arbetarnas försvarsvillighet.

I huvudstaden däremot gav sådan fosterländskhet intet eko. Tvärtom, klubbisterna var av känsla, förstånd och övertygelse uppriktiga försvarsnihilister. Och drev en sådan kraftfull propaganda, att patentsocialdemokraterna inte ens dristade sig på ett försök att där bilda något slags skytteorganisationer. Det var från Stockholm denna konsekventa oppositionsrörelse spridde sig till hela landet, liksom det var från Stockholm som den revolutionära ungdomsrörelsen utgått.

*

DEMONSTRATIONER och 5TORSTREJK

Norra klubben, vilken med delvis nya krafter upptagit striden för arbetarklassens frigörelse, räknade vid nyårstid (1902) 130 medlemmar. Under hela vintern hölls stora offentliga möten i Folkets hus’ A-sal. Jämte sitt outtröttliga arbete för den socialistiska och försvarsnihilistiska propagandan, ville klubben tillika verka för en rättning åt

vänster inom det socialdemokratiska partiet. Något som till en del lyckades. Hur hade inte hela ledarefalangen sökt tränga tillbaka fordran på storstrejk? Tvungna blev de likväl att ge vika. Och då höll de som sluga spelare god min, ja, låtsade som det var så de alltid hade velat.

Med anledning av den extra partikongressen i april jublade Brand, att nu börjar det ljusna, nu är vägen klar. Partiet har närmat sig handlingens propaganda, ropades det. Fast sanningen var, att trots kongressens i försiktiga och i mångtydiga, äkta socdemiska vändningar gjorda uttalande för en omfattande storstrejk som påtryckningsåtgärd för en verklig lösning av rösträttsfrågan, så hoppades ledarna på, att det var och skulle förbliva endast ett hot och att det skulle inskränka sig till möten, resolutioner och demonstrationer.

Söndag efter söndag i april följde också stora entusiastiska möten vid Lill-Jans. På den andra söndagen höll ungdomsklubben möte i Folkets hus’ A-sal på förmiddagen före Lill-Jans-mötet. Salen fullpackad. Stämningen ytterst livlig. En talare kallade den revolverspänningstämning. Där planlades en demonstration, som skulle följa

efter Lill-Jans-mötets slut. Och så skedde. Den stora folkmassan trängde genom det rika Östermalms helgdagstysta gator i riktning mot Gustav Adolfs torg samt därifrån till Folkets hus, frånvars fasadbalkonger nya tal hölls och leven utbragtes för den allmänna rösträtten och storstrejken.

Den gången stod polisen oförberedd och förhöll sig följaktligen lugn. Söndagen därpå, då höga vederbörande trodde att demonstrationstågets mål var slottet, högg polisen in och följden blev kravaller som varade långt ut på aftonen.

I Stockholm var detta förspelet till storstrejken. Den 15—17 maj gick den av stapeln med betydande anslutning. Brand konstaterade, att hänförelsen varit storartad, givande gott hopp om, att arbetarna i Sverge är redobogna att gå ut då det gäller ännu större saker än den allmänna rösträtten.

Samma energiska agitation, som Stockholmsklubbisterna utfört, hade klubbarna på andra platser drivit, skjutande på där stor- och småpåvarna i det längsta ville streta emot.

Enär storstrejken blev så lyckad, behövde partiets ledande herrar ju inte vredgas på de unga. Men verkställande utskottets förräderi efteråt, mot Separatorsarbetarna, väckte en storm av indignation och skarpaste fördömelse. Detta kunde de skyldiga, ledarna, inte smälta och i sitt hat kastade de sig över ungdomsrörelsen.

*

I SPLITTRINGENS TECKEN.

För att dra ungdomen med måste nytta förenas med nöje eller snarare tvärtona, men svårigheten ligger då i att hålla jämnvikten mellan de båda, så att ej rörelsen urartar till en muntrationsförening. Sådant och liknande resonemang hördes snart sagt vart man kom i landet. Överallt var man på sin vakt emot 1 ustbarheternas överhandtagande. Utom i en del skånska klubbar, vilka redan urartat, med en vådlig massa medlemmar av båda könen, i nationalkostymer utstyrda danshoppetossor. Dessa förstod ej och ville inte tänka på eller befatta sig med samhällsfarliga och revolutionära spörsmål, därför var det heller ingen konst att hos dem väcka ovilja mot de allvarliga klubbarnas allvarliga arbete. Där planterades också splittringens tistel.

I Malmöklubben fanns ett par streber, som redan förtörnades då C. K. blev förlagd till Landskrona och ej dit, till Malmö, och de började nästan strax sitt mullvadsarbete. I det syftet fick de klubben att fordra en sådan omöjlighet, som att kvartalsavgifterna till förbundet, vilka förut var de minsta tänkbara, skulle ytterligare sänkas (från 15 till 5 öre per medlem), och om klubben ej skulle få sin vilja fram, hotade den att utträda ur förbundet.Det lyckades C. Iv. den gången att ordna saken. Men därför gav sig inte herrar streber, understödda som de var av de förnärmade ledarna inom det socialdemokratiska partiet.

Hade dessa, ledarna, kanske någon gång visat en smula sympati för ungdomsorganisationen, var det nu alldeles slut därmed, då de unga tydligen inte ville vara sprattelgubbar, som satts i rörelse av auktoriteternas trådar. Nu smädades och förföljdes den unga oppositionen. Partiet hade därtill en skämttidning, Karbasen, som skulle hjälpa till att karbasa ned varje självständig tanke och alla som inte knäföll inför ledareskrået. Hur olyckligt skämtbladet gick till väga kan läsaren förstå, då jag omtalar, att en teckning framställde partiet såsom en cirkus, ledarna såsom uppträdande clowner och på galleriet satt en ungsocialist och visslade. — Gjorde han inte rätt, som visslade åt de politiska clownerna?

En annan hjälpare i sin stora nöd hade ledarna i en tidningsslusk från landsorten, som ehuru han inte tillhörde partiet tjänade som dess lydiga dräng. Med anledning av hans frasrika artiklar skrev en författare i Brand om “Spader Knekt eller Ärelystnad utan Förmåga", en utmärkt satir, dräpande för skandalskribenten Viktor Larsson. Men — ett angrepp på honom, som var partiets splitter-nyaste gårdvard, det fick inte gå oanmärkt. Och nu kom från den servila Malmöklubbenen ljungande protest mot att Brand hade kunnat ta in något sådant. Men red. gav svar, så det ven om öronen på de ödmjuka betjänterna i Skåne.

Nå, dessa glömde inte sitt nederlag, oeh när kongressen, förbundets första, stod för dörren, fick de klubben att

motionera om att Brand skulle hädanefter förläggas — till Malmö. Så skulle de få hand om den och därmed anfallen på de ofelbara en gång för alla sluta upp. De rustade sig nu till de stora slag, som säkert väntade i Stockholm.

Där öppnades kongressen den 21 februari

1903. Malmö kom sex man stark. Stockholms Norra hade två ombud. De övriga tio klubbarna, som var representerade, blott ett var.

Frågan om Brands förflyttning kallade så gott som alla ombuden i elden. Här gällde det, om förbundet skulle gå framåt eller tillbaka, om det skulle förbliva självständigt eller en nigande docka. Diskussionen blev ofta häftig och slutade med att Malmö-klubbens motion avslogs med 11 röster mot 7. Albert Jensen, som sedan sommaren 1902 redigerat Brand, kom således lyckligtvis att fortfarande ha förbundets tidning om hand.

Det mest utmärkande för Stockholmskon-gressen var likväl besluten i militär-, reli-gions- och partifrågorna. Några enstaka för-svarsvänliga röster lät höra sig, snälla ekonIrån partiets tidningar. Försvarsnihilister-na slog dock grundligt ned det socialdemokratiska pratet om folkhären. Och i den resolution som antogs, uttalas klart och tydligt, att en av förbundets viktigaste uppgifter är, atl med alla till buds stående medel bekämpa krigseländet i vilken form som helst: militär eller folkbeväpning.

Därmed var striden mot det bedrägeri, som det socialdemokratiska partiet hade lysande på sitt program — milis eller folkhär —förklarad, och klubbisternas agitation bland landets proletärer drevs nu så ivrigt och starkt, att de socialdemokratiska halvhets- och hum-bugsherrarna till sist vart som bekant nödda att gå med på folkhärens slopande. . . .

Kongressen 1903 upptog ock till behandling den så viktiga antireligiösa propagandan, uttalande som förbundets plikt såsom kulturell proletärorganisation att av alla krafter bekämpa den religiösa fördummelsen.

Ungdomsförbundets ställning til! partiet framkom i ett par, tre debatter och resolutioner. I frågan om den fackliga och politiska organisationens särskiljande ville kongressen ej göra annat uttalande än att det var av vikt att den diskuterades och hölls vid liv. För att stävja och omöjliggöra påveväldet inom partiet föreslogs, att fullt avlönad förtroendeman ej borde få inneha s. k. ledarställning Det skulle vara av allra största betydelse. OchT SPLITTRINGENS TECKEN.

med anledning av en motion, att ungdomsförbundet ej skulle göra opposition emot arbetarpartiet utan vackert erbjuda samarbete, framhölls att det ju vore som att krypa till korset efter alla försåtliga och lögnaktiga angrepp som gjorts från partiets sida. I stället betonade kongi'essen, att “ett verkligt livskraftigt parti förefinnes endast då det består av självständiga, av auktoritetstro oberoende individer och dess verksamhet vilar på basis av fullt fritt meningsutbyte."

— Samma afton, som kongressen avslutats, var ett offentligt möte arrangerat i Folkets hus, utomordentligt lyckat, stämningsfullt och enigt. En av malmöiterna uppträdde och uttalade sitt hopp att Malmöklubben snart skulle stå på samma ståndpunkt som Stockholms-klubbarna. Dagen därpå reste han hem, skrev osanningar om kongressen i Arbetet och fick klubben att på sammanträdet den 17 mars utgå ur förbundet. Under partibladens jubelskrän och rika välsignelser stiftades en spräng-organisation. Partipamparnas springgossar hade lyckats.

Arbetet skrev: “For vår del önskar vi gärna, att det frSn Malmö givna exemplet måtte följas i alla landsändar, så ati vi med snaraste får en stark ungdomsorganisation, som ej är anarkistisk ... ej heller enbart socialistisk utan socialdemokratisk. “

Och fru Kata Dalström uppvaktade i sin stora förtjusning splittringsgeneralen med^ ett brev, som började sålunda: “Bästa partivän! Jag måste till Er med ett par ord uttrycka min glädje över att Ni och Edra kamrafer där nere tagitavstånd ifrån den revolutionära socialismen a la Hinke Ber-gegren och hans falang, och bildat en på socialdemokratisk botten stående ungdomsrörelse.“

Pamparna liksom deras lakejer och kammarjungfrur var överlyckliga. Alla stod som en man mot socialismen, för

småborgerlighetens kompromissreformer.

I en agitationsskrift av senare datum skriver Gustav Möller — vilken som mången ann gjort sin karriär i sprängför-bundet, fast hoppade därur när bättre chanser vinkade — om sprängningen 1903 bl. a.: “Striden, som en gång föranledde bildandet av det nya ungdomsförbundet, gällde i själva verket innerst frågan, huruvida arbetarungdomen skulle stå fullt solidarisk med den svenska arbetarrörelsen eller om den skulle uppgiva bandet, som knöt nytt och gammalt samman. Det är så vi bör se saken, och i detta ljus framstår den mycket förkättrade utbrytningshistorien som en naturlig produkt av omständigheterna . . . Aldrig skulle brytningen kunna försvaras, om den skulle ha avsett att omintetgöra ungdomsrörelsens karaktär av salt i arbetarrörelsen — —“ Nej, här slutar jag citera herr Möller. Det är nog. Han har uttalat domen. Ty då den nya ungdomsrörelsen verkligen blev lite salt, så vart den som bekant vrakad. Alltså: sprängningen 1903 kan inte försvaras, enär dess mening just var att omintetgöra ungdomsrörelsens karaktär av salt i arbetarrörelsen.

Surte-klubben följde troget malmöiternas fina exempel. Och Jönköpingsklubben gick likaså, under Smålands Folkblads applåder, ut ur det farliga förbundet och — dog av ansträngningen.

Flera klubbar var det visst ej, som då lystrade till splittringssignalen. Men i Stockholms Norra hände, att styrelseval skulle företagas. En medlem var särskilt angelägen att få komma med, blev också uppsatt som kandidat, men föll igenom. På hans initiativ samlades då en del ungdom, för vilka “påvisades med flera exempel", säger åtminstone protokollet,“det resultatlösa i den gamla ungdomsklubbens verksamhet“ (resultatlös, i sanning! mankom inte ens in i styrelsen, hur gärna man ville!), och Stockholms Socialdemokratiska ungdomsklubb såg dagen.

Det nya förbundet hade, med hela partipressens välvilliga bistånd, vind i seglen. Splittringen bland proletärungdomen var fullbordad.

*

VÄRNPLIKTSVÄGRARE.

Den revolutionära ungdomsrörelsen hade träffats av ett hårt slag. Visserligen varade det ej så länge förr än den nya ungdomsrörelsen, för att kunna bestå, var nödsakad att erkänna och upptaga åtminstone ungsocialisternas antimilitaristagitation. Men i första tiden åstadkom sprängningsmännen en fördärvlig splittring även härutinnan. Vilket bäst visade sig i Malmö. Föregående år hade de till slaktövningarna dömda tågat under den röda fanan när de ryckte in. Nu, i år, gick de som lydiga barn under den blågula, den fosterländska krigsfanan. Det socialdemokratiska förräderiet hade inhöstat en vacker vinst. Mördarsamhället triumferade. “det resultatlösa i den gamla ungdomsklubbens verksamhet“ (resultatlös, i sanning! mankom inte ens in i styrelsen, hur gärna man ville!), och Stockholms Socialdemokratiska ungdomsklubb såg dagen.

Det nya förbundet hade, med hela partipressens välvilliga bistånd, vind i seglen. Splittringen bland proletärungdomen var fullbordad.

*

VÄRNPLIKTSVÄGRARE.

Den revolutionära ungdomsrörelsen hade träffats av ett hårt slag. Visserligen varade det ej så länge förr än den nya ungdomsrörelsen, för att kunna bestå, var nödsakad att erkänna och upptaga åtminstone ungsocialisternas antimilitaristagitation. Men i första tiden åstadkom sprängningsmännen en fördärvlig splittring även härutinnan. Vilket bäst visade sig i Malmö. Föregående år hade de till slaktövningarna dömda tågat under den röda fanan när de ryckte in. Nu, i år, gick de som lydiga barn under den blågula, den fosterländska krigsfanan. Det

socialdemokratiska förräderiet hade inhöstat en vacker vinst. Mördarsamhället triumferade.Ungsocialisternas strid blev otroligt försvårad. Vad arbetarpartiets anseendejäktande, uppåtsträvande ledare ej lyckades med, att genom splittringen stäcka de revolutionäras mod och kraft, det ville nu de maktägande utföra med lagens arm. De höll alla enigt ihop mot det revolutionära upplysningsarbetet. De förstod, att det var fara å färde. Arbetarna kunde ju verkligen få upp ögonen för vad de hade att göra: att inte kompromissa med sina fiender utsugarna, att inte gå i slavok under sina fiender förtryckarna, utan bryta med klassamhället och dess maktägande, uppsäga dess förmynderskap, neka att lyda dess lagar och tända den sociala revolutionens stormeld. — Nej, arbetarna fick inte lära sig förstå sin egen frälsning! Det gamla måste bestå. Slavarna måste förbliva slavar. Fast de naturligtvis skulle få det lite bättre. Om detta stora bedrägeri stod de eniga, både liberaler, konservativa och patentsocialdemokrater. Och de hjälptes nu åt att rädda proletärerna från deras egen verkliga frälsning, de hjälptes åt att beljuga, förlöjliga, bekämpa och tysta ned den framträngande revolutionära socialismen. Alla vapen var tillåtna. Och just nu gällde det för samhällets försvarare att ta i med krafttag, ty de ihärdiga sfi-ningsmännen sträckte sina färder runt landet och det var tydligt att väldiga massor arbetare började att lyssna. Oppositionen mot detbestående låg i luften. För den skull samlades kapitalistväldets herrar och proletariatets förrädare till gemensam kamp. I liera år ekade alla tidningar i Sverge av skällning på ungsocialisterna och skrik på polis.

I huvudstaden stod de hetaste sammandrabbningarna. Där låg ju de socialdemokratiska ledarnas borg. Och nu mer än någonsin var kamarillan sammankittad, ty nu yppade sig högre vyer, högre äreställen än en futtig förtroendemannastol. Genombrottet hade kommit med 1902 års val. Riksdagsfraktionen var nu fyra man stark. Vem vet, nästa gång kan det bli min tur, tänkte både den ena och andra lilla påven och lydde trofast den utfärdade ordern, att vanfrejda och smygunder-gräva allra minsta opposition.

Intet tycktes dock kunna hindra den revolutionära agitationen. Den utvidgades beständigt. Nya socialistiska ungdomsklubbar stiftades oupphörligen. Än bland de nordliga malmfältens trälar i Nautanen och Kiruna, än bland deras yrkesbröder i mellersta Sverge, i Grängesberg, Blötberget, Gräsberg och Idker-berg. Stenhuggarna började röra på sig i Blekinge och Bohuslän; ett socialistiskt ung-domsdistrikt omfattade Lysekil, Malmön, Håle och Härnäset. I ett flertal städer såsom Eksjö, Falun, Arvika, Halmstad, Falkenberg, Vaxholm, Uddevalla, Hedemora, Karlshamn liksom i en del industrisamhällen på landet, så-O

som Tidaholm, Graversfors, Katrineholm, Åtvidaberg, uppträdde snart en frimodig skara Brand-soldater och energiska klubbister. I mer än en sjöstad hade därvarande klubb kommit på den tanken att väcka sjöfolket och få dem med. Hälsingborgarna tog första steget och utgav ett lättfattligt, väl skrivet upprop, som spreds gratis i stora massor. Det innehöll en sjömans ord till sina kamrater. Kanhända var det detta upprop, som givit impulsen till en klubb ombord. Eldarna och besättningen på den stora ångaren “Manja gående med kollast på England och Holland, hade nämligen bildat en socialistisk ungdomsklubb med täta sammanträden och diskussioner ombord. . . .

Frågan om utbrytningen behandlades be-gripligtvis på ett stort antal platser. Arlöv-klubben, landets största, som förut stått utanför förbundet, ingick nu däri för att visa sin anslutning till den revolutionära socialismen.

I Ystad avgavs en skarp protest mot det lumpna i Malmöklubbens handlingssätt: när

man inte kunde få regera enväldigt i det gamla förbundet, skapade man ett nytt, vilket naturligtvis skulle styras från Malmöhåll. I Örebro försökte ledarna inom arbetarhären förgäves att få klubben över till “syföreningsförbundet.“ Och i Malmö bildades redan den 24 april en socialistisk ungdomsklubb, trots all motagita-tion.De stormigaste och mest uppseendeväckande mötena var dock de i Stockholm, där både myndigheter, de maktägande samt deras kry-pare, patentdemokraterna, begagnade vilka tillhyggen som helst i sina ilskna anfall mot ungsocialisterna och deras allt kraftigare och farligare propaganda. Man rasade kanske värst över att ständigt gick en sådan ström av arbetare till dessa skandalmöten, rabaldermöten, utskällningsmöten — smeknamn, som nummer efter nummer dansade genom hela svenska pressen och i landsorten väckte fruktan för yttersta dagen. Politiker, präster och mi-litarister gormade högljudast och argast. Ty ingenting var heligt för de fräcka klubbisterna. Det senaste, de “i sitt virriga begär att väcka uppseende, “ hittat på var värnpliktvägran,

väl det svartaste illdåd som kunde tänkas, viskade ett darrande blad. Där fick man se, hur det gick med dem som avsatt Gud! skrek de heliga både i kyrkor och läsarkapell. Galningar som inte vet vad de gör, mumlade dagspolitikens heroer och tog avstånd. Fosterlandsförrädare! fosterlandsförrädare! höjde de krigsgalna sitt skall, som gav genljud i alla partier.

I januari 1907 hade två det året värnplikts-skyldiga Stockholmsklubbister tillställt vederbörande var sin förklaring, att de ej ämnade vara med om några som helst mordövningar samt att deras vägran ej på minsta sätt va^förestavad av religiösa skrupler. Den ena av dem kom, vilseledd av befälet, så till vida att svika, att han åtog sig militärarbete. Den andra, Carl Schönqvist, som av övermakten fördes till “konungens göta livgarde“, vägrade lika bestämt inför krigsrätt och belönades med en månads fängelse. Schönqvist förklarade sitt raska handlingssätt sålunda: “För

att tvinga de maktägande måste vi säga ifrån, att nu har vi spelat vildar länge nog, och att vi ej vill gå som deras verktyg längre. Nu måste det vara stopp med denna förbannelse för mänskligheten. Jag är ju en medlem i ett civiliserat samhälle, som jag tycker kunde verka för högre syften än att bara kräva mera och mera militarism. Det är ju en skam så stor, så man kan nog ej leta upp maken, så vida inte religionen, som med sina dogmer och fördomar stöder densamma, är större. Jag har för min del ej funnit något bättre radikalmedel, för att bli kvitt krig och tvångs-mordövningar än att säga ett bestämt nej till allt vad därtill hörer “.

Som Schönqvist stod fast vid sitt besluter-höll han — för vägran att lyda förmans i tjänsten givna befallning, såsom den militära termen lyder för värnpliktsvägran — på nytt fängelse, år 1905 i två månader och 1910 i sex månader, samt 1912 straffarbete i åtta månader. Straffarbete! Hur ruttet “i själ och hjärta“ måste ej det samhälle vara, som hämnas medstraffarbete på ärliga och modiga, konsekventa fredskämpar!

Emellertid är Schönqvist ej den enda ungsocialist och värnpliktsvägrare, som drabbats av detta barbariska straff. För vägran att deltaga i mordövningar ådömdes Frithiof Larsson år 1905 tre månader; Albin Thunell fick år 1907 tre månader och året därpå 4 V» rnå-nad; samma år (1908) dömdes Karl Wästman till 7 Va och Olof Magnusson till 8 månader; år 1909 Karl Jansson och E. H. Söderlund till

2 månader var, Rickard Almskoug, Elis Höglund, I. Wallander, Arvid Andersson, Gottfrid Norman och Efraim Jansson till 3 månader var, Oskar Pålsson till 4 månader, Oskar Pettersson till 6 månader och Axel Holmström till 7 >/,; år 1910 Gustav Magnusson och Gabriel Johansson till 3 månader var; år 1913 Tage Hansson till 2 månader samt år 1915 A. V. Nordberg till 3 månader och Thure Lin-säth till 9 månader, allt straffarbete. Dessutom har ej få ungsocialister för samma stora brott pinats med enkelt fängelse i två till nio månader. Ej av smak för martyrskapet har de offrat sig, det var för att deras egen inre övertygelse, stark och manlig, krävde det.

Om en av dessa värnpliktsvägrare må särskilt minnas, därför att hans öde blev så hemskt. Rickard Almskoug, tillhörande Ival-marklubben, skickades sedan han fått sin dom, tre månaders straffarbete, till kronohäktet iVästervik. Det var i april 1909. Ingen av hans anhöriga eller kamrater hörde ett ord av honom. Som levande begraven satt han inom de tysta murarna. Sista söndagen i maj; fördes han skyndsamt från fängelset till lasarettet och dog samma dag. Allt var så hemlighetsfullt. En man, som vågat resa sig upp mot den största bland uselheter, militarismenr kastas i fängelse — och fängelset mördar honom ...

Klubbarna i Stockholm sjöng tydligt ut sin mening, att bland de kampmedel, som freds-vännerna har till sitt förfogande, står väl vägran att göra militärtjänst som det mest radikala och effektiva av alla. Och kongressen, som även denna gång, april 1905, förlagts till Göteborg, uppmanade till intensiv agitation för värnpliktsstrejk.

Denna förbundets första kongress efter skåningarnas sprängning visade allra största livaktighet. Ombuden hade aldrig varit tillnärmelsevis så många på någon föregående kongress. Allt tydde på, att intresset för socialismen och de stora samhällsfrågorna förblev ständigt lika vaket. Och agitationen stegrades med motståndet, hånflinet, förföljelsen.

I synnerhet var det ett av kongressens beslut som åstadkom stor förbittring, ja för “patén tarna“ verkade det som ett knytnävslag i ansiktet. Alla riksdagssjuka harmades. Skulle det lyckas att få arbetarna att upptäcka

detparlamentariska bedrägeriet, då var det slut med utsikterna att segla in i andra kammarens lycksalighet.

Under beklagande av, att inom den socialdemokratiska arbetarrerörelsen parlamentarismen blivit framskjuten såsom det enda säkra medlet till arbetareklassens frigörelse, förklarade kongressen, att utvecklingen inom samhällena alltmera pekade därhän, att det mest effektiva vapen, proletärerna för närvarande har till förfogande i kampen mot ett allt hänsynslösare klassamhälle, är generalstrejken. Sålunda måste en energisk agitation utvecklas för att göra Sverges arbetare förtrogna med tanken på nödvändigheten av detta vapens användande.

Nu såg man, vilka utopister ungsocialisterna var, när de kunde upptaga detta vanvett, såsom en tysk påve brännmärkt generalstrejken, (en dödsdom som alla påvar i hela världen sedan idisslade). Men klubbisterna lät minst av allt avskräcka sig av ett ord. Generalstrejkstanken var utsådd. Yanvettsropet förstummades märkvärdigt hastigt.

Allt allmännare begynte man förstå, att en ny taktik var nödvändig ifall det skulle vara en rörelse till förmån för arbetarna och inte för ledarna. Det socialdemokratiska partiet hade med stora steg avancerat bakåt och allt kärvänligare strukit sig upp emot “radikala" borgerliga partier. Det hövdes alltså att någon höll socialismens fana obefläckad!I religionsfrågan underströks med skärpa beslutet från föregående kongress. Och för första gången framkastades tanken på att göra Brand till veckotidning.

Socialdemokraten refererade kongressen under hånfulla rubriker, vanställande besluten som om de varit riktade mot arbetarrörelsen, för att på så vis reta upp partivännerna emot ungsocialisterna.

*

KLUBBARBETET I SMÅTT OCR STORT.

Ungsocialisterna har alltid varit påpassliga. Till Hälsingborg väntades Billing, bispen. Han skulle hålla galenskapsförhör med församlingen. Strax gav stadens klubbar ut ett flygblad till föräldrarna, att inte låta sina barn vara med om sådant medeltida taskspeleri. Buss på’t, gnisslade någon bladlus. Och det blev åtalat.

När dumt folk samlades i kyrkorna för att fira Oskar II sjuttifemårsdag, uppvaktade Stockholmsklubbister vid kyrkportarna och utbjöd en sång, skriven för dagen, protesterande mot kungafjäsket. Och den hade strykande åtgång, ty i kyrkan hade kungssången sjungits och man trodde nu, att det var den som såldes. I religionsfrågan underströks med skärpa beslutet från föregående kongress. Och för första gången framkastades tanken på att göra Brand till veckotidning.

Socialdemokraten refererade kongressen under hånfulla rubriker, vanställande besluten som om de varit riktade mot arbetarrörelsen, för att på så vis reta upp partivännerna emot ungsocialisterna.

*

KLUBBARBETET I SMÅTT OCR STORT.

Ungsocialisterna har alltid varit påpassliga. Till Hälsingborg väntades Billing, bispen. Han skulle hålla galenskapsförhör med församlingen. Strax gav stadens klubbar ut ett flygblad till föräldrarna, att inte låta sina barn vara med om sådant medeltida taskspeleri. Buss på’t, gnisslade någon bladlus. Och det blev åtalat.

När dumt folk samlades i kyrkorna för att fira Oskar II sjuttifemårsdag, uppvaktade Stockholmsklubbister vid kyrkportarna och utbjöd en sång, skriven för dagen, protesterande mot kungafjäsket. Och den hade strykande åtgång, ty i kyrkan hade kungssången sjungits och man trodde nu, att det var den som såldes.I Karlstad hade överklassvälgörenheten tagit upp det moderna knepet att “göra gott“ genom andra, låta andra bestå kalaset. Klubben stod strax redo och slungade ut till “barnens dag“ ett avslöjande upprop, som träffade och väckte mycken ond blod. Och i samma stil överallt. Klubbisterna har sällan låtit något lämpligt tillfälle gå förbi ulan alt

protestera mot det officiella hyckleriet och hum-bugsmakeriet, eller ulan att passa på att agitera för sina samhällsfientliga idéer.

Aven av den orsaken väste hela presskopp-let som giftiga ormar. När de s. k. hederliga männen av pennorna ej hade annat till hands, grep de ogenerat till vilken lögn som helst. Synnerligen betecknande var, att dessa, som den tiden hörde till de största spritstånkor inom den s. k. bildade klassen, gång på gång beskyllde ungsocialisterna för dryckenskap. Att flertalet klubbister i åratal (såsom än i dag) tillhörde någon nykterhetsorden, det låtsade “de ärliga tidningarna1 inte om. Ändamålet var att svärta ner på alla möjliga sätt. Det hade de ju betalt för.

Lyckligtvis bekom bakdanteriet de strids-glada agitatorerna, ty var medlem var ett stycke agitator, inte det ringaste. De låg i och arbetade på alla tänkbara vis. Kanske livligare än några andra tog de del i den stora arbetarrörelsen, utan några personliga fördelar, oegennyttigt, uppoffrande. Då en vin-ter arbetslösheten var ovanligt stor i huvudstaden, anordnade klubbarna föreläsningar för de arbetslösa med föredrag av både revolutionära, socialdemokratiska och borgerliga talare. Och med full rätt kan sägas, att det var det socialistiska ungdomsförbundet som tog initiativ till angreppen mot den förräderi-omhuldande, så ofta missbrukade Åkarpsla-gen. Ett av de så häcklade A-salsmötena gav signalen, som sedan gick ut över hela landet.

Och frågan för dagen under flera år ägnade, såsom redan förut på mer än ett ställe omtalats, klubbarna outtröttligt ett intensivt arbete, låt vara att det också från en del medlemmars sida skedde huvudsakligen för att få rösträttsfrågan löst och bragt urvärlden. Den hade, enligt deras uppfattning, redan ödat alltför mycken tid. På enskilda sammanträden utgjorde den stora, eviga dagsfrågan ämnet för långvariga debatter, offentliga möten utlystes därom, om det brännande spörsmålet: i fall storstrejken skulle tillgripas 1905 eller ej? Som det var val-år kämpade de hungriga, d. v. s. hela kamarillan, som hjältar för att förkväva varje tanke därpå. Medan arbetarna själva, de fattiga och förtryckta, var entusiastiska och längtande efter en avgörande strid. Aldrig har hänförelsen varit mer lågande. Och tiden så gynnsam. Att tillfället ej då togs i akt, det hämnade sig, det var liktydigt med ett kommande bakslag, ett ne-<lerlag om en gång det farliga vapnet skulle tillgripas.

Man får ej förtänka ledarna, på vilka vilade ett sådant ansvar, nämligen att komma sig upp, att de hyste agg så det gnistrade om det emot oppositionen och synnerligast mot klubbarna, som gick i téten och som utvecklade den kraftfullaste och mest uppmärksammade propagandan. Överstyret tog efter vanligheten avstånd. Och småmästarna i landets skilda arbetarkommuner gjorde likaså. Dock fanns det undantag. I Hälsingborg stod de tre klubbarna på bästa fot med kommunstyrelsen, “så vi har inte någon som helst strid annat än emot samhället och kapitalisterna“ skrev en medlem så betecknande. Och i Lund rådde likaledes ett gott samförstånd mellan klubben och arbetarkommunen. Fast ty värr kom både på ena och andra platsen den dag, då enigheten skulle sprängas av uppkomlings-sjuka ledare .. .

Under 1905 och närmaste följande år förmärks inom ungsocialistiska förbundet en äv-lan att få klubbarna distrikt vis sammanknutna. Skåningarna ville t. o. m. taga ett steg längre och inbjöd en sommar till skandinaviskt socialistiskt ungdomsmöte, vilket blev utomordentligt lyckat. Där i Sverges sydligaste provins var och förblev klubbarna starka och livaktiga, utförande ett grundligt och entusiastiskt arbete. I Malmö inrättade klub-ben en debattörskola, i vilken medlemskortet n:r 1 är utställt på — Alg. F. Rosberg.

I Landskrona, Lund och Hälsingborg öppnades läsestugor; i sist nämnda stad även ett kafé. Vilket dock aldrig kom till det välståndT som Malmöiterna lyckats med sitt, ännu i sitt flor stående, kafé.

Måhända var denna tid den allra arbetsammaste och agitatoriskt kraftigaste som förunnats ungsocialismen. Runt hela landet lika. I Kalmar t. ex., som visade starkt uppsving, utgav agitationskommittén först Jul-Viskan, vilken tidning nästan uteslutande skrevsT sattes, trycktes och såldes av klubbister; sedan följde Gnistan, ett litet blad det där lyste i två nummer, samt slutligen Gula Faran, vars första artikel “Fyra kungar eller fyra stråtrövare i tjuvsamhället, med fyra porträtt, uppkallade alla samhällsfånar till protest, en indignation och förbittring som var det stilla vansinnet likt.

Lundaklubben ville väcka den skånska ungdomen med en starkt agitatorisk tillfällighets-tidning, Ungsocialisten; och i Hälsingborg utgavs Revelj, ett i rött tryckt propagandab!adr riktat mot militarism och strejkbryteri.

Västra Sverges ungsocialister bidrog i den skriftliga agitationen med ett litet festblad, ävenledes kallat Revelj, vari förekom den förmodligen första svenska artikeln om syndika-lismen. Bergslagens socialistiska ungdoms-klubbar utgav Glöd, ett skarpt agitationsnummer mot religionsförfäelsen. Till proletärungdomen i Norrköping riktade klubben där i ett flygblad en uppmaning: “Ej blott de till åren unga, utan alla till tanken och sinnet unga, bör sluta sig till vår frihetsälskande skara“. Och centralkommittén sökte i ett upprop sprida kunskap om generalstrejkens betydelse.

I alla landsändar arbetades det under högtryck. Alla klubbar ville vara med i elden. Det agiterades och diskuterades, nya upprop och flygblad dök upp ena dagen här, andra dagen där. Och myndigheterna ville även vara med, glupska i sin hämndtörst.

*

MED LAGENS ARM.

Officiellt stred socialdemokratiska partiet för miiis, folkhär, byggd på den s. k. demokratiska principen “en man, ett gevär“. Skytterörelsen gick som en grumlig väg över norden, skrev Einar Håkansson så träffande. Och ej blott överklassen galltjöt för fosterlandet, utan ock det statssocialistiska patentet. Ungsocialismen hade således en förbittrad strid. Och den fördes med det unga klubbar utgav Glöd, ett skarpt agitationsnummer mot religionsförfäelsen. Till proletärungdomen i Norrköping riktade klubben där i ett flygblad en uppmaning: “Ej blott de till åren unga, utan alla till tanken och sinnet unga, bör sluta sig till vår frihetsälskande skara“. Och centralkommittén sökte i ett upprop sprida kunskap om generalstrejkens betydelse.

I alla landsändar arbetades det under högtryck. Alla klubbar ville vara med i elden. Det agiterades och diskuterades, nya upprop och flygblad dök upp ena dagen här, andra dagen där. Och myndigheterna ville även vara med, glupska i sin hämndtörst.

*

MED LAGENS ARM.

Officiellt stred socialdemokratiska partiet för miiis, folkhär, byggd på den s. k. demokratiska principen “en man, ett gevär“. Skytterörelsen gick som en grumlig väg över norden, skrev Einar Håkansson så träffande. Och ej blott överklassen galltjöt för fosterlandet, utan ock det statssocialistiska patentet. Ungsocialismen hade således en förbittrad strid. Och den fördes med det ungasinnets entusiasm, med den sanna övertygelsens värma. På otaliga platser i landet anordnades liksom förut, fast nu oftare och större, möten, dit militär var inbjuden. Kamratskapet, enigheten mellan proletärerna i uniform och i arbetsdräkt knöts överallt fastare med den ärliga förståelsens och det gemensamma hatets starka band.

I Stockholm stod agitationskommittén för dessa möten, besökta av värnpliktiga både från de olika gardena och flottan. Föredrag hölls i skilda ämnen såväl om militarismens förbannelse som om arbetarrörelsen, om socialismen m. m. Utanför möteslokalen, Tunnelgatan 14 och senare Folkets hus, patrullerade civilklädda sergeanter och korpraler för att mota “de underlydande", vilka var förbjudna att efter kyrkans lögner få höra ett sant ord. Mötena var nämligen oftast anordnade på söndagsmiddagarna. Polisen sökte bistå överknektarna. Allt förgäves. Möte följde på möte, ständigt fullsatta.

Och landsorten stod inte efter. I synnerhet visade Norrköpingsklubben, det året Norge gjorde sig fritt samt något år framåt, en vakenhet och stridslust, som oroade dem, vilka makten har, på det högsta. Albert Jensen skrev för

klubbens räkning ett flygblad med direkt uppmaning till mobiliseringsstrejk, ifall det krigiska vanvettet skulle ansätta Sverges regering i förargelsen över att Norge lite rasktoch överraskande räckt handen till farväl. Som det är bättre att stämma i bäcken än i ån, ville Norrköpingsflygbladet mana arbetarna att säga nej, innan det var för sent. Justitieminister Gustav Berg darrade på taburetten och slog omkring sig med lagens smutsiga svärd. I Halmstad blev klubbstyrelsen stämd för ett möte, där man utdelat det farliga flygbladet. I Göteborg trakasserades tre ungsocialister för att ha spritt det. Och Jen-sen åtalades för ingenting mindre än uppmaning till myteri eller uppror och ansågs värd utmärkelsen sex månaders fängelse.

Detta åtal blev föremål för gisslande artiklar i Lagens Arm, “tidning för kovans in-håvande“, såsom Norrköpingsklubben ärligt tillkännagav, ty nu behövdes mynt, då lagens arm kommit riktigt i farten. Jensen var i Mjölby och höll föredrag. Ett heligt fjons till polis tyckte det var hädelse mot Gud, och så kom saken inför Pontius Pilatus. Och då man nu dragit ut att kämpa för sin vidskepelses konung, passade rättvisan på att kasta sig över Brand, det nummer där Einar Håkansson så utmärkt skildrade den heliga nattvar-, den. Kannibalernas tandagnisslan kan inte uttryckas i ord. Men de hade ju den kristliga glädjen att få ett nytt religionsmål att stilla sin hämndaptit med.

Justitieminister Bergs lysande härskartid var emellertid snart slut. Han föll jämte sinakonservativa kamrater i regeringen. Efter den norska kuppen blåste det upp vänstervind här. Det frisinnade genombrottet var inne. Sverge fick sin första vänsterministär. Som lovade att regera efter nya noter. Fast melodien blev densamma: militär och polis.

Den stackars staaffska ministären ägde inte ryggrad eller mod att tillbakaslå reaktionens angrepp mot tidens stora frågor, än mindre att försvara dessa. Förrädare mot vad de själva förklarat vara ett folks heligaste rättigheter blev både Staaff, Bergström och Fridtjuv Berg. Och borgerliga fredsvänner som de var tycktes de ha ett särdeles gott öga till den radikala, konsekventa fredsrörelsen, till ungsocialisternas oförtröttade strid mot krigs-vurmarna och mot deras drabanter inom alla läger.

Som ett slags ursäkt lör de liberalas undfallenhet kan visserligen anföras, att de reaktionära förde ett pockande oväsen. Med iver och vrede uppträdde de mot den försvarsni-hilistiska rörelsen, mot vilken de påkallade myndigheternas bistånd. “Till motarbetande .av den ungsocialistiska propagandan" stiftade de ett bolag för att utgiva en fosterländsk försvarsvänlig tidskrift, avsedd att utdelas gratis till varje regemente och till flottans stationer, eskadrar o. s. v. De förtörnades nämligen hejdlöst över sammanträdena mellan arbetare och värnpliktiga. Och för att protesteraMED LAGENS ARM.

93

emot “denna fosterlandsförrädiska agitation“ kallades Stockholms fosterländska, militärgalna män och kvinnor till möte i Nationals stora sal. Inbjudan var undei'tecknad “framstående män ur alla samhällsklasser11. Ja, ungsocialisterna väckte alla framstående trogna själar till kristlig fosterländsk samling. Dessa höjde söta Jesus’ banér under krigsfanfarer, Gud och fosterland, kristendom och kanoner och kulor, allt i harmonisk förening. Men när Stockholmsklubbisterna svarade i A-salen*) på de råa barbarernas skrän i National, övervakades mötet av 40 poliser. Ändock hördes det inte av något åtal. Då skummade de samhällsbevarande av ilska och fick nu hr Staaff att till nästa antimilitaristmöte skicka en extra stenograf, och då polisen inte heller nu gjorde min av att åtala, befallde ministerynkryggen sådant mot mötets talare. Och domstolen lydde: utan att ett enda vittne hördes, ej ens den besoldade stenografen, dömdes Axel Holmström till 3 månader och den, som skriver detta till 10 månaders fängelse.

Det haglade ålal och domar. Med lagens arm skulle alla sant mänskliga åsikter slås ned. Och samhällets herrar och arbetarnas

Anslutningen från arbetarnas sida var så stor, att då A-sals-mötet var slut, väntade cirka 1,500 — som ej kunnat få plats — i hallen, där kvällens föredrag återupprepades, den antimilitaristiska resolutionen föredrogs och blev med jubel antagen.nya herrar räckte varandra handen och gick ut att söka ta livet av den antimilitaristiska och

försvarsnihilistiska propagandan. Det var i ryss-skräckens stora dagar, då sågfilare låg gömda bakom varje buske. Man vrålade mot moskoviterna. Och likafullt var deras envåldshärskare helig i Sverge! Vilket syntes tydligt nog vid Eugen Schaumans skott. En zarens hund blev dräpt. Med anledning av några kloka och ärliga reflektioner över attentatet åtalades svenska tidningar för förnär-melser mot hans majestät av knutpiskan och galgarna!

Staaffska regeringen satte emellertid kronan på sitt förrädarverk, då straffarbete för misshagliga åsikter inskrevs i Sverges lag. Staaff-lagen kallad, ett verk av den fega undfallenhetens mes. För att rädda skenet och sin vän förrädarn, tog Branting högt som vanligt avstånd från antimilitaristerna och kallade helt vänligt och vackert Staaffs gemenhet för anarkistlag. Därmed var den liksom försvarad. Och så hände det förargliga, att den första, som råkade ut för anarkistlagen, var en — socialdemokrat.

Förföljelsens djävul, som den frisinnade ministärens munkorgsdekokt så välvilligt bjudit välkommen, visade sina smutsiga klor överallt i landet. För den skull drev ungsocialisterna sitt arbete grundligare, mera planmässigt, med alla medel, öppet eller hemligtMED LAGENS ARM.

95

efter de metoder som omständigheterna fordrade. I Lund förde de i l:a-maj-demonstra-tionen standar med röda inskriptioner: “Ned med militarismen!“ “Kamp mot den religiösa humbugen!" Där var polisen lugn. Inte så i Hälsingborg; tvärtom, här visade de sig som riktiga kosacker. Men så tillhörde också polismästarn det hämndgiriga läsarföljet.

När beväringen anlände hem från det militära pinolägret, möttes de av ungdomsklubbarna. Musik i téten, standar med inskriptioner mot mord och krig. Det tålde inte den sant kristlige se. Han rusade in i folkmassan, hans blodsgarde följde och de lyckades rycka till sig det ena standaret. Med det andra tågade de frigivna mordövningsfångarna samt deras kamrater upp till ungsocialisternas kafé... Men sabellagrarna tillfredsställde inte den viktiga polismästarn; nu skulle offren plockas fram, och häktningar företogs bland klubbisterna; ej färre än sex fick betala polisbråket med straffarbete: A. V. Svensson och Sigfrid Lundberg i 4 månader, Oscar Malmborg och Elis Höglund i 6 månader, Nils Hansson och Filip Ström i ett helt år var.

Som Nya Folkviljan, vilken börjat utgivas det året, hade sitt rätta hem i Hälsingborg, kom nu myndigheterna att rikta sina förföl-jarögon på den och tidningens ansvariga utgivare Carl V. Cederholm hugnades med tryck-frihetsåtal, som inte gick av för mindre än 1 månads fängelse för hädelse och ett halvt års straffarbete för en artikel om, att den hemliga propagandan hade begynt.

Så var verkligen förhållandet: de hemliga uppropen och flygbladen hade kommit. “En kamrats ord“ flög ut över landet och spriddes under en och samma natt på otaliga platser. Detta ljungande upprop, utgivet från ett hemligt tryckeri, som polisen aldrig kunde spåra upp, låg i soldaternas salmböcker, det var uppklistrat på slottsportarna i Stockholm, på kyrkportarna i Göteborg, på militärernas skottavlor i Kaknässkogen, på gathörn och anslagstavlor i Landskrona, Uppsala, Hälsingborg — det första hemliga uppropet. Det fick efterföljare och alltid skedde spridningen lika energiskt och tyst. En söndag var landsvägen mellan Säter och Hedemora upplyst av röda flygblad. En annan gång var turen kommen till Köping, vars svartaste pressorakel kvidde:

hatten mellan måndagen och tisdagen synes stadens hinke-anska ungdom ha utövat en livlig verksamhet. Inte nog med att i portgångar, på gator samt på knutar och plank ett iöravarsfientligt, fosterlandsförrädiskt upprop till de värnpliktiga var inkastat och uppklistrat, utan de djärvdes rent av att med en hittills enastående fräckhet vanhelga själva templet genom att å huvudingången fastklistra nämnda upprop.

Om templet ligger centralt bör ju dess portar vara en enastående bra anslagstavla, så-MED LAGENS ARM. 97

vida folk verkligen bryr sig om att läsa vad där kungöres.

Propagandan var mönstergill, följd av utmärkt resultat. Ja, “så storartat resultat1, stod det i Brand, “har väl sällan någon rörelse kunnat skryta av. Runt hela Sverge har ar-betarungdomen vaknat till insikt om den stora

förbannelsen. Och se, hur tusentals av dessa unga agiterar i tvångsknektfröjan, hur andra besöker lägerplatserna varje söndag; de kommer fullastade med flygblad, tidningar, upprop. De blir trakasserade på alla sätt och vis, de vänder ändock tillbaka. På en slätt har officerarna hittat på att fotografera dem. Nästa gång, agitationstruppen kom igen, hade den en kamera med sig och knäppte väbeln och officerarna. Ingenting hindrar dem, ingenting slår ned deras mod!“

Detta var ej något dumt skryt, utan sanningen, det verkliga förhållandet. Men i Socialdemokraten släppte Hjalmar Branting ur sig denna tjocka groda, att förtroendemännen vågade ungsocialisterna sig på, men de aktade sig noga, för “att gent emot de makthavande tala så positivt, att det kunde bli farligt för dem själ va “. Ack ja, det var de socialdemokratiska ledarna som riskerade något sådant och därför fick de anseende och kom upp sig hos de makthavande, medan ungsocialisterna blott under året 1906 dömdes, förmodligen därför att de var så fega och försiktiga, till33 månaders fängelse och IIV2 års straffarbete.

Staaffska herrarna hade redan innan det året var förbi försvunnit. Deras tid räckte blott sju månader och de hann skämma ut sig tillräckligt ändå. Nu var det justitie-Pe-tersson som förde runorna med den äran. Konservativ som han var, gick han i de frisinnades fotspår. (Kan något mer dräpande sägas om vår första liberala ministär?) Och Staafflagen kom riktigt i svängen jämte andra lagparagrafer mot det fria ordet och den fria tanken. Själv försvarade sig justitieministern med, att den fosterlandslösa agitationen antagit sådana för krigsmakten farliga former. Den 9 maj 1908 stod han i Helgeandsholmens större stenkista, rum Andra kammaren, och meddelade folkets förskräckta representanter* att från april 1906 till och med december 1907 hade 239 anmälningar inkommit från regementschefer om upproriska skrifter, som utdelats vid alla regementen utom fyra samt vid flottan och alla fästningar. Alltså måste han, lagarnas höga övervakare, gripa in.

Aven på hädelseåtal var Petersson synnerligen begiven. Och Brand och Nya Folkviljan beslagtogs gång på gång. Mest utmärkte sig dock den peterssonska Eeran, då Militäragita-tionskommittén i Stockholm det året, då Tol-stoj ingick i sitt 80:de år, utgav hans präktiga, väckande upprop “Tänkförst—handlasedan“.MED LAGENS ARM.

Det konfiskerades. Och Birger Svahn, vilken anmälde sig som ansvarig för den svenska upplagan, fick sitta häktad i flera månader och därpå av rådhusrätten dömd till det skändliga straffet: ett års straffarbete med åtföljande ett års vanfrejd.

Samma sommar, som Tolstojs väckande ord åstadkom sådan oro, utkämpade Malmö hamnarbetare en hård strid. De snygga arbetsgivarna uppehöll arbetet vid hamnen med engelska strejkbrytare. Några ungsocialister, som rördes av den nöd de såg i många strejkares hem, beslöt att jaga bort slöddret, och i det syftet kastades bomben mot strejkbrytarskep-pet Amalthea. Rådhusrätten fällde dödsdomar, som högre rätt och s. k. kunglig nåd förändrade till livstids straffarbete för Anton Nilsson, Algot Rosberg och Alfred Stern. Vilka tre kamrater först efter nio år — det år ungsocialismen firar 25-års-jubileum — blivit befriade från fängelsets tortyr.

I sammanhang med Amalthea-saken bör erinras om den skandalösa förföljelse, som vändes mot Carl Schröder. Av hämnd kastade man sig vid första tillfälle över honom och skickade honom för ett föredrag till straffarbete i 1 år och 3 månader.

Denna långa lista på våldshandlingar, som lagens arm utfört mot ungsocialister, är ingalunda fullständig. Flera agitatorer — Hjalmar Nilsson, Gustav Svensson, Josef Anderssonför att blott nämna några — har för sina åsikter fått plikta med fängelsestraff i månader och år.

Och ändock har det ej lyckats dem, som makten har, och deras simpla medhjälpare att tvinga frihetens män till reträtt eller att tvinga dem att slå av ett grand på sina revolutionära meningar.

*

BRAND BLIR VECKOTIDNING.

Endast ett par tre år var gångna, då från olika håll hördes önskningar om en sammanslagning av de båda ungdomsförbunden. Ungdemokratiska klubbar hade, kanske mycket i följd av den obligatoriska dansen efter sammanträdena, blomstrat hastigt upp. För deras allvarliga medlemmar hade orons tid dock inte gått spårlöst förbi, de hade radikaliserats, åtminstone i militärfrågan. På en stor del platser tillsatte de ungsocialistiska och ungdemokratiska klubbarna gemensamma agitationskommittéer, som utgav upprop, ej blott antimilitaristiska utan även behandlande storstrejken. Vänskap och samförstånd i mycket efterträdde den bittra fientligheten.

I augusti 1906 kom det t. o. m. till för att blott nämna några — har för sina åsikter fått plikta med fängelsestraff i månader och år.

Och ändock har det ej lyckats dem, som makten har, och deras simpla medhjälpare att tvinga frihetens män till reträtt eller att tvinga dem att slå av ett grand på sina revolutionära meningar.

*

BRAND BLIR VECKOTIDNING.

Endast ett par tre år var gångna, då från olika håll hördes önskningar om en sammanslagning av de båda ungdomsförbunden. Ungdemokratiska klubbar hade, kanske mycket i följd av den obligatoriska dansen efter sammanträdena, blomstrat hastigt upp. För deras allvarliga medlemmar hade orons tid dock inte gått spårlöst förbi, de hade radikaliserats, åtminstone i militärfrågan. På en stor del platser tillsatte de ungsocialistiska och ungdemokratiska klubbarna gemensamma agitationskommittéer, som utgav upprop, ej blott antimilitaristiska utan även behandlande storstrejken. Vänskap och samförstånd i mycket efterträdde den bittra fientligheten.

I augusti 1906 kom det t. o. m. tillöverläggningar mellan representanter från de båda förbundens styrelser. Det var fråga om en sammanslagning. Fast resultatlöst naturligtvis. Ty ungdemokratiska ledarna hängde alltför fast vid den parlamentariska trosdogmen. Därpå strandade alla utsikter och allt tal om enighet. För ungsocialisterna stod det som huvudsak, att den rena socialistiska idén fick inte skjutas åt sidan, skymmas undan av dagens kompromisspolitik . . .

Från och med julen 1904 flyttade Brand till Stockholm. Jag blev dess redaktör. Rörelsen hade ju åter börjat taga starkare fart i huvudstaden, de stora mötena och striderna där följdes av landsbygden med spänning, det hade för den skull befunnits riktigast och fördelaktigast att förbundets tidning utkom därifrån. Nu gällde blott att få Brand utvidgad. Ofta hade detta önskemål framkastats, kongresser diskuterat därom, C. K. och tidningens kontrollkommitté undersökt alla förutsättningar, det fanns en klippa som föreföll rent av oöverstiglig. Samma olycka som ständigt varit klubbarnas stora sorg: fattigdomen. Det fattades pengar. Och ingen utsikt att kunna trolla fram några. Frågan fick förfalla. För att uppstå på tredje dagen. Den kom igen, oupphörligen.

På kongressen i Örebro 1907 tycktes det börja ljusna på allvar. Man kände sig åtminstone närmare en lösning. Fast osäkertvar ännu, om man skulle våga taga steget fullt ut och göra Brand till veckotidning eller till en början blott skicka ut den två gånger i stället för en gång i månaden. Kontrollkommittén fick handlingsfrihet. Och under hösten fattade den djärvt sitt beslut: från och med 1908 skulle Brand utkomma som veckotidning och vid sidan därav Brands Månadshäfte i samma format som förut och illustrerat. Detta indrogs dock efter ett år. Brand, veckotidningen, däremot lever och strider för ungsocialismens idéer med samma glädje som från första dagen.

*

SVERGES UNGSOCIALISTISKA PARTI.

Ungsocialisterna skulle ha extra kongress. Det var i Tolstoj-uppropets och Amalthea-bombens år. Tidningarna hade av den orsaken mycket att beställa med kongressen, både före och efteråt. Naturligtvis gav de hederliga och

sant frisinnade skribenterna en vink åt polisen att hålla öga på anarkisterna. Det var med anledning av bomben, som kongressen hade sammankallats, det visste alla. Eller rättare trodde sig veta. Ja, ett mer än andra välunderrättat blad kunde berätta för var ännu, om man skulle våga taga steget fullt ut och göra Brand till veckotidning eller till en början blott skicka ut den två gånger i stället för en gång i månaden. Kontrollkommittén fick handlingsfrihet. Och under hösten fattade den djärvt sitt beslut: från och med 1908 skulle Brand utkomma som veckotidning och vid sidan därav Brands Månadshäfte i samma format som förut och illustrerat. Detta indrogs dock efter ett år. Brand, veckotidningen, däremot lever och strider för ungsocialismens idéer med samma glädje som från första dagen.

*

SVERGES UNGSOCIALISTISKA PARTI.

Ungsocialisterna skulle ha extra kongress. Det var i Tolstoj-uppropets och Amalthea-bombens år. Tidningarna hade av den orsaken mycket att beställa med kongressen, både före och efteråt. Naturligtvis gav de hederliga och sant frisinnade skribenterna en vink åt polisen att hålla öga på anarkisterna. Det var med anledning av bomben, som kongressen hade sammankallats, det visste alla. Eller rättare trodde sig veta. Ja, ett mer än andra välunderrättat blad kunde berätta försina förskräckta och nyfikna läsare, att föredragningslistans första punkt var kemi.

I tre dagar stod slaget. I Stockholms Folkets hus.

Brand hälsade kongressen med hänförelse. “Vi samlas för att rådslå om förhållanden, som senaste tider har fött, och att rusta oss med både andliga och materiella vapen emot förtrycket, förföljelsen, våldet... Våra unga, friska tankar och idéer ska verka likt bomber och spränga bort den konservativa, liberala och socialdemokratiska reaktionens bålverk. “

Den extra kongressen var utlyst för att ändra formen för anslutningen till förbundet, som, utom att vara en organisation, avsedd att bedriva socialistisk agitation bland ungdomen, så småningom kommit att bli den «nda bäraren av den revolutionära socialismens idéer. Förbundets namn och karaktär av ungdomsförbund kunde emellertid avhålla äldre socialister med revolutionär åskådning från att sluta sig till detsamma. Att lösa frågan om en utvidgning eller omläggning utgjorde således kongressens huvuduppgift.

Förslagen var otaliga. Meningarna stötte hårt ihop. För visso uttryckte dock en talare allas innersta tanke, då han yttrade, att han “alltid haft som önskemål: en enig ar-

betarrörelse. Men då man begår det ena attentatet, den ena nedrigheten efter den andramot olika tänkande, då förlorar man hoppet om enighet."

Efter den långa debatten beslutade kongressen med 49 röster mot 6 att omlägga förbundets organisationsform. Frågan utsändes till klubbarna, som gillade kongressens beslut. Den utvidgade organisationens namn blev Sverges Ungsocialistiska parti.

Och den första ändring som företogs i organisationens program var, att partiet, inseende att den parlamentariska taktiken inte är ägnad att föra arbetarna fram till det mål varefter de strävar: det socialistiska samhället, förklarade, att för arbetarklassen gäller det ej att erövra den politiska makten, som alltid kommer att ligga i händerna på dem som är innehavare av samhällets rikedomar* och därmed statsinstitutionerna, utan fast mera att erövra den ekonomiska makten. Som de mest effektiva vapen för denna erövring framhölls generalstrejken och den verkliga kooperationen.

På den extra kongressen antogs vidare förslaget om centralkommitténs förläggande till Stockholm, som sålunda åter blev ungsocia-Jismens “residensstad11 .. .

1909:an kom — med storstrejken. Den 2 augusti skulle 80 tusen arbetare kastas ut, så lät herrar arbetsgivares

order. Då svarade arbetarnas herrar med en proklamation om storstrejk, fast ej genast, utan om några dagar.Det blev dock en storartad uppmarsch. Och ett jämmerligt, svekligt slut.

Med de ungas hela hänförelse och glöd hade klubbisterna på många, många platser gått med, varit de driftigaste och uthålligaste att stärka modet hos de strejkande och att arbeta under ledarnas kommando, tegat med all opposition, om de ock tydligt såg hur ordentligt det bar åt klyvningens helvete, kort sagt: de gjorde (vad de trodde vara) sin plikt mot sina arbetskamrater, Och de fick plikta. När allt ramlat omkull, kom straffet över dem. De till nederlagets vanära skyldiga ledarna vann ära och upphöjelse. Hundratals ungsocialisters namn ristades i stället på svarta listorna. Hundratals fick ej mer någon anställning inom Sverges gränser. Deras öde blev att emigrera. En ordentlig åderlåtning i det nya partiets led.

Andra ungsocialister råkade i delo med s. k. rättvisan. Så fanns i Norberg-Kärrgruvan en ung viktig-petter till länsmansbiträde, som ställde till så, att där uppstod en del små sammanstötningar mellan arbetarna och polisen. Följden blev häktningar. Detta drabbade bl. a. en av ungsocialismens ivrigaste, mest entusiastiska förkämpar däruppe i gruvsamhället. Honom ville man hämnas på. Herrarnas häradsrätt dömde 0. Wallenstein til i 2 Vs års straffarbete!

Storstrejkens grundliga fiasko, tack vareledarnas stora oförmåga och ryggradslösa politik, väckte emellertid massor av arbetare till besinning och insikt om, att det måste vara något fel med arbetarrörelsen. Hos de vakna proletärerna utan socialdemokratiskt slavblod uppstod följaktligen tanken på en ny facklig organisationsform. Därom började man debattera på arbetsplatser, i loger, på klubbar, överallt. I Borlänge hölls en konferens, dit Dalarnas och Gestriklands arbetare inbjudits i och för diskuterande av frågan. Östra distriktet av Ungsocialistiska partiet spridde ett flygblad, “Fackföreningarna och socialdemo-kratin“, som skarpt och dock fullt sakligt påpekade nödvändigheten av att komma bort från den försumpning, förflackning och det förborgligande, som det socialdemokratiska dagsjobberiet dragit med sig inte allenast inom det politiska utan även inom det fackliga området. Och då Ungsocialistiska partiet hösten 1909 skickade sina ombud till kongress i Stockholm, rörde sig den hetaste och intressantaste debatten just om detta ämne. Stockholms Norra hade föreslagit, att kongressen skulle upptaga till prövning “bildandet av en revolutionär, ekonomisk kamprörelse, som vid sidan av den nuvarande fackföreningsrörelsen bildar lokala samorganisationer, sammanhållna av en hela landet omfattande centralorga-nisation". Ämnet var ömtåligt. Alla ombuden hörde ju till sina respektive fackförenin-gar. En och annan ville ogärna släppa tanken, att det nu efter sommarens svältkrig skulle blåsa nya friska vindar i dessa. Kongressens flertal däremot misströstade alldeles i det hänseendet. Och beslutet blev, att frågan för närmare utredning hänsköts till en kommitté.

Beträffande den antimilitaristiska agitationen ville kongressen hålla samma kurs som hittills, fast med grövre artilleri, för att begagna blodmännens språk.

Det beslut, som ute i klubbarna hälsades med mest entusiastiska instämmanden, var nog det, att partiet skulle gå i författning om upprättandet av eget tryckeri. Därom hade varit mycket tal; nu blev det verklighet...

Den på partiets första kongress tillsatta kommittén i fackföreningstaktikfrågan lät ej höra av sig. I stället började man ett par år senare att i Skåne med stor iver behandla om-organisationsspörsmålet. Konferenser hölls, därpå en kongress, och Sverges Arbetares Centralorganisation blev grundad samt har, som bekant, sedan på jämförelsevis få år utvecklat sig, särskilt inom vissa yrken, mycket starkt. En sorglig följd blev emellertid en viss tillbakagång i Ungsocialistiska partiet. Dels emedan många missuppfattat den nya organisationen, dels därför att flera av de mest energiska klubbisterna blev indragna i arbetet för platsens lokala samorganisation, så tiden räckteinte till för klubben. Den fick stå efter. Så småningom har dock allt flera och flera av lokalisterna insett, att deras proletära och revolutionära plikt ålägger dem att likafullt agitera för ungsocialismen samt stå bland dess förföljda och ändock ständigt stridsvilliga, entusiastiska förkämpar. Ungsocialismen är det nya, spirande, det segrande, inte för dagen, men i morgon. Alltså misströstar vi aldrig, om det också någon tid ser mörkt ut. Alla förstår vi, att det då gäller att ta nya tag.

Under de senare åren har partiet drivit en ganska omfattande förlagsverksamhet samt vid sidan av Brand utgivit

extratidningar i betydande upplagor. Den första, Den blågula faran, utsändes vid ett fosterländskt maskerad-tillfälle och verkade tvåfallt gott: dels agitatoriskt, dels ekonomiskt. För den skull fortsattes “farorna11, Den svarta, Den röda, Den ryska; sist nämnda i 59 tusen exemplar. Och än i dag är extratidningarnas tid inte slut...

När partiet år 1912 hade sin andra kongress, skrev Brand, på tal om hur storstrejks-nederlaget hade verkat förkvävande och jagat hundradetal av våra bästa kamrater ur landet, att “denna blodavtappning märkes ännu i vår rörelse och att övervinna denna, att rådslå om sättet att gjuta nytt liv i de domnade andarna, att förbereda ett intensivt upp-ryckningsarbete, blir säkerligen kongressens största uppgift. “Kongressen blev dock matt, föga uppryckande. Egentligen var det blott två frågor, som ropade andarna till verklig strid. Den ena rörde förhållandet mellan partiet och Sverges Arbetares Centralorganisation och resulterade inte i något uttalande; den andra frågan handlade om partiets ställning till den individualistiska anarkismen. Med en rösts övervikt fattade kongressen härvid en resolution, som gick ut på, att den individualistiska anarkismen måste betraktas som en mot socialismen fientlig riktning. Den ungsocialistiska rörelsen, hette det, strävar efter etablerandet av ett socialistiskt samhällsskick, vilket i främsta rummet innebär en ekonomisk omdaning av samhällsförhållandena genom upphävandet av den privata eganderätten till produktionsmedlen, medan däremot den individualistiska anarkismen oftast propagerar för den privata egendomsformen såsom en garanti för individens obegränsade, suveräna frihet. Vidare strävar ungsocialismen, liksom varje socialistisk rörelse, att grunda solidaritet inom den stora arbetarklassen, strävar att skapa en samhörighetskänsla, som är nödvändig i och för en massaklion mot kapitalismen och dess våldsorgan (staten m. fl.), medan den individualistiska anarkismen huvudsakligen vädjar till varje individs trånga egenintresse och absoluta individuella självhävdelse.

Resolutionens antagande gjorde i så måttounder, att de gamla personliga tvisterna, som härjat i en hel del klubbar, numera var som bortblåsta.

Men med Brands profetia om kongressens egentliga uppgift gick det som oftast med profetior: det blev litet eller intet därav. Ja, livet är nu sådant, att på konstlad väg väcks inga revolutionära tankar, inga revolutionära strömningar, inga revolutionära kämpar. En kongress kan skriva stadgar och fatta beslut, den läker dock inga sår, den återskaffar ej agitatorer som farit västan över havet.

Men tiden läker alla sår och kan också föda nya agitatorer. Och den tid kommer — många tecken tyder därpå — då det ungsocialistiska uppryckningsarbetet skall på nytt ta fart. Ja, den tiden är redan här. Under det galna åtal såret 1915 syntes, lyckligt nog, hur oförskräckt arbetet för den revolutionära socialismen pågår. Det jäser och sjuder som i ungdomens dagar. Lågande är hänförelsen, levande de ungas såväl som de äldres intresse. Med jubel och tacksamhet blickar vi tillbaka, och med jubel och tillförsikt ser vi framåt i tiden, ty vad ungsocialismen än har fått genomleva, den har ständigt, ständigt gått framåt.

*

UNGDOMSLANDET.

I sagan ligger Ungdomslandet långt, långt bort, mång tusende mil härifrån. Och han, den unga prinsen, som drog dit för att hämta ungdomens äpple åt sin gamla far, han sökte förgäves. Då fick han i skogen, där han for vilse, äntligen se ett litet ljus, som på långt avstånd flämtade mellan träden. Och där i en jordhydda bodde en gammal kvinna, som då hon hörde hans ärende, att han sökte Ungdomslandet, förvånades, ty hon var tre hundra vintrar gammal och hade aldrig hört om det landet.

Hon var emellertid drottning över djuren på marken, och hon ville höra, om någon av dem visste något. Därför — då dagen grydde och sol rann upp — blåste hon i sin pipa. Det blev ett starkt gny i skogen, när alla fyrfota djur kom löpande. Dock, ingen av dem visste något om Ungdomslandet.

Då sade den gamla till prinsen: “Kanske min syster känner till det. Hon råder över fåglarna i luften.“ Och hon befallde ulven att föra prinsen till hennes syster.

På ulvens rygg bar det av över mark och skog, över berg och dal, och över många villa stigar.

Fåglarnas drottning kunde dock inte ge bättre besked och det fast hon levat i sex hundra vintrar. Men även hon blåste i sin pipa, då det blev ett starkt susande och dön i luften,enär alla himmelens fåglar kom farandes. Inte heller någon av dem visste något om Ungdomslandet.

Deras drottning sade till prinsen: “Jag har en syster, som råder över fiskarna i vattnet, hon känner måhända till det.“ Och på den stolta örnens rygg bar det av, som en stormvind över blåa hav och gröna skogar.

Fiskarnas drottning, fast hon levat i nio hundra vintrar, hade aldrig hört någon förtälja om Ungdomslandet. Hon samlade liksom de andra sina undersåtar, för att höra om någon av dem visste något, — och se! han, den gamla valen, han hade just farit mång sinom tusende mil, ty han kom från det fjärran land, som heter Ungdomslandet.

Och på valens rygg fördes prinsen dit; det bar av i brusande fart hän genom vattnet.

Och han kom till det förtrollade slottet och vandrade genom många rum, det ena präktigare än det andra, till en hög sal, smyckad med täcken av guld och silver, och i vars mitt växte ett träd med de allra kostligaste äpplen . . .

Så långt bort förlägger sagan ungdomslandet, så stora svårigheter måste övervinnas för att komma dit. Och dit måste vi dock nå, för att få kraft, mod och hänförelse i vår strid för revolutionen, för proletariatets frigörelse från klassorättvisa, förtryck och nöd. LEVE REVOLUTIONEN! UNGSOCIALISMEN LEVE! Brand 1:a Maj Tidning till Sveriges Arbetare-ungdom.